

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 18 mei 2015**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht Vergadering 18 mei 2015

STATEN (provinciale)

Vaststelling agenda.

Onderzoek geloofsbrieven van mevrouw drs. A.J. Dekker te Bunnik.

Beëdiging van mevrouw drs. A.J. Dekker te Bunnik tot lid van de Provinciale Staten.

Afscheid vertrekkende gedeputeerden.

Bespreken coalitieakkoord (inclusief interpellatiedebat GroenLinks), PS2015PS03.

Motie M16, ingediend door de fractie van de PVV, inzake aanpak werkloosheid.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M17, ingediend door de fractie van de PVV, inzake bijdrage uitbreiding Kamp Amersfoort.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M18, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake een gedeputeerde Dierenwelzijn.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M19 (amendement A5), ingediend door de fractie van de SP, inzake meer banen voor lager opgeleiden.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M20 (amendement A6), ingediend door de fractie van de SP, inzake programmering VERDER niet regionaal afdwingen.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M21 (amendement A7), ingediend door de fractie van de SP, inzake prioriteit voor sociale woningbouw.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M22 (amendement A8), ingediend door de fractie van de SP, inzake OV en kleine kernen/wijken.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M23 (amendement A9), ingediend door de fractie van de SP, inzake A27 bij Amelisweerd.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M24, ingediend door de fracties van de GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, 50Plus, D66, inzake zienswijze provincie over 130 km/u op A12.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M25, ingediend door de fractie van de PVV, inzake handhaving NUL-hinder slagschaduw windmolens Houten.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M26, ingediend door de fractie van de PVV, inzake stop nachtelijke overlast windmolens Houten.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M27, ingediend door de fractie van de PVV, inzake aanpak knelpunt Loenerslootsebrug.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Stemverklaringen.

Stemmingen.

Benoeming leden van het nieuwe college van GS.

Beëdiging leden van het nieuwe college van GS.

Onderzoek geloofsbrieven en beëdiging van mevrouw drs. E. Kotkamp te Nieuwegein en de heer mr. J.M. Buiting te Utrecht.

Presentielijst vergadering 18 mei 2015

Voorzitter:	W.I.I. van Beek, commissaris van de Koning
Griffier:	L.C.A.W. Graafhuis
VVD	mevr. N. Eijbroek, Utrecht mevr. A.A. Ens, Amersfoort drs. J. Germs, Renswoude (vanaf 21.18 uur) W.J. Joustra, Langbroek drs. A.H.L. Kocken, Utrecht mr. D.S.L. Tuijnman, Utrecht mevr. J.C.V. Vaessen, Utrecht mevr. dr. A.J. Vlam, Nieuwegein Z. el Yassini, Utrecht
D66	drs. J.G. Boerkamp, Utrecht mevr. H. Chidi, Amersfoort mevr. drs. A.J. Dekker, Bunnik mevr. A.W.T. Dercksen, Baarn M.C.J. Groothuizen, Zeist ir. N.J.P. Hoefnagels, Bunnik P.D. Overkleef, Utrecht mevr. A.M. Schneiders, Utrecht dr. I.Thonon, Utrecht
CDA	D.G. Boswijk, Wilnis (vanaf 21.00 uur) mr. J.M. Buiting, Utrecht mevr. D.J. Dorrestijn, Renswoude J.M.W. Jansen, Baarn mevr. T. Koelewijn, Bunschoten mevr. drs. M.W.J. Maasdam-Hoevers, Zeist
PvdA	A. Essousi, Utrecht mevr. J.P. d'Hondt, Utrecht drs. C. de Kruijf, Leusden R.G.H. van Muilekom, Amersfoort mevr. P.J. van Viegen MSc, Utrecht
PVV	mevr. E.J. Broere, Soest R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin ir. H. IJssennagger, Bilthoven drs. W.J. Ubaghs, Maarssen
SP	G.J. Bosman, Loenen aan de Vecht A.M. Meijer, Amersfoort mevr. M.G. Noordenbos, Maarssen
GroenLinks	drs. F.H.W. Bekkers, Bilthoven mevr. A.C. Boelhauer, Wijk bij Duurstede H.P. van Essen, Utrecht mevr. drs. E. Kotkamp, Nieuwegein
ChristenUnie	mevr. N. de Haan, Amersfoort drs. C.J. van Kranenburg, Driebergen-Rijsenburg A.J. Schaddelee, Houten
PvdD	mevr. F.M. Arissen, Utrecht
SGP	G. van Leeuwen, Houten P.A. van Leeuwen, Rhenen
50Plus	mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland
Afwezig:	mevr. H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg (PvdD) mevr. A.M. Poppe, IJsselstein (SP)

Leden van Gedeputeerde Staten:

drs. ing. P. van den Berg, Amersfoort

drs. R.W. Krol, Soest

mevr. A.M.A. Pennarts-Pouw, Montfoort

mevr. mr. J. Verbeek-Nijhof, Zeist

Opening.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik open deze vergadering. Ik heet de leden van Provinciale Staten van harte welkom. Ik heet alle gasten op de publieke tribune van harte welkom. Bij velen begrijp ik de relatie. U krijgt waar voor uw geld, want ik neem aan dat u een behoorlijk aantal uren wordt beziggehouden door alles wat er vanavond in deze zaal gaat gebeuren.

Bericht van verhindering is ontvangen van mevrouw Keller, fractievoorzitter van de PvdD. Zojuist hoor ik dat ook mevrouw Poppe afwezig is. De heer Boswijk en de heer Germs zullen later ter vergadering komen.

Vaststellen agenda.

De VOORZITTER: Ik kijk eerst of u het eens bent met de agenda zoals die is voorgelegd.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Vandaag staat het debat over het coalitieakkoord op de agenda. Ik heb mij als fractievoorzitter uiteraard op dit debat voorbereid. Daarnaast is er vanmorgen een plotseling ingeroepen fractievoorzittersoverleg geweest, dat volgens de aankondiging zou gaan over één agendapunt, namelijk de presentatie van de gedeputeerden. Ik heb echter begrepen dat het illustere gezelschap van mijn collega-fractievoorzitters besloten heeft om maar even de hele vergaderorde op de korrel te nemen. Dat gezelschap heeft gezegd dat het coalitieakkoord slechts voorzien kan worden van moties en niet van amendementen, omdat het coalitieakkoord ter kennisname zou zijn aangeboden. Ik acht mij niet gebonden aan deze afspraak, allereerst omdat het Reglement van Orde niet kan worden 'overruled' door een overleg van de fractievoorzitters. Daarnaast acht ik mij er niet aan gebonden omdat degenen die de leiding hebben gehad bij de formatie die tot dit college heeft geleid altijd gezegd hebben dat zij voor een open communicatie met de oppositie zijn. Ik mag toch aannemen dat ook zij graag verbeteringen, natuurlijk louter in redactionele zin, op prijs zullen stellen en dat zij niet zullen zeggen dat elke regel, punt en komma ongewijzigd zou moeten blijven. Tijdens mijn bijdrage zal ik dus zeer waarschijnlijk een aantal amendementen indienen.

De VOORZITTER: Mijnheer Meijer, u bent daar natuurlijk vrij in. Er stond vanochtend overigens maar één punt ter discussie op de agenda. Dat was de orde van de vergadering. Wij hebben stilgestaan bij het feit dat als er een stuk is waarvan op de agenda staat dat dit stuk voor kennisgeving wordt aangenomen, het dan haalbaar is om met amendementen te werken. We zeiden dat het dan misschien beter is, als je een uitspraak van de Staten wilt hebben, om dat in de zin van een motie te doen. Nogmaals: u bent echter vrij om amendementen in te dienen. We kijken dan na de stemming wat het effect daarvan is. Het leek ons passender om te werken met de combinatie van het stuk ter kennisneming enerzijds en de moties anderzijds. Dat is de redenering geweest.

Zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de agenda hierna ongewijzigd vast.

Onderzoek geloofsbrieven.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de voorzitter van de commissie, mevrouw Vlam.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De commissie voor onderzoek van de geloofsbrieven is bijeen geweest en heeft kennisgenomen van de bescheiden van mevrouw Dekker. De commissie is van mening dat de bevindingen overeenkomstig de wettelijke vereisten zijn. Er zijn dus geen beletselen voor de toelating van mevrouw Dekker tot de Staten van Utrecht.

Beëdiging van mevrouw A.J. Dekker tot lid van de Provinciale Staten.

De VOORZITTER: Ik verzoek de griffier om mevrouw Dekker binnen te leiden. Ik verzoek u, zo u daartoe in staat bent, om te gaan staan.

De tekst van de belofte luidt als volgt:

"Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen."

Mevrouw DEKKER: Dat verklaar en beloof ik.

De VOORZITTER: Straks kunt u naar uw plek gaan. Ik verzoek u nu nog even te blijven staan. Dan geef ik aan de leden van de Staten de gelegenheid om u te feliciteren.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Zou ik een verhelderende vraag mogen stellen? Het is natuurlijk mooi dat mevrouw Dekker wordt geïnstalleerd, maar voor wie komt zij in de plaats?

De VOORZITTER: De heer De Vries heeft afscheid genomen. Daarop kom ik straks nog terug. Ik nam aan dat u allen de brief gelezen had.

De heer GRAAFHUIS (griffier): Nee.

De VOORZITTER: Nee? Dan had ik het erbij moeten zeggen. Ik schors de vergadering voor een paar minuten.

Schorsing van 19.42 uur tot 19.45 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering.

Afscheid vertrekkende gedeputeerden.

De VOORZITTER: Dames en heren, leden van de Staten. Vanavond nemen wij afscheid van het college van gedeputeerden van de afgelopen vier jaar. Als degene die daaraan later is toegevoegd, moet ik zeggen dat het een voorrecht was om met deze vier mensen te mogen werken, omdat hier echt sprake was van een team dat goed gebruik maakte van elkaars sterke en zwakke punten. Zij vielen voor elkaar in, daar waar zwaktes te verbeteren vielen en maakten gebruik van de sterke en kwalitatieve punten van de anderen. Zo hoort een team te werken. In de afgelopen anderhalf jaar heb ik dat met heel veel plezier gedaan. Ik heb gezien dat een team meer is dan de optelsom der delen.

Als ik naar vanavond kijk, gaat het vooral om het afscheid nemen van het team als zodanig, van de club als zodanig. Wij zullen daarbij als kleine kring nog wel eens bij stil blijven staan. Toen ik mij aan het voorbereiden was op het afscheid van een aantal personen, dacht ik eraan dat datgene wat voor mij het belangrijkste is, namelijk dat vanavond de club uit elkaar valt en een ieder zijns weegs gaat, voor ons alle vijf leidt tot grote veranderingen. Nu, op dit moment, zal ik mij echter vooral richten op een tweetal leden dat heeft aangekondigd terug te treden en niet meer beschikbaar te zijn voor deze periode. Ik weet nog niet wat er met de andere twee gaat gebeuren, maar het zijn in elk geval twee Statenleden en dus zij blijven in ons midden. Wie weet zit er nog meer in. Dat merken we in de loop van de avond wel.

Als eerste richt ik mij graag op de heer Ralph de Vries. Overigens is het fijn dat een aantal van je familieleden hier aanwezig is. Ik zag in elk geval dat Lene er is. Dat is belangrijk voor jou, maar ook voor ons.

Ralph was in de afgelopen vier jaar de gedeputeerde met in zijn portefeuille Wonen, Binnenstedelijke ontwikkeling, Bodem, Water, Milieu, Recreatie, heel Europa, Handhaving en Vergunningverlening.

Hij was geen onbekende in de politieke wereld. Wij kenden hem als Statenlid van de provincie Utrecht en in de jaren daarvoor was hij op diverse plekken politiek actief voor zijn partij D66.

Hoe ik kan Ralph de Vries het best typeren? Om te beginnen: Ralph is een modern politicus. Als Statenlid stuurde Ralph de ene na de andere tweet, overigens vooral over voetbalwedstrijden van zijn geliefde FC Utrecht. Dat ging over wie er gescoord hadden, welke voetballers werden gewisseld en de acties van de scheidsrechter. Toen Ralph de carrièrestap maakte van Statenlid naar gedeputeerde, zou hij een woordvoerder krijgen. Tijdens het sollicitatiegesprek zei een betreffende kandidaat: "Ik kom niet voor je werken als je blijft twitteren over voetbal." Ralph, je hebt je vermoedelijk even achter de oren gekrabbd. De woordvoerder werd aangenomen. Een van de volgende tweets van Ralph was: "Het is 1 – 0 en hier laat ik het bij." Dat was ad rem en het was een kordate manier om te laten zien dat je een switch ging maken.

Samen met de partijgenoot en collega-statenlid Jacqueline Versteeg vormden jullie in de periode 2007 – 2011 een geweldig koppel. Ook was je een goed plaatsvervangend voorzitter van de Staten.

Met je aanstelling in 2011 als gedeputeerde kreeg je een andere rol in de Staten. Je zat niet meer in de oppositie, maar werd verantwoordelijk voor het beleid. Nu zat je voor het eerst zelf op het pluche. Een nieuwe positie, met andere machten en krachten. Toch bleef je de Ralph die wij kennen. Gepassioneerd en vol vuur vechtend voor je zaak. Het liefst ging je erop uit. Je hebt er plezier in om het gesprek aan te gaan met de burger. Je bent namelijk een politicus die de verbinding zoekt. Dat is zoals de moderne politicus te werk hoort te aan. Niet in de laatste plaats is het een van de doelstellingen in de Strategische Agenda van de provincie: kijken naar wat er buiten gebeurt, luisteren naar de inwoners. Dat is zeker jouw kracht.

Op de bewonersavond over de geuroverlast van het visverwerkingsbedrijf in Bunschoten stelde je de aanwezigen gerust en zei je: "Ik heb het geroken, de stank. Ik kan mij zo goed voorstellen dat u er heel ongelukkig van wordt. Wat in mijn macht ligt, ga ik inzetten om deze situatie te veranderen." Dat deed je. Dat is hoe je bent. Je bent een zeer betrokken, aimabel en enthousiast mens, met een hoge aaibaarheidsfactor. Je kreeg gemakkelijk jong en oud op je hand door je enthousiasme en je bevlogen optreden. Je bent open en gedreven. Die gedrevenheid zorgde wel eens voor verhitte discussies in de Statenvergaderingen. Soms keerde je ons letterlijk de rug toe, zoals die keer dat je geïrriteerd de vergadering uit liep. Geloof maar dat je daarmee de geschiedenisboeken in gaat.

Ralph, het was voor jou niet altijd gemakkelijk om te accepteren dat je als bestuurder soms beperkte middelen hebt. Je wilde aan de wensen van de inwoners van Utrecht tegemoetkomen. Zij staan bij jou voorop. Voor hen zocht je naar heldere en zo mogelijk simpele oplossingen. Daarom werd je onrustig en ongeduldig van langdurige debatten, maar niet altijd. Als het debat in jouw ogen nodig was, dan ging je er helemaal voor. In de kwestie rondom de bodemverontreiniging in Doorn heb je tot diep in de nacht vergaderd om tot een oplossing te komen voor de omwonenden. Ook bij de vorming van de Regionale Uitvoeringsdienst ging je zorgvuldig te werk. Zo hield je het proces gaande. Dat was essentieel, want niet alle gemeenten waren meteen bereid zich te voegen. Met veel geduld heb je de onderhandelingen gevoerd en de kikkers bij elkaar in de kruiwagen gekregen. Daarvoor heb ik veel waardering, want het is geen gemakkelijke klus geweest.

Je had een uitgebreide portefeuille, met thema's die je op het lijf geschreven zijn. "Insteken op binnenstedelijk bouwen" was je credo. Werken aan vitale dorpen en steden. Met het onderwerp Water in je portefeuille had je een grote verantwoordelijkheid, want Utrecht is de draaischijf van Nederland. Als onze provincie onder water komt te staan, dan is meteen het hele land ontregeld. Daarom is waterveiligheid in onze regio een prioriteit. Jij gaf dit thema voorrang en zette je hartstochtelijk in voor het deltaprogramma dat hierop is gericht.

Vooraf de innovatieve projecten spraken je aan, zoals de LiveDijk, waarmee je door een sensor het waterpeil meet en waardoor er voortijdig kan worden ingegrepen om overstromingen te voorkomen. Nog zo'n vooruitstrevend project is het collectief opdrachtgeverschap, zoals in de Ecowijk in Houten. Particulieren zijn samen opdrachtgever bij de bouw van een wijk met duurzame woningen. Bij dit project kwamen veel van jouw interesses samen: burgerparticipatie, innovatie en duurzaamheid.

Ralph, je hebt altijd gestreden voor groen en groei, voor het zuinig omgaan met al het moois dat onze provincie te bieden heeft. In jouw eerste periode als Statenlid heb je mede de basis gelegd voor het Parrelfonds. Met dit fonds, dat bijdraagt aan de restauratie van monumenten in onze provincie, ben jij een 'the founding fathers'.

Ralph, je had een portefeuille die divers en omvangrijk was. Daardoor kreeg je de kans om te leren en te groeien in dit vak. Je hebt een aantal dossiers moeten behandelen, waarvoor je niet zo snel de credits krijgt, zoals de eerder genoemde kwestie rond de geuroverlast in Bunschoten en het bodemverontreinigingsverhaal in Doorn. Toch kreeg je de handen op elkaar. Je bent een strijder, je hebt lef, je bent eigengereid en je laat je niet gemakkelijk sturen. De eigenzinnigheid van jou typeert je. Dat hebben we in de afgelopen jaren vaak teruggezien. Niet alleen in het politieke werk, maar ook in je kapsel, in de liefde voor de Volvo's, de stripboeken, Elvis en de Britse humor, maar natuurlijk in je optredens in en buiten de Staten. Je vond het heerlijk om het Utrechtse achter te laten, om naar Brussel te gaan. Je bent namelijk een Europeaan in hart en nieren. In Brussel viel je ook op en niet alleen als politicus. Er was een collega-statenlid uit een andere provincie die ook gecharmeerd was van de mens Ralph, of specifiek: de man Ralph. Ja, je maakte diepe indruk op haar en zij op jou. Er is toch nog geen fusie ontstaan tussen de provincies Noord-Holland en Utrecht, maar deze keer blijkt het succesvol te kunnen, zo constateerde collega Remkes al. Zo verwoordde hij dat bij het afscheid van het Statenlid Lene Grooten, jouw geliefde. Daarmee kan ik het natuurlijk alleen maar eens zijn, vooral omdat succes hier synoniem is voor geluk en liefde.

Beste Ralph, ik dank je heel hartelijk voor de bijdrage die je als gedeputeerde hebt geleverd aan de provincie Utrecht. Je zult herinnerd worden als een gedreven en markant politicus. Recht door zee en dichtbij het volk. Ik wens je heel veel geluk en voorspoed op het gebied van werk en natuurlijk privé. Nogmaals dank. Het ga je goed. (Applaus)

Overhandiging van bloemen.

De VOORZITTER: U hebt in de tussentijd koffie gekregen. Ik wil namelijk nog een paar woorden uitspreken. Dit keer in de richting van Remco van Lunteren. Daar was hij trouwens al bang voor.

Remco was van 2006 tot en met 2009 Statenlid en daarna vijfentwintig maanden gedeputeerde voor de provincie Utrecht. In de afgelopen vier jaar was hij gedeputeerde Mobiliteit, Economie, Financiën en P&O. Op zich is dat al een behoorlijk pittige portefeuille, maar Remco's takenpakket werd er door de economische crisis alleen maar zwaarder op. Ook onze provincie werd geconfronteerd met werkloosheid en faillissementen, een afname in investeringen en een grote economische terugval. Het bedrijfsleven voerde strijd om het hoofd boven water te houden. Bovendien moest de overheid meer bezuinigen. Remco van Lunteren zag de economische ontwikkeling als een uitdaging. Hij ging op zoek naar oplossingen voor onze regio. Hoe stimuleren we regionale bedrijven om te investeren als ze dat niet meer durven of misschien wel niet meer kunnen? Wat kan en moet de provincie zijn en welke rol moet zij innemen? Remco ging voortvarend, daadkrachtig en met een doel voor ogen aan de slag. Voor de leegstand van kantoren koos je een tweeledige aanpak. Veel leegstaande kantoren zijn technisch nog niet afgeschreven. Daarvoor moet een andere bestemming worden gevonden. Aangezien het de verwachting is dat er ook in de toekomst minder vraag is naar kantoorruimte, werd besloten tot reductie van nieuwbouw. Ook al was je aanpak omstreden, toch zette je door. Inmiddels is de Utrechtse aanpak van kantorenleegstand een voorbeeld geworden voor de rest van Nederland. Het illustreert de manier waarop jij te werk gaat. Je bent een visionair en een doortastend bestuurder. Je weet vrij snel welke kant je op wilt. Als dat rechts is, terwijl jouw publiek het liefst links gaat, leg je rustig uit waarom we toch beter met jou kunnen meegaan.

In het college was je de jongste van het stel. Toch leek je soms wel de oudste. Niet zelden gaf je ons namelijk je overpeinzingen mee, die vaak heel nuttig waren. Daarmee dwong je respect af. Door je uitgebreide dossierkennis kon je tegenstanders op effectieve wijze van repliek dienen, ook hier in de Staten. Zowel Ad Meijer als jij waren niet te beroerd de ander te overtuigen van het eigen gelijk. Jullie

hebben heel wat vergadertijd opgeslokt. Ondertussen probeerden wij geïnteresseerd te blijven luisteren. (Hilariteit)

Dominant? Ja, zo mogen of misschien moeten, we je toch ook wel noemen. Als jij een plan hebt, is er vaak geen speld meer tussen te krijgen. Dat wil echter niet zeggen dat je niet luistert naar adviezen of argumenten van anderen. Je was ook altijd bereid om collega's hulp te bieden. Ondanks dat je goed op de centen paste, probeerde je bij te springen als bij de ander de begroting tekortschoot.

"Maatschappelijke uitdagingen omvormen tot economische kansen." Deze zin komt vaak terug in beleidsstukken. Remco, jij bracht dit streven meerdere malen daadwerkelijk in de praktijk. Je hebt aan de wieg gestaan van de Economic Board Utrecht, de EBU. Daar was je vooruitstrevend op het gebied van financiën. Het was jouw idee om bijna het gehele economisch budget van de provincie over te hevelen naar de EBU. Daarmee nam je een risico, maar je creëerde ook kansen. Kansen om onder meer nieuwe samenwerkingsvormen te onderzoeken en uit te bouwen en onze regio nog aantrekkelijker te maken voor buitenlandse investeerders.

Niet alleen op economisch gebied was je werk van grote betekenis voor de provincie. Ook op het gebied van mobiliteit heb je verschillende trajecten in gang weten te zetten en afgerond. Je speelde een belangrijke rol bij de aanpak van de grote knelpunten rondom Utrecht en Amersfoort. Zo introduceerde je een nieuwe aanbestedingsvorm voor de aanpak van onder andere Amersfoort. Daarbij stelde je de voorwaarden, maar liet je de invulling aan de markt over. Als een echte liberaal gaf je de marktpartijen de kans en zei je: "Kijk, we hebben zoveel geld te besteden. Laat maar zien wat je ervoor kunt doen. Degene die het beste plan bedenkt, krijgt de opdracht." Dat was een bedrijfsmatige aanpak, een innovatieve manier van investeren, waaraan de ambtelijke achterban in eerste instantie even moest wennen.

Ook bij de aanleg van de N421 ging je voortvarend te werk. Veel partijen met verschillende belangen waren erbij betrokken, waardoor de onderhandelingen maar bleven voortduren. Toch heb je dit traject binnen jouw tijd als gedeputeerde tot een goed eindresultaat weten te brengen. Remco, je pakt namelijk aan en pakt door, altijd met de bestaande afspraken in gedachten, die je nog wel eens voor ons herhaalde. Niet zelden herinnerde je ons aan de afspraken in het collegeakkoord. Je hield ons bij de les en soms las je ons de les. Je zette ons in elk geval altijd weer op scherp. Ook bij de afslanking van onze organisatie bleef je de uitgangspunten voor ogen houden. Je hebt je, samen met de directie, ingespannen deze operatie tot een succes te maken. Bij de overname van het bestuur van het BRU voerde je op constructieve wijze de onderhandelingen met de gemeenten.

Je bent een ondernemer in de politieke arena. Innovatief, met een open blik naar de buitenwereld, een netwerker, met connecties in het hele land. In politiek Den Haag was je een bekende. Je hebt een belangrijk netwerk en weet verschillende bewindslieden gemakkelijk te bereiken. Via het IPO en de landelijke gremia oefende je invloed uit op de besluitvormingsprocessen. Voor het provinciaal bestuur bleken jouw directe korte lijnen met de belangrijkste partners in het veld zeer waardevol.

Beste Remco, ik heb veel waardering en respect voor de manier waarop je in de afgelopen jaren jouw bestuurlijke taken hebt opgepakt en uitgevoerd. Je bent een deskundig en bevlogen bestuurder. Integer en betrouwbaar. Niet bang de gebaande paden te verlaten. Je sloeg spijkers met koppen. Mede dankzij jouw solide en daadkrachtige aanpak heeft de provincie in de afgelopen jaren mijlpalen bereikt en moeilijke kwesties kunnen afronden. Daarvoor namens de provincie Utrecht heel, heel veel dank.

Een aantal projecten heb ik hiervoor genoemd. Toch leek je nog tijd over te hebben voor andere projecten. Naast je drukke politieke activiteiten heb je als vader van twee jonge kinderen nog even je vliegbrevet gehaald en je studie Bestuur en Organisationswetenschap cum laude afgerond. Remco, je maakt zeker niet de indruk dat je onder je werk of je leven gebukt gaat. Ik weet als geen ander hoe het is om in je werk op te gaan. Wat dat aangaat: de pot verwijt de ketel; je kent de rest van het verhaal. Laat ik je echter één advies geven: probeer in je nieuwe baan, welke baan dat ook mag zijn, het evenwicht tussen zakelijk en privé zo goed mogelijk te bewaren. Of blijf je 's zaterdags toch nog lesgeven aan de jonge honden uit je eigen partij? Daarvoor ben je enthousiast en ambitieus genoeg. Je geniet er

duidelijk van. Wellicht sla je mijn advies in de wind. Vergeet echter vooral niet de complimenten die we je gemaakt hebben.

De provincie Utrecht is je zeer erkentelijk voor alles wat je in de afgelopen jaren voor de inwoners en onze organisatie hebt betekend. Je hebt op meerdere vlakken een essentiële bijdrage geleverd aan de totstandkoming en uitvoering van het beleid. Remco, we zullen je zeker gaan missen. Ik wens ook jou heel veel succes in de volgende stap in je carrière. Het ga je goed. (Applaus)

Overhandiging bloemen.

De heer DE VRIES (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dank u wel. Ik heb er toch behoefte aan op u te reageren, zoals dat heet, omdat er heel veel lovende en fijne woorden zijn gezegd. Veel van wat u heeft gezegd, is buitengewoon herkenbaar. Het leek mij echter toch goed om een aantal punten die mij in de afgelopen jaren hebben beziggehouden nog even aan te stippen en waarvoor ik mij als gedeputeerde heb ingezet. Aansluitend wil ik de Staten nog een aantal suggesties meegeven, waarvan ik denk dat die het functioneren van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten nog enigszins zouden kunnen verbeteren. Het staat ook allemaal in de brief die door u nog niet gelezen is, zo begrijp ik. Daarin kondig ik ook mijn vertrek als Statenlid aan.

Mijnheer de Voorzitter, leden van Provinciale Staten, leden van Gedeputeerde Staten, geachte aanwezigen. Na twaalf jaar actief te zijn geweest in de provincie Utrecht neem ik vanavond dus en afscheid als gedeputeerde en afscheid als Statenlid. Hoe komt dat? Vanaf halverwege juli ga ik wonen in Amsterdam. Ik ga samenwonen. Dan kan ik sowieso geen lid meer zijn van Provinciale Staten in Utrecht. Aangezien er vanavond toch een nieuw college wordt geïnstalleerd, is dat voor mij een natuurlijk moment om te zeggen dat ik terugtreed als Statenlid.

Laat ik vooropstellen dat ik in de afgelopen jaren met heel veel plezier en enthousiasme de functie van gedeputeerde heb vervuld. Ik beschouw het persoonlijk als een kroon op het werk dat ik in de jaren daarvoor als Statenlid heb gedaan. Ik heb het als zeer eervol en waardevol ervaren om als eerste gedeputeerde, juist namens D66, in het dagelijks bestuur van de provincie Utrecht te mogen deelnemen. Zeker, u heeft het zelf ook gezegd, er zijn lastige dossiers geweest, zoals de bodemvervuiling in Doorn en de vorming van de RUD. Als ik echter terugkijk, dan heb ik dat ook echt als een zeer leerzame en inspirerende periode ervaren. U weet dat Wonen en Water mijn absolute favoriete dossiers waren; daarover hoef ik echt niet lang na te denken. Door de kadernota en het Uitvoeringsprogramma Wonen en Binnenstedelijke ontwikkeling hebben we toch met een beperkt aantal middelen ervoor kunnen zorgen dat wij een aantal initiatieven hebben kunnen nemen om de woningmarkt in Utrecht weer vlot te trekken, zonder dat wij ons daarbij een rol toematen waarbij we de markt probeerden te verstoren. Het versnellingsnetwerk, het bestuurlijk platform, het expertisenetwerk FINC (Financieel Innovatieve Constructies), de financiële deskundige, maar ook zoiets als een Fonds Uitplaatsing Hinderlijke Bedrijven hebben ertoe bijgedragen dat wij konden toewerken naar oplossingen, vaak buiten de gebaande paden om. Dat ging om woningbouwlocaties en uiteindelijk ook om die kantorentransformatie, waarvoor Remco de eerste stappen heeft gezet om die mogelijk te maken. Het programma dat met Water te maken had, was natuurlijk het deltaprogramma, maar daarvoor hadden we ook nog Ruimte voor de Rivier. U kunt nu zelf ook zien bij Vianen en IJsselstein wat dat betekent en welke impact dat heeft op de omgeving. Ik ben er dan ook trots op dat na jaren van praten er nu eindelijk gegraven wordt en dat die ruimte daar gecreëerd wordt om straks voor de veiligheid te kunnen zorgen doordat de rivier daar voldoende ruimte heeft gekregen. Er was ook het kaderprogramma Water vanuit Europa. Wij zijn heel direct betrokken geweest bij Rijn-West om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het water ook in de toekomst gewaarborgd kan zijn. Ik heb er heel erg veel plezier aan beleefd om dat te kunnen doen.

Dan de suggesties die ik graag nog zou willen meegeven aan de Staten. Ik ben twee perioden Statenlid geweest en één periode gedeputeerde. Ik heb aan beide kanten van het speelveld gestaan, als ik het zo mag zeggen. Ik denk dat er twee dingen zijn die ik zou willen meegeven en waarvan ik denk dat die de politieke interactie tussen de Statenfracties onderling, maar ook tussen PS en GS zouden kunnen verbeteren. De eerste is de mogelijkheid tot het indienen van een motie vreemd aan de orde van de dag. Die is bij andere provincies wel bekend, maar wij hebben hem bij ons nog niet in het instrumentarium

zitten. Je ziet bij ons toch vaak gebeuren dat het instrument van de interpellatie wordt aangegrepen om zowel vragen te kunnen stellen als daarna een motie te kunnen indienen. Als je het goed beschouwt, is een interpellatie het zwaarste middel dat de Staten kunnen hanteren. Normaliter eindigt dat meestal in een motie van wantrouwen of afkeuring, in elk geval iets dat veel zwaarder is dan wij normaal meemaken in de Statenvergaderingen. Ik pleit er echt voor om zo'n instrument in te voeren als wij gaan praten over hoe wij ons werk gaan verbeteren en dat ook gaan gebruiken. Zo'n motie vreemd aan de orde van de dag kun je namelijk ook indienen nadat je mondelinge vragen hebt gesteld, daarna een antwoord hebt gekregen en dat je er dan toch een uitspraak over wilt hebben. Op die manier kun je hem dan aan de orde stellen.

De tweede mogelijkheid die ik zou willen noemen, is het fractiedebat. Het is dus niet het debat tussen GS en de Staten, maar dat is echt een debat onderling, om samen een duiding te krijgen over een actueel of belangwekkend 'issue'. Het kan heel goed zijn, juist om het debat onderling te stimuleren. Zo'n debat kan ook weer eindigen in bijvoorbeeld zo'n motie vreemd aan de orde van de dag. Er is natuurlijk nog veel meer te bedenken. Dat laat ik graag aan jullie allemaal over.

Ik denk dat met deze suggesties het politieke debat een positieve impuls zou kunnen krijgen. Ik hoop ook dat het debat daardoor minder snel wordt tot een vraag en antwoordspel tussen GS en PS, zoals ik dat heb ervaren. Dat vond ik soms wel een beetje kort door de bocht. Het haalde ook echt een beetje de sfeer weg die ik graag zoek in de samenwerking met de Staten.

Ik durf ook zonder schroom of schaamte te stellen dat ik heel graag ga verhuizen naar Noord-Holland, want die provincie heeft mij tenslotte – u refereerde er al aan – het mooiste geschenk gegeven dat ik in de afgelopen jaren heb mogen ontvangen. Dat is dus Lene. Het grappige is dat ik in 2011 net gescheiden was toen ik hier begon als gedeputeerde. Bij mijn vertrek ben ik verloofd en ga ik samenwonen. Hoe kun je het wat dat betreft mooier maken? Dat allemaal dankzij Europa en Noord-Holland. Zo is het nog maar eens een keer.

Mijnheer de Voorzitter, ik bedank u, Mariëtte, Remco en Bart ontzettend voor de collegialiteit en de uitstekende sfeer binnen het college in de afgelopen jaren. Ik had mij geen betere collega's kunnen wensen. Dat meen ik oprecht. Daarnaast dank ik ook de directie en de provinciale ambtenaren die mij allemaal ondersteund hebben om als gedeputeerde goed te kunnen functioneren. Ik dank ook speciaal mijn secretaresse Suzanne, mijn persoonlijk medewerker Viva en mijn woordvoerder Marlies. Marlies is er helaas niet; zij is met vakantie. Ten slotte bedank ik jullie, leden van Provinciale Staten en de griffie. Bedankt en tot ziens. (Applaus)

De heer VAN LUNTEREN (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Hoe lang wilt u het vandaag hebben? Het lastige is dat ik de afgelopen twee weken op vakantie was. Dat is iets wat ik normaal niet zo heel veel doe en mijn collega's vragen mij regelmatig om dat wel te doen. Ik had deze keer geen laptop mee. Bij terugkomst was ik afgesloten van het netwerk van deze provincie, omdat men dacht dat je, op het moment dat je aangeeft te gaan, dan geen gebruik meer hoeft te maken van je apparatuur. Ik doe het daarom slechts met dit papiertje. Het is namelijk af en toe de vraag of er nu wel of niet wordt gesproken op deze avond omdat jullie ook nog willen debatteren. Toch is dan het moment daar om toch iets te mogen zeggen. U kent mij: dat moment laat ik mij niet afnemen. Ondanks dat ik geen spreektijd heb, tenzij ik die van GroenLinks moet opsouperen en ik dan probeer daarbinnen te blijven, zal ik proberen nog wat woorden tot u te richten. Het enige voordeel dat ik vandaag heb, is dat ik niet geïnterrumpeerd kan worden door de heer Meijer en dat ik alles zomaar kan zeggen wat ik hier vind. Ik geef trouwens wel mee dat ik zojuist van mijn vrouw heb meegekregen dat het prachtig is om te zien vanuit thuis, maar dat het geluid het niet doet. (Hilariteit) Dat is een transparante manier van: uw speech was prachtig. Ik zou hem graag meenemen, zodat ze thuis ook kunnen zien wat ik in de afgelopen vijfentwintig jaar heb gedaan. Wellicht dat er dan wat meer begrip is dan alleen de vakantie die ik heb aangeboden aan het einde van de periode.

In de afgelopen vijfentwintig jaar heb ik hier met ongelooflijk plezier elke dag gewerkt. Toen ik vorig jaar aankondigde ermee op te houden is her en der wel gevraagd of daar iets achter zit. Absoluut niet. Althans, wat er bij mij achter zit, is dat ik dit werk zo ongelooflijk mooi en leuk heb gevonden, dat het op een gegeven moment een kant opgaat waarbij je denkt: "Ga je dat nog heel lang heel leuk vinden?"

Als je dan naar een kiezer toegaat en zegt dat je het nog een keer vier jaar gaat doen, dan vind ik dat je daarvoor moet kunnen willen staan. Dat is mijn persoonlijke opvatting. Zo sta ik daarin. Ik voel het, zeker als je op de nummer 1 positie wordt neergezet – een aantal van u kent dat –, dat je dat dan moet kunnen waarmaken. Ik merkte bij mijzelf dat dit niet meer het geval was en dat ik eigenlijk misschien wel weer eens iets anders wilde gaan doen. Dat andere heb ik gevonden. Wat dat is, komt zo snel mogelijk jullie kant op. Ik had gehoopt dat vandaag te mogen zeggen, maar dat kan ik helaas nog niet doen.

In de afgelopen jaren, zo heeft u, voorzitter, gememoreerd, heb ik geprobeerd mijn steentje bij te dragen aan een aantal dingen die ik belangrijk vind. Toen ik de politiek in ging was ik 16 jaar oud – ik kom uit een ondernemersgezin – en had ik het idee dat ik op dat vlak een bijdrage wilde leveren. Ik wilde iets op het gebied van economie doen. Ik weet nog dat ik op mijn eerste werkdag hier, vijfenhalf jaar geleden, Cor Bontje, degene die leiding geeft in het apparaat op het gebied van mobiliteit, vroeg: "Wat wil je doen?". Zijn ervaring was dat dan meestal iemand op het gebied van infra dan zegt: "Ik wil die tunnel hebben en ik wil die weg hebben". Mijn verhaal was: "Ik wil het volgende doen. Ik ben in de politiek gegaan en ik wil in de politiek actief zijn vanuit het principe dat ik iets wil doen met betrekking tot de economie. Alles wat ik doe en alles wat ik in de komende jaren met jullie doe, is ingegeven door het feit dat de economie daarin leidend is." Ik hoop dat dit een klein beetje zichtbaar is geweest in wat ik heb gedaan. Toen ik bezig was om vanuit mobiliteit en financiën te kijken naar dingen, was economie daarin altijd voor mij een leidraad die ik geprobeerd heb mijzelf voor te houden om van daaruit te werken.

Voor mij is een van de dingen in mijn werk die heel belangrijk zijn het teamgevoel. Zeker in de afgelopen vier jaar, waarin ik heb mogen samenwerken met Ralph, Bart en Mariëtte heb ik een enorm teamgevoel ervaren. Ik heb elke dag het idee gehad dat ik met een aantal geweldige collega's mocht werken. In eerste instantie onder leiding van Roel en later met Willibrord. Volgens mij was ik, zoals u dat omschreef, snel in het team opgenomen. Daarvoor bedank ik jullie hartelijk. Het feit dat je kunt functioneren en dingen kunt bereiken is dat je het werk met elkaar doet. De foto die in de krant komt of het artikel dat in de krant komt, is altijd gewijd aan die ene persoon, maar je doet het samen. Niet alleen met elkaar in het team van GS, maar ook met het team dat daarachter staat. Alle ambtenaren waarmee ik heb mogen werken waren echt geweldig. Ik heb een ondernemersachtergrond en er wordt nog wel eens een grap gemaakt over ambtenaren en ik heb die beweringen regelmatig moeten weerleggen. Voordat ik dit werk mocht doen, zat ik in een familiebedrijf. Dan zou je verwachten dat daar echt die volle passie zit. Die was er ook echt wel, maar het is toch wel anders als je om 0.00 uur en op de meest onmogelijke momenten van de dag nog mailtjes krijgt uit het apparaat hier van medewerkers – van collega's, zoals ik ze hier altijd ben blijven noemen – die op de werkvloer bezig waren met een aantal dingen die ik belangrijk vond en die zich daarvoor dan volledig wilden inzetten om het op een manier te doen die jij voor ogen hebt. Daarin kun je dan meegaan en dan kun je met elkaar het spel spelen om van daaruit mooie dingen voor deze provincie te kunnen doen. Ook aan hen heel veel dank, want je kunt het niet doen vanuit alleen maar het hebben van een idee. Je kunt een visie hebben, je kunt een beeld hebben van waar je heen wilt, maar als er geen tegenkracht is en er geen goede mensen zijn die jouw ideeën verder kunnen helpen, dan kom je nergens. Aan elke medewerker met wie ik heb mogen werken in de afgelopen vijf jaar: ontielig veel dank voor datgene wat wij met elkaar hebben mogen doen, voor de successen die wij samen hebben gevierd en ook voor de momenten dat de dingen even wat minder lekker gingen en wij daarbij hebben mogen stilstaan. Ik hoop dat ik in dat opzicht ook altijd iemand ben geweest met wie jullie met net zo veel plezier hebben kunnen samenwerken als dat ik met jullie heb mogen samenwerken.

In het bijzonder wil ik daar een paar mensen uitlichten. Dat zijn voor mij natuurlijk Willemijn, Kato en Astrid. Dat zijn de mensen die dan toch een beetje direct om je heen werken. Willemijn was mijn bestuursadviseur die bij nacht en ontij klaarstond. Als je met mij wilt samenwerken, moet je er namelijk wel op ingesteld zijn dat je op de meest onmogelijke momenten, zoals tijdens zwangerschapsverlof en zo, gebruik kunt maken van de telefoon. Inmiddels is de SGP-fractie wat vervangen, maar in het verleden heb ik ooit een keer uit jullie hoek de vraag gekregen hoe mijn telefoonrekening zo komt. Dat komt onder meer daardoor.

Kato was toch altijd weer in staat om mij met een kleine boodschap op pad te sturen. Daarbij hield ik mij dan niet altijd aan de tekst die mij werd aangereikt, omdat ik, zo eigenwijs als ik ben, daaraan enige verdere invulling wil geven. Onze samenwerking heeft er wel altijd voor gezorgd dat als ik iets wilde overbrengen, wij dat op een mooie en goede manier voor de provincie hebben kunnen doen. Dan noem ik Astrid en daarnaast niet te vergeten Hennie. U weet dat ik iemand ben die niet heel erg planmatig werkt. Misschien wel in het realiseren van dingen – althans, volgens de voorzitter –, maar op het moment dat ik met mijn agenda bezig ben, dan ben ik niet echt heel erg steevast. Excuses op voorhand aan mijn secretariaat voor de onmogelijke opgave om mijn agenda te managen en het werk enigszins in goede banen te leiden.

Dan een groep die voor jullie af en toe heel onzichtbaar is. Er is een groep die dan nog wel redelijk zichtbaar is, maar er is een andere groep die wat minder zichtbaar is. Daarvan zijn hier in elk geval twee mensen aanwezig, namelijk Ewald en Jeroen. Ruud is nu door omstandigheden niet echt meer direct actief. Ik wil hem graag genoemd hebben, evenals Henk, die op dit moment met vakantie is. Dat zijn de mannen die, als wij lange dagen maken, ook lange dagen maken. Doordat jullie ons in staat stellen elke dag met de uren die jullie draaien wij in staat zijn om die uren te kunnen draaien en het werk op enig niveau te kunnen doen. Zonder die ondersteuning had ik het werk nooit kunnen doen. Daarvoor aan jullie ook ontegenzeggelijk veel dank voor alle inzet en ook voor het nooit nakomen van het tijdstip, zowel 's morgens als in de avond. Althans, ik was niet altijd de eerste die op tijd instapte. 's Morgens leverde dat een probleem op, maar ook 's avonds. Meestal was het volgens mij korter de tijd en liep het 's avonds uit. Excuses voor al die momenten. Dank dat jullie het mogelijk hebben gemaakt om het werk te doen.

Ik ben ook nog Statenlid geweest, dus ik bedank ook de griffie en Ruud in het bijzonder voor het mogen zijn van de griffier van de commissies waar ik in zat en daarin ook dank nog naar de voorzitters Arne die hier zit en Petra die hier op dit moment niet bij is.

U zult het misschien niet verwachten, maar zoals het zojuist klinkt, lijkt het net alsof ik alleen maar een eigen agenda heb. Ik hoop en denk dat ik dat met name met de zienswijze rond de herindeling dat geprobeerd heb om samen ergens aan te bouwen. Ook de kantorenaanpak is iets dat niet alleen van mij is geweest, maar dat juist ook echt van jullie is geweest. Ik heb op die momenten wel echt geprobeerd met jullie samen te werken en daar veel uit te halen. Voor mijzelf heb ik daar in elk geval met jullie voorgangers en met een aantal mensen die hier nog zit, heel veel geleerd en mijn ideeën kunnen bijsturen. Voor een aantal van jullie dat hier nieuw is, lijkt het alsof ik maar wat ratel en wat roep. Ik bedank jullie daar allen voor, in het bijzonder mijn fractie, aan wie ik leiding heb mogen geven, helemaal in het begin, met wie ik daarvan ooit één onderdeel ben geweest. Verder is er de steun die ik van de diverse fractievoorzitters heb mogen krijgen, maar ook van de fractie in haar totaliteit. Jullie waren ook een prachtig, mooi team. Jullie zijn volgens mij nu opnieuw een mooi en hecht team. Ik wens jullie heel veel succes in het werk dat jullie nu weer met elkaar gaan doen. Arthur, je doet het geweldig. Er is een heel erg mooie uitslag neergezet. Ik kon mij geen betere vervanger van het lijsttrekkerschap wensen dan in hoe jij het hebt vormgegeven.

Het wordt nu wel een grote bedankshow. Ik heb voor mijzelf nagedacht of ik dan nog een les wil meegeven. Dat gevoel had ik een beetje, totdat ik mijn voorganger hoorde met een les. Toen dacht ik: dat als ik één les zou mogen meegeven, dan is dat de les die ik in de afgelopen jaren in de colleges heb meegekregen. Dat is met name te luisteren op het moment dat je met elkaar spreekt, oordelen uitsprekt en standpunten en elkaar beoordeelt. Het oordeel dat je aan het vellen bent, is ingegeven door standpunten die je zelf inneemt. Daarmee wil ik zeggen: probeer 'open minded' te zijn op het moment dat je naar mensen luistert. Op het moment dat je oordeelt vanuit die verschillende politieke overtuigingen waarin je zit, dan is er een overtuiging die jij hebt en is er een overtuiging waarmee de ander zit. Die andere overtuiging is vanuit een ander principe weergegeven. Op het moment dat je de belangen voelt en proeft die daaronder zitten, kom je soms misschien net dat ene stapje verder. Dat wil ik met name meegeven, vooral voor wat betreft het oordelen. Op het moment dat je oordeelt over elkaar, bedenk dan af en toe ook dat je zelf beoordeeld wordt en beoordeeld kunt worden. Dat is een van de lessen waarvan ik zou willen zeggen: denk daarover na. Die les is er een waarvan ik het gevoel heb gehad, kijkend naar mijzelf: het is altijd heel gemakkelijk om een oordeel uit te spreken, maar op het

moment dat je zelf beoordeeld wordt, wordt de context altijd heel erg snel vergeten, zo denk je dan. Als ik dan een les mag meegeven: neem dat mee. Wat u ermee doet, moet u lekker zelf weten.

Een laatste bedankje heb ik helemaal tot het einde bewaard. Ik hoop dat het geluid het thuis inmiddels doet. In welke camera moet ik dan kijken? Lieve kijkbuiskindertjes thuis: Lara en de kinderen. Zij hebben af en toe wel een beetje moeten afzien. Dat moet ik in de komende twee weken in elk geval, want dan zit ik 'in between jobs'. Dan wordt namelijk van mij verwacht dat ik naar allerlei hockeywedstrijden en zo toe ga die ik in de afgelopen tijd heb verwaarloosd. Dat ga ik zeker doen. Dank aan Lara, als je thuis kijkt. Ongelooflijk veel dank. Ik heb jou bedankt in mijn scriptie voor alle tijd die je mij hebt gegeven om dat naast mijn werk te kunnen doen. Voor het feit dat je echter ook alle ruimte hebt gelaten om dit werk te kunnen doen op de manier zoals ik dat graag wilde doen, heel veel dank. Ik had dat werk niet kunnen doen als jullie mij daarvoor thuis ook niet alle ruimte hadden gegeven. Af en toe heb je mij een beetje moeten missen, maar ik hoop dat ik in de afgelopen twee weken een beetje goed heb gemaakt.

Mensen, ik heb jullie niet heel veel meer te melden dan de bedankjes. Maak er straks nog een mooi debat van. Ik neem het graag waar vanaf de publieke tribune. Het ga jullie allemaal goed. Blijf werken aan die mooie en prachtige provincie, waarin wij met z'n allen mogen wonen. (Applaus)

De VOORZITTER: Het college bestaat nu nog uit één persoon. Dat is erg onwennig.

Bespreken coalitieakkoord (inclusief interpellatiedebat GroenLinks).

De VOORZITTER: Dames en heren, graag ga ik over tot de behandeling van het volgende agendapunt. Dat wil zeggen dat we niet meer terugkijken, maar dat we vooruitkijken. Er is een coalitieakkoord aangeboden door een viertal partijen. Ik zou het voorstel van de heer De Vries onmiddellijk willen overnemen en er een debat van willen maken tussen u als fracties. Ik geef u graag de gelegenheid het woord te voeren. Ik heb vanochtend ook al gezegd dat ik dat zal doen in de volgorde, beginnend bij de niet-coalitiepartijen, op volgorde van grootte. Dus: PvdA, PVV, SP, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus. Daarna volgen de vier coalitiepartijen, ook op volgorde van grootte: VVD, D66, CDA en GroenLinks. Van die laatste vier wordt met name verwacht dat zij naast de opmerkingen die zij zelf willen maken, reageren op de inbreng van hun collega-fracties. Als dat helder is, ...

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik neem aan dat dit betekent dat er na de betogen van de oppositiefracties een schorsing zal worden gehouden.

De VOORZITTER: Als u daar om vraagt, dan krijgt u die. Akkoord. Tegen die tijd bekijken wij even hoeveel tijd u nodig heeft. Ik begin het woord te geven aan de fractievoorzitter van de PvdA.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Het is een bijzondere avond. Op een bijzondere avond doe je natuurlijk je mooiste das om; dat begrijpt u natuurlijk wel. "In Verbinding". Daarover moet je wel even nadenken. "In Verbinding". Wij vonden dat als PvdA toch wel heel statisch. Wij zouden daaraan graag willen toevoegen: "In Actie". Wij maken complimenten aan de onderhandelaars, want wij herkennen wel een aantal punten uit het verkiezingsprogramma van de PvdA. Banen voor vmbo-ers, de aanpak van de leegstand, een revolverend fonds voor de energietransitie, een toegankelijk en aantrekkelijk buitengebied, vraaggericht openbaar vervoer en ruimte voor de fiets. Toch wil ik eerst met u terugkijken naar het proces van de verkiezingen en naar het informatietraject dat in de afgelopen weken doorlopen is.

De zichzelfverklaarde winnaar D66 wilde meteen een duidingsoverleg, binnen 24 uur. Ik dacht: zo, als nieuweling in GS? Er zit dynamiek in dit huis. De nieuwe leus was meteen: "open en transparant". Toch is het een koude kermis. Collega De Kruijf heeft een heel goed gesprek gehad met twee informateurs. Er is goed van gedachten gewisseld en er is goed gekeken wat wij echt willen en hoe dat moet worden gedaan. Dan zien we het rapport en lezen we dat er geen breekpunten waren tussen een aantal fracties en dat de conclusie uiteindelijk was dat het vertrouwen in de oude vier dermate groot is

dat die het voortouw moeten nemen. Ik voelde mij toen toch wel een beetje een soort figurant in een informatietraject, waarbij anderen al van tevoren wisten wat de uitslag was.

De inhoud van het coalitieakkoord. De fractie van de PvdA mist de focus in het akkoord. Aan welke doelstellingen verbindt deze coalitie zich? Er wordt heel veel gezegd, alles komt aan bod, alles wat een provincie zou kunnen doen, maar aan welke doelstellingen verbindt deze coalitie zich? Waar staan deze vier fracties nu echt voor? In hoeverre komen zij als overheid op voor bepaalde kwetsbare groepen? In hoeverre komt deze coalitie op voor de kwetsbare functies die wij soms hebben in deze provincie? In hoeverre zijn de kwetsbaren op de arbeidsmarkt die deze coalitie echt een steun in de rug wil geven en daarvoor vier jaar hard wil gaan strijden? De wat-vraag is ruim beschreven, namelijk over wat er allemaal aan bod kan komen. Daarnaast vinden wij de hoe-vraag soms wat te vaag en erg matig uitgewerkt. Het ontbreekt aan de operationalisering. Welke acties staan er nu op stapel? De PvdA wil er graag vijf punten uitlichten die voor haar heel belangrijk zijn.

1. Voldoende betaalbare woningen. De Staat van Utrecht, die onlangs is uitgekomen, gaf heel nadrukkelijk twee problemen aan: de luchtkwaliteit en een tekort aan betaalbare woningen. Ik lees er weinig over wat deze coalitie daaraan gaat doen. Ik zou het wel mooi vinden als het nieuwe college het heft in handen neemt, samen met de gemeenten in deze provincie, om dat onderwerp echt te agenderen en er vaart op te zetten hoe wij ervoor gaan zorgen dat de lange wachtlijsten korter worden. Het is belangrijk dat wonen en zorg, een belangrijk onderwerp in de komende jaren, echt aan bod komen. Wij vinden het een prima keuze dat ervoor wordt gekozen te kijken hoe je binnenstedelijk een aantal problemen en vraagstukken gaat oplossen. Tegelijkertijd lezen wij echter ook de vraag of bepaalde kleine kernen ook nog wat woningen moeten hebben. Dat klinkt leuk, maar het is de vraag of je daarmee iets oplost. Dan kun je lekker goedkoop bouwen in het groen. Wij zeggen: "Doe dat niet. Dat concurreert juist met de binnenstedelijke opgave. Geef daaraan prioriteit."
2. De PvdA zou graag een banenplan willen hebben voor de jonge Utrechters: de mbo-ers, de vmbo-ers, maar ook voor mensen die een achterstand hebben op de arbeidsmarkt door garantiebanen. Wij willen daaraan gelijk een titel meegeven: "Werken aan ruimte, mobiliteit en energie." Wat zou het dan mooi zijn als in dat plan uitgezocht wordt hoe de realisatie van energiezuinige woningen, de transformatie van kantoren, het bouwen van windmolens, de aanleg van fietsroutes, de instandhouding van het cultureel erfgoed vooral ten goede komt aan de werkgelegenheid voor onze Utrechtse jongeren en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Elke € 1.000.000 levert 30 structurele arbeidsplaatsen op; dat kun je zo uitrekenen. Wij zouden dat graag zien.
3. De economie. Wij hebben hier in deze provincie wel wat te bieden. Wat zou het goed zijn om eens goed te identificeren wat ons internationaal en economisch kapitaal is en hierop actie te ondernemen, samen met het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen. Wat zou het goed zijn om nieuwe markten te veroveren met bedrijven die goede producten maken. Ik denk dan bijvoorbeeld aan Friesland Campina. Het zou kunnen gaan om een innovatiemachine, om een banenmotor.
4. Energietransitie. Wij vinden dat het onderwerp goed gemarkeerd is in het nieuwe coalitieakkoord met een agenda en geld. Toch geeft het ons niet helemaal een lekker gevoel. Wie weet hoe het daarmee staat in 2017; dan gaan wij herijken. Wie weet of we daarin iets kunnen bereiken. Wij hadden echter toch wel iets meer verwacht. Als je als provincie in 2040 klimaatneutraal wilt zijn, dan moet je een doelstelling formuleren om, laten wij zeggen: te voorzien in 16% aan duurzame energie in 2020. Dat missen wij wel in dit akkoord. Of gaan we er nu voor, GroenLinks? Die 50.000 woningen die genoemd zijn: dat is heel concreet en dat is heel mooi. Nul op de meter. Aan de ene kant denken wij dat het best wel goed is, maar aan de andere kant moet je erover nadenken. Wat levert € 1 die je erin steekt op aan energiebesparing? Ik wil alleen maar aangeven dat het ook best eens zo zou kunnen zijn dat je 300.000 of 400.000 woningen van energieklassen F naar B kunt brengen en dat dit misschien wel veel meer gaat opleveren dan dat er alleen maar 50.000 woningen naar nul op de meter gaan. Daarover willen wij in de komende tijd echt het debat met u aangaan.
5. De A27 kan natuurlijk niet ontbreken in het rijtje. De VVD heeft volgens mij twee punten echt geagendeerd in het akkoord: de westelijke ontsluiting in de gemeente Amersfoort en de verbreding van de A27. Dat zijn twee heel concrete punten. Voor de rest is het allemaal wat vager. In de

campagnedebatten mocht ik constateren dat er hier in de Staten echt een ruime meerderheid is voor het verbeteren van de doorstroming op de A27 en dat men er voor is dit te doen met een groene aanpak, zoals we dat zelf zeggen. Wat bedoelen wij daarmee? Leg een ring, de extra ring, om de stad Utrecht, om elke stad heen en verlaag daar de snelheid tot 80 km/uur. Dat moet iedereen die voor een goede luchtkwaliteit is toch aanspreken? Als je dat doet, dan is er best wel een baantje extra mogelijk binnen die bestaande bak. We blijven dan gelukkig met onze handen af van Amelisweerd. Dat moet ons toch veel waard zijn. In die zin wil de PvdA bij u als Staten steun vragen voor het doen van een lobby bij het Rijk om te kijken wat wij daarin als provincie en als Staten kunnen betekenen.

Wij zoeken naar de stijl en de werkwijze van de coalitie en het nieuwe college. Gaan ze het echt anders doen dan het huidige college? Provincie en gemeenten met de ruggen naar elkaar? "Dit is de taak van de provincie en dit is de taak van de gemeenten? Zoek het allemaal lekker uit. We gaan controleren of u het goed doet". Wij hopen echt dat niet iedereen zijn eigen sores oplost, maar dat de provincie naast inspecteur ook partner wil zijn om die problemen gezamenlijk op te lossen. In de laatste Statenvergadering hebben wij gesproken over de huisvesting van de vergunninghouders. Er ligt echt een problematiek van gemeenten die het alleen niet aankunnen en die het gezamenlijk willen oppakken. Pak het op.

Inpassingsplannen. Gaan wij daarmee vaker strooien? Ik heb gelezen over inpassingsplannen bij kantoren. Gaan we dan ook onze gezichten laten zien bij de windmolens als deze niet gerealiseerd worden? Gaan we ook een inpassingsplan maken als de gemeente Amersfoort zegt: "Die westelijke ontsluiting? We hebben er nog eens goed over nagedacht, maar we gaan het toch niet doen. We gaan het anders doen..Ik wil daarover wel iets horen.

Wat als de provincie constateert dat er in gemeenten onvoldoende bestuurskracht aanwezig is om hun taken te kunnen oppakken? Wat gaan we dan doen? Gaan we ingrijpen? Gaan we juist versterken dat in regionaal verband daar de samenhang, het draagvlak en de kracht komt om de taken uit te voeren? Ik las vandaag een interessant artikel over Gelderland. Daar kiest men ervoor dat de centrumgemeente de regie neemt en dat deze andere gemeenten meeneemt. We zijn benieuwd.

Gaat het college actief informatie delen met de oppositie? Gaar het voorstellen van de oppositie echt met open armen ontvangen? De rechterflank en de linkerflank mochten niet deelnemen aan de coalitie. Zo is dat gemeld in het beruchte duidingsoverleg. Inderdaad, dat is gelukt. Krijgen de coalitiepartijen wel de ruimte binnen die coalitie om voorstellen te ondersteunen vanuit hun hart? Wij hopen dat van harte.

Vier gedeputeerden. Er is een ongelooflijke bestuurlijke druk rondom de ruimtelijke ontwikkelingen. Ze hebben het allemaal in hun lijstje staan: integrale gebiedsprogramma's bij de een, ruimtelijke ontwikkeling bij de ander, de omgevingsvisie weer bij iemand anders. Ze zullen wel moeten samenwerken binnen het college. Ik doe graag een voorstel. Ik stel voor om de gedeputeerde Strategie, mevrouw Pennarts, coördinerend gedeputeerde RO te maken, zodat dat proces in elk geval goed gaat lopen.

Ik sluit af. De PvdA streeft in de komende vier jaren naar realisatie van haar sociaaldemocratische ambities. Wij zien kansen voor samenwerking met alle partijen in de Staten. We kiezen een stevige kritische koers richting het college. We willen nadrukkelijk iets betekenen voor de vraagstukken in de samenleving, voor de burgers, het bedrijfsleven, gemeenten en instellingen. We hopen dat iedereen in 2018 zegt: "Die provincie doet ertoe". Nieuw college en coalitiepartijen: u heeft onze wensen gehoord. U staat immers in goede verbinding met ons. U wilt open en transparant zijn. Graag. Wij beoordelen u op uw acties. Alsjeblieft niet alleen woorden, maar vooral daden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! In Verbinding? Wij hadden even het idee dat het een nieuwe slogan van een telecomaandier was, maar het is de titel van het nieuwe coalitieakkoord. Het is een college dat wil luisteren naar de burgers. Zou het dan niet een idee geweest zijn om een coalitieakkoord te schrijven dat leesbaar zou zijn voor gewone mensen thuis? Ik citeer: "Wij hebben met de PRS de slag gemaakt van toetsings- naar ontwikkelingsplanologie. Bij de herijking zullen wij deze slag vervolmaken richting uitnodigingsplanologie." Ga dat thuis maar eens uitleggen.

Qua communicatie is er natuurlijk winst te boeken. Dat staat als een paal boven water. De vertrokken gedeputeerde De Vries was met geen tien paarden naar Houten te slepen om daar met de bewoners te praten over de overlast van windmolens. Geen verbinding, niet bij hem, maar ook niet bij de coalitiepartijen. Hij wilde twee weken geleden zelfs niet luisteren naar partijen uit het waterschap. Geen verbinding, niet bij hem, maar ook niet bij de coalitiepartijen. Toen de Ombudsman vond dat het college onbehoorlijk was ten opzichte van een varkenshouder in Woudenberg, was er geen verbinding bij gedeputeerde Krol, maar ook niet bij de coalitiepartijen. Een simpel voorstel van de heer Van Muilekom van de PvdA, vanochtend, door een vraag te stellen aan de nieuwe gedeputeerde en de angstige partijen zaten in de gordijnen.

Er staan mooie woorden in het akkoord, uitgesproken door partijen die zeker de afgelopen vier jaar in zichzelf waren gekeerd. Wel is het goed om een motie van de PVV van eind vorig jaar alsnog uitgevoerd te zien. Er was al groot enthousiasme buiten deze statenzaal voor die motie, maar nu ook daarbinnen. Dan bedoel ik de motie van wantrouwen tegen gedeputeerde De Vries. Hoog genoteerd op de D66-lijst, maar nu toch terzijde geschoven. Wij hadden graag uitgekeken naar zijn inbreng in PS, maar twee maanden na de verkiezingen laat hij zijn kiezers in de steek.

"Een nieuw college met middenpartijen", zo sprak de heer Nugteren, oud-fractievoorzitter van GroenLinks anderhalve maand geleden bij zijn afscheid. Is dat eigenlijk wel zo? Neem datzelfde GroenLinks; ontstaan uit de Communistische Partij Nederland en de Politieke Partij Radicalen. Dat klinkt niet echt als een middenpartij. Bij de jongerenbeweging DWARS werd in 2007 nog op zolder materiaal gevonden voor het maken van een bom. Precies toen de nieuwe politiek leider van GroenLinks – u weet wel: die niet meer wil uitrekenen wat dingen kosten – daar nog in het bestuur zat. Prominent lid Duyvendak brak in op het ministerie van Economische zaken en bedreigde ambtenaren.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Eigenlijk wilde ik mijn vraag pas stellen als de heer Dercksen klaar is met de opsomming over GroenLinks.

De heer DERCKSEN (PVV): Dan moet u nog een paar minuten wachten.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Dan wacht ik daar even op.

De heer DERCKSEN (PVV): Maak uw borst maar nat. Ik wil het namelijk ook hebben over de heer Paul Rosenmöller, het idool van gedeputeerde Pennarts, die vond dat de koningin niet meer op vakantie naar Oostenrijk mocht toen daar een partij aan de macht kwam met andere ideeën dan GroenLinks. Rosenmöller demoniseerde Pim Fortuyn, zamelde geld in voor Pol Pot en samen met de Marxisten en Leninisten trachtte hij de Nederlandse Staat, dus inclusief het Koninklijk Huis, omver te werpen om een communistische heilstaat te vestigen. Middenpartijen, bent u daar nog? Ook is hem herhaaldelijk gevraagd om als prominent Groen Linkser afstand te nemen van deze uitspraken en van deze activiteiten. Hij deed het nooit. Nu rolt meneer van overheidsbaantje naar overheidsbaantje. Dichter bij huis en meer recentelijk liet de heer Camstra, nummer 17 op de lijst van GroenLinks, weten het wel oké te vinden om huizen van PVV-ers te bekladden. Nu sluiten VVD, D66 en CDA deze middenpartij in de armen als ware het Het Leger der Heils zelve.

De VOORZITTER: U heeft een verduidelijkende vraag?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Het was vooral een verduidelijkende duiding, aangezien de heer Dercksen de oorsprong van GroenLinks aanhaalde. Ik wil alleen maar de beemoedigende woorden spreken dat partijen die hun wortels hebben in redelijk extremistische standpunten inderdaad na verloop van tijd dermate goed over de dingen nadenken en ze onder woorden kunnen brengen, dat zij zelf door anderen als middenpartij worden gezien. Ik ben het wel met de heer Dercksen eens dat de duiding die de heer Nugteren gaf een algemene duiding was. Die was niet specifiek bedoeld om GroenLinks in het midden te plaatsen. In elk geval: voor partijen die zich in den beginne extremistisch positioneren en uiten, is er kennelijk nog altijd hoop. Daar wil ik het nu even bij laten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Het siert de heer Bekkers dat hij in elk geval toegeeft dat er in het verleden niet goed is nagedacht.

Het coalitieakkoord staat vol met tegenstrijdigheden. Focussen op de kerntaken, maar energiebeleid beginnen. Steden vitaal houden, maar ze toch 80% binnenstedelijk bouwen. Ruimtelijke bescherming, maar de provincie volplempen met windmolens.

Veel fiets ook in het collegeakkoord. Dan bedoel ik niet alle luchtfietsen. Er is veel tekst over de fiets, maar geen extra geld. Ergens in 2030 is er een keer een doelstelling, zodat niemand erop kan worden afgerekend. Dat is wel zo veilig. Verdubbeling van het fietsverbruik in woon-werkverkeer is de doelstelling, of de inwoners van onze provincie dat nou willen of niet. Komt er misschien onderzoek naar wat de inwoners willen? Het mobiliteitsplan dat ook wij ongeveer een jaar geleden steunden, was toch echt vraaggestuurd. Nee, de maakbare samenleving. Wij vinden dat u moet gaan fietsen naar uw werk, dus we leggen fietspaden aan. Of u daar nu gebruik van gaat maken of niet, doet er allemaal niet toe, want de belastingbetaler betaalt.

Het nieuwe college gaat nog wat extra geld gooien naar het energieakkoord. Alsof de € 73.000.000.000 die dat gaat kosten niet al idioot genoeg is. Dat is een parlementaire enquête die je vijf jaar van tevoren ziet aankomen. Klaarblijkelijk zit er helemaal niemand bij de coalitiepartijen en dus ook niet bij de VVD die begrijpt dat als je de portemonnee van de burger leegroeft voor je eigen fata morgana's, je dan de economie sloopt, werkloosheid in de hand werkt en met name de mensen met een kleine portemonnee de armoede injaagt. Een bedrag van € 500 tot € 1.000 per jaar voor energie-subsidie zal voor velen onbetaalbaar blijken. De energie-ellende in Duitsland is het bewijs.

Het staat er echt: er gaan inkomsten van windmolens naar mensen die er last van hebben. Die dingen draaien echter alleen op subsidie. In de provincie Utrecht produceren ze al 30% minder stroom dan verwacht. Dan moeten ook nog de inwoners gecompenseerd worden. Hoe wereldvreemd kun je zijn? In Houten is de waardedaling per woning becijferd op zo'n € 50.000. Wat reken je echter voor je ontelbare slapeloze nachten voor jou en je kinderen? Wat reken je voor een ziekte dag omdat je niet hebt kunnen slapen? Wat reken je voor verziekt landschap en voor verziekte natuur?

50.000 nul-op-de-meter-woningen; ik hoorde dit al voorbijkomen. Deze kosten zo'n € 45.000 per stuk. In totaal gaat het dus om € 2.250.000.000. Ik ga daarover niet eens iets zeggen.

Voor ecoducten ontbreekt nog steeds de wetenschappelijke onderbouwing en dus ook hier gaat het nieuwe college weer volop inzetten voor de aanleg hiervan. Weg met de wetenschap.

Er is geen aandacht in het coalitieakkoord, los van wat vage algemeenheden en platitudes als aandacht voor vmbo-ers en het bundelen van krachten, voor 45.000 werklozen in onze provincie. Geen woord. Er is geen voorstel om bijvoorbeeld met ons geld dat naar Brussel gaat en waarvan wij een stukje mogen terugkrijgen, iets voor die mensen te doen. Wij vinden dat echt schandelijk. Er is aandacht voor edelhertencorridoren, laadpalen, subsidiemolens, sleutelgebieden waar dieren kunnen verblijven, maar er is geen aandacht voor deze mensen die in de penarie zitten. Geen woord. Vandaar dat wij met een motie komen om met geld van Brussel, ons geld via Brussel, het gat te dichten tussen het opleidingsniveau van mensen die werkloos zijn en datgene wat de werkgever van hen vraagt.

Motie M16 (PVV): aanpak werkloosheid.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015, ter bespreking van het coalitieakkoord;

constaterende:

- *dat in het coalitieakkoord met geen woord wordt gerept over de 45.000 werklozen in onze provincie;*
- *dat bij een significant deel van de werklozen er een gat is tussen het opleidingsniveau van de werkzoekende en het door werkgevers verlangde opleidingsniveau;*
- *dat het opheffen van dit gat bijdraagt aan de structurele verlaging van het aantal werklozen;*

verzoeken GS:

hoogste prioriteit toe te kennen aan het verkrijgen van (ons) geld uit Brussel, ten einde dat samen met het onderwijsveld en werkgevers binnen de EBU op zo'n effectief en efficiënt mogelijke wijze in te zetten voor (her- of bij-) scholing van werkzoekenden.

En gaan over tot de orde van de dag

Cultuureducatie. Er staat hier cultuurreductie, maar dan is waarschijnlijk de wens de vader van de gedachte. Eén van mijn jongens is vorig jaar naar het theater gegaan en ik vroeg hem en zijn vriendjes: "Wat is jullie daarvan nu bijgebleven?" Nou, helemaal niets. Dat is natuurlijk illustratief. Hier dromen mensen ervan dat ze daarmee de wereld verbeteren, maar de praktijk is weerbarstig. Zou het dan niet mooi en goed zijn dat we het geld investeren in iets waarvan we zeker weten dat het scholieren blijft? Zou het dan niet goed zijn om mee te betalen aan de uitbreiding van Kamp Amersfoort en ervoor zorgen dat zo veel mogelijk scholieren kennismaken met de verschikkingen van het nationaal socialisme en het antisemitisme? Vandaar dat wij daarover ook een motie indienen. We leven namelijk in een tijd waarin door de islamisering het antisemitisme weer door de straten van Europa waart, aangemoedigd door de knettergekke Europese elite die de grenzen wagenwijd openzet, zelfs voor IS-strijders. Joodse instellingen moeten nu al permanent bewaakt worden en met een keppeltje lopen is onverantwoord. Een leraar moet excuses maken voor een Charlie Hebdo-poster. Wij zijn het aan onze voorouders verplicht om te strijden voor onze vrijheid, elke dag. Onze partij is er speciaal voor opgericht.

Motie M17 (PVV): bijdrage uitbreiding Kamp Amersfoort.

De Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015, ter bespreking van het coalitieakkoord;

constaterende:

- *dat Nationaal Monument Kamp Amersfoort gaat uitbreiden (voor informatie zie site Kamp Amersfoort);*
- *dat de geraamde kosten hiervoor bedragen circa € 5.500.000;*
- *dat de belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog nog steeds toeneemt;*
- *dat het een noodzaak is de geschiedenis over de Tweede Wereldoorlog te blijven doorgeven;*
- *dat lang niet alle schoolkinderen in de provincie Utrecht een bezoek brengen aan Nationaal Monument Kamp Amersfoort;*

verzoeken GS om:

- *hiervoor een bedrag van € 500.000 te fournieren en dit bedrag vrij te maken uit de gelden voor cultuureducatie;*
- *een maximale inspanning te leveren om alle basisschoolleerlingen een bezoek te laten brengen aan Kamp Amersfoort.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Tot slot de financiën. Al die lappen tekst zijn mooi, maar wat betekent het concreet? Ten eerste verjubelt het nieuwe college € 1.600.000 aan extra opcenten per jaar. Het staat niet in de begroting voor 2015 die wij in november kregen en die toch echt gebaseerd was op de meest recente gegevens van de Belastingdienst. Het staat ook niet in het overdrachtsdocument van februari of maart. Geld dat dus nog niet eens aan de Staten is verantwoord. Wij kunnen het niet controleren, maar in achterkamertjes is het al uitgegeven. De nieuwe transparantie.

Dan verjubelt het college alle verwachte overschotten op de begrotingen van de komende vier jaar en dat van de jaarrekening van 2014, die wij ook nog niet hebben. Dat heet de scherpe afweging van prioriteiten. Dan, omdat het nog niet genoeg is, gaat men ook nog eens € 4.000.000 aan reserves opsouperen. Het nieuwe solide beleid. Je vraagt je af waarom de SP niet meedoet.

Ik rond af. Voor de verkiezingen hebben de coalitiepartijen de mond vol van lage lasten. Na de verkiezingen zijn de automobilisten weer de melkkoe voor de linkse hobby's. Het is oude wijn in nieuwe zakken.

De VOORZITTER: De moties M16 en M17 zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de raadslaging. De moties kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Een nieuwe lente, een nieuw geluid, een nieuwe coalitie, een nieuwe statenperiode. Laten we maar meteen met de deur in huis vallen: dit coalitieakkoord is een slagje beter dan het vorige. Zo u wilt: een tikkeltje minder bruut. Er wordt een aantal keuzes gemaakt die inderdaad ook wel met ons gemaakt hadden kunnen worden. Een aantal. Denk aan verduurzaming van de economie, denk aan de energietransities, denk aan het voortborduren op de roetlocaties, waarvoor de ChristenUnie en de SP beide voor de verkiezingen nog een initiatiefvoorstel hebben ingediend dat is aangenomen. Die zaken geven hoop. Ik wil ook noemen dat laagopgeleiden in elk geval genoemd worden. Kijk, dat zijn kleine stappen. Over de invulling kom ik zo nog te spreken.

Ook is er een aantal zaken – laat ik daarover geen misverstand laten bestaan – waarvan wij vinden dat die echt anders moeten. Wij denken dat die mogelijkheden er zijn en wij hopen dat wij ook nu hier, in de huidige statenmeerderheid, zo niet vanavond – ik geef de moed niet op –, dan toch in de komende periode elkaar zullen kunnen vinden om het beleid ten aanzien van mensen die van onze inzet als politiek afhankelijk zijn meer perspectief te geven en daartoe met elkaar bij te dragen. Ik denk dan inderdaad met name aan de mensen die lager opgeleid zijn. De heer Dercksen had het over 45.000 werklozen, ik heb het over 59.000 werkzoekenden; bron UWV. In het afgelopen jaar zijn er 9.000 bij gekomen. Meer dan driekwart daarvan heeft een opleiding op mbo-niveau of lager. Wij kunnen die mensen niet in de steek laten. Wij dienen alles op alles te zetten om, binnen de mogelijkheden die wij hebben, natuurlijk samen met anderen en niet in ons eentje, samen met gemeenten, samen met werkgevers en werknemers, samen met de regering, ervoor te zorgen dat enig perspectief mogelijk is. Natuurlijk is het mooi dat er gesproken wordt over een betere afstemming van onderwijs op de arbeidsmarkt. Zeker, maar daarbij kunnen wij het niet laten. We zullen meer moeten doen. We zullen commitment moeten tonen aan deze mensen en wij zullen moeten aangeven dat wij een actief werkgelegenheidsbeleid willen voeren. Daartoe dient mijn fractie hierbij een amendement in.

Amendement A5 (SP): meer banen voor lager opgeleiden.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015;

overwegende:

- *dat meer dan driekwart van het aantal werkzoekenden in de provincie Utrecht een opleiding op MBO-niveau of lager heeft (bron UWV);*
- *dat er in de statenperiode 2011 - 2015 meerdere voorstellen van SP en PvdA zijn aangenomen die meer inzet ten behoeve van lager opgeleiden bepleiten;*
- *dat gemeenten beperkt zijn in hun mogelijkheden om regionale werkgelegenheid voor lageropgeleiden te bevorderen;*
- *dat een betere afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt, als in het coalitieakkoord bepleit, weliswaar nuttig is, maar dat er op dit moment te veel werkzoekenden zijn die daar voldoende baat bij hebben;*

besluiten:

in het coalitieakkoord 2015 – 2019 op bladzijde 12, onder de kop kennis, creativiteit en werk, aan de zin "Wij vragen van de EBU meer aandacht voor (V)MBO-ers" toe te voegen: "in de vorm van een actief werkgelegenheidsbeleid in nauw overleg met gemeenten, sociale partners en rijksoverheid."

Infrastructuur. Dit is duidelijk een lievelingsonderwerp van een van de coalitiepartijen. Ik deel de opmerking van de heer Van Muilekom dat deze partij zich met name op twee punten heeft gefocust en

haar standpunt succesvol in dit akkoord heeft weten te krijgen. Ik denk dat wij met z'n allen echter er toch over moeten nadenken wat wij aan het doen zijn met deze lijn. Vooral daar waar wij gaan zeggen dat waar VERDER altijd een kwestie is van onderlinge afspraken – denk aan het UVVB, waarin gemeenten, provincie en anderen elkaar treffen en waarin regelmatig zaken worden besproken over projecten en ook veranderingen die plaatsvinden – denken wij dat het nogal hovaardig is om bijvoorbeeld één project aan te merken als een provinciaal belang en te zeggen: "Dat is in elk geval, ongeacht wat er op lokaal of regionaal niveau gezegd wordt over nut, noodzaak en omvang, hetgeen altijd moet doorgaan. Daarvan nemen wij geen afstand, ongeacht nieuwe inzichten die op ons af komen". Ik doel hier, dat moge duidelijk zijn, op datgene wat in het coalitieakkoord staat omschreven als een project van provinciaal belang. Mijn fractie pleit ervoor om met name die passage aan te passen en de uitspraak die het westelijk ontsluitingsproject als provinciaal belang aanduidt, te schrappen. De andere zaken aangaande de systematiek van VERDER laten wij op dit moment even voor wat het is. Wij denken dat uiteindelijk met nieuwe inzichten, die er volop komen, ook nu weer in de afgelopen week, waar duidelijk is gebleken dat het project qua nut, noodzaak en omvang beslist nog niet haar definitieve vorm heeft gekregen, een dergelijke uitspraak hovaardig is en over lokale politieke en burgerlijke krachten heen gaat, waartoe ik het volgende amendement indien.

Amendement A6 (SP): programmering VERDER niet regionaal afdwingen.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015;

overwegende:

- dat de programmering in VERDER een aangelegenheid is van aangesloten partners binnen kaders die o.a. door Staten en gemeenteraden zijn en worden vastgelegd;
- dat lokale afwegingen met betrekking tot nut, noodzaak en omvang van VERDER-projecten zwaar dienen mee te wegen;
- dat het aanmerken van VERDER-projecten als "provinciaal belang" voorbij gaat aan (nieuwe) lokale en regionale inzichten met betrekking tot nut, noodzaak en omvang;

besluiten:

de zinsnede op bladzijde 14 onder de kop Doorstroming en bereikbaarheid: "Deze afspraken met programmering, waaronder de vanuit provinciaal belang afgesproken westelijke ontsluiting van Amersfoort, beschouwen wij als uitgangspunt" te schrappen.

Dan komen wij bij een zaak die ons midden in het hart raakt: de sociale woningbouw. Ik weet het: sommigen zeggen dat die sociale woningbouw prima is en dat het een kwestie van gemeenten, het Rijk en woningcorporaties is. Wij zeggen echter: "Nee, het is een kwestie van ons allemaal." We zien namelijk dat het vastloopt. We zien dat de wachtlijsten voor sociale woningbouw de pan uit rijzen. We zien dat gemeenten en corporaties, niet helemaal los te zien van het beleid van het huidige kabinet, compleet met hun hoofd tegen de muur lopen. Dat gaat ten koste van mensen die aangewezen zijn op dat soort woningen. Dan praat ik niet alleen over de beschikbaarheid, maar ook over de isolatie daarvan. Laten wij nu net in de Statenvergadering van 8 december daarover een heldere uitspraak hebben gedaan. Ik heb gezocht in het coalitieakkoord, van de eerste tot en met de laatste pagina, maar ik heb niet gevonden datgene wat er had horen te staan, terwijl dat wel een uitspraak is geweest van de meerderheid van de Staten. Daarom ben ik de coalitie of het college maar van dienst en kom ik alsnog nog met die passage. Hiertoe dien ik een amendement in.

Amendement A7 (SP): prioriteit voor sociale woningbouw.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015;

overwegende:

- dat er een schrijnend tekort aan sociale huurwoningen in de provincie Utrecht is;
- dat gemeenten en woningcorporaties onder de huidige omstandigheden geen afdoende aanbod van sociale huurwoningen kunnen genereren;

- dat de energielabels van sociale huurwoningen, vooral in de grote steden, ver achterblijven bij wat provinciebreed als wenselijk wordt gezien;
- dat op 8 december 2014 in de Staten motie 42 is aangenomen, waarvan de inhoud in dit amendement is verwerkt;

besluiten:

op pagina 4 van het coalitieakkoord 2015 – 2019 onder de kop Wonen en werken een alinea in te voegen met als tekst: "Wij zetten maximaal in op zowel vergrote beschikbaarheid als het energiezuiniger maken van sociale huurwoningen en om dat te bereiken treden wij in overleg met gemeenten en woningcorporaties."

Openbaar vervoer. Het is waar: gedeputeerde Van Lunteren en ik – hij zit daar achterin – hebben daarover wel eens een woordje gewisseld. Laat ik hier echter nog eens proberen in een paar woorden aan te geven wat voor ons eigenlijk de kern van de zaak is. Gaat het erom dat wij geen buurtbussen willen? Gaat het erom dat wij geen vrijwilligersbusdienst willen, omdat wij niet zouden willen dat mensen zelf het initiatief nemen om aan dienstverlening in hun omgeving te doen? Nee. Het gaat er de SP om dat zij openbaar vervoer in kleine kernen en in wijken ziet als een collectieve verantwoordelijkheid. Dat betekent dat wij het niet aan zijn lot mogen overlaten en dat wij de mensen die ervan afhankelijk zijn niet in de steek mogen laten. Op dit moment dreigt dat namelijk het geval te worden. Wat gebeurt er? Er komt een nieuwe aanbesteding. We weten allemaal wat er is afgesproken in het Mobiliteitsplan en het programma van eisen. Uiteindelijk zal dat ertoe leiden dat als gevolg van de aanbesteding wijken en kernen zonder openbaar vervoer komen te zitten. Zoals het nu is, is het dan een kwestie van: "Wij doen het niet. Mocht u het zelf willen doen, gaat uw gang." Het is echter niet zo dat als dat niet lukt en als dat niet vanzelf komt, wij dan zeggen dat wij erin springen. Dat is een subtiel verschil. Wij verzetten ons dus niet per se tegen andere vormen van openbaar vervoer, maar wij verzetten ons tegen het feit dat gezegd wordt: "Wij trekken ons terug. De rest is uw probleem." Met andere woorden: het openbaar vervoer in kleine kernen en in wijken is onze collectieve verantwoordelijkheid. Welke vorm wij daarvoor ook kiezen: het structurele karakter ervan horen wij ons aan te trekken. Daartoe dienen wij het volgende amendement in.

Amendement A8 (SP): OV en kleine kernen/wijken.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015;

overwegende:

- dat OV in kleine kernen en wijken een collectieve verantwoordelijkheid is;
- dat het coalitieakkoord weliswaar spreekt van goed openbaar vervoer in kleine kernen en wijken, maar het structurele karakter van dit openbaar vervoer niet benoemt;

besluiten:

in de zin op bladzijde 16 van het coalitieakkoord onder de subkop Openbaar Vervoer 5" alinea "Dat betekent een goed openbaar vervoerssysteem..." na de passage "maar ook" het woord "blijvend" in te voegen, waardoor de zin luidt: "Dat betekent een goed openbaar vervoerssysteem, niet alleen in de drukke regio's, maar ook blijvend in kleine kernen en wijken."

Ik heb het al gehad over VERDER en infrastructuur. Een speciale lading heeft echter toch wel datgene wat in het coalitieakkoord is opgenomen ten aanzien van de A27 bij Amelisweerd. Er wordt gezegd: "Gegeven de huidige omstandigheden en dit rijksbesluit spreken de coalitiepartijen af dat de besluitvorming in Provinciale Staten van februari 2011" – dat wil zeggen voorkeursvariant 2 x 7, dus verbreding – "over de afspraken met het Rijk uitgangspunt blijft." Met andere woorden: wat we ook gaan ontdekken, welke inzichten er ook komen, welke onderzoeken het licht ook te zien krijgen, wij blijven bij 2 x 7, want dat hebben we in februari 2011 afgesproken. In de eerste plaats zit er iets overbodigs in die zin, namelijk: zolang er geen nieuw kader is afgesproken is het ook niet nodig om in het coalitieakkoord op te nemen dat je dat aanhoudt. Immers, zolang er geen nieuwe afspraak is, geldt de oude. Het is waar: op dit moment is dat kader uit februari 2011 richtinggevend. Het is echter natuurlijk van

de zotte dat, daar waar wij nog moeten wachten op een tracébesluit, met alles erop en eraan en dat nog zeker enkele jaren in beslag zal nemen, nu al wordt besloten dat alternatieven, waarover echt niet de eersten de besten zich gebogen hebben en nog zullen buigen, op voorhand al buitenspel gezet worden door nu te zeggen dat dit kader uit 2011 uitgangspunt blijft. Daarom doet de SP een grote concessie – ik probeer de blik van de heer Kocken te vangen, maar dat is wat moeilijk. De SP doet een grote concessie; ik herhaal het nog maar even. Wij gaan namelijk geen voorstel indienen om de A27 niet te verbreden. Wij dienen een ander voorstel in. Dat is om die zinsnede van "Gegeven de huidige omstandigheden" tot en met "februari 2011 over de afspraken met het Rijk uitgangspunt blijft" gewoon te schrappen. Die zin is op dit moment namelijk overbodig. Geldt dit kader? Als er in wijsheid nieuwe inzichten komen, wie zijn wij dan om die op voorhand al buiten de orde te plaatsen? Wij doen dus een concessie. Wij zeggen niet: "Niet die verbreding", ook al vinden wij dat wel. Dat hebben wij in vierkant Nederlands duidelijk gemaakt. Wij zeggen wel: "Ga niet ten overvloede nog eens een verkeerd standpunt definitief vastleggen en geef nieuwe inzichten een kans." Daartoe dienen wij een amendement in.

Amendement A9 (SP): A27 bij Amelisweerd.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015;

overwegende:

- *dat nieuwe inzichten en meerderheden de discussie over nut, noodzaak en vorm van maatregelen bij de A27 ter hoogte van Amelisweerd aanzienlijk kunnen beïnvloeden;*
- *dat definitieve besluitvorming nog geruime tijd op zich laat wachten;*
- *dat de besluitvorming in Provinciale Staten van februari 2011 uitgangspunt blijft totdat de Staten in meerderheid tot een ander oordeel komen;*
- *dat het over het algemeen onverstandig is om nieuwe inzichten buiten de orde te laten;*

besluiten:

de zinsnede onder het hoofdstuk Mobiliteit en Bereikbaarheid, subkop Doorstroming en bereikbaarheid: "Gegeven de huidige omstandigheden en dit rijksbesluit spreken de coalitiepartijen af dat de besluitvorming in Provinciale Staten van februari 2011 over de afspraken met het Rijk uitgangspunt blijft." te schrappen.

Dan komen we bij het totaalbeeld. Ik kan kort zijn: het totaalbeeld is dat je kunt spreken over programmapunten en dat je visies kunt etaleren, maar dat één ding erg belangrijk is. Dat is datgene wat de politiek steeds weer in haar greep krijgt. Dat is een moeilijk direct te omschrijven begrip, maar het is misschien wel het belangrijkste waarmee wij als provinciale politici en ook andere politici te maken hebben, namelijk geloofwaardigheid. In dat opzicht moet ik, niet uit verveling en niet om ze te pesten en te plagen, in alle oprechtheid ook een opmerking richting GroenLinks maken. Als je namelijk zegt, nadat je in het vorige coalitieakkoord in elk geval genoeg ruimte voor een alternatief had ingebouwd, je in een interpellatie van tweeënhalf jaar geleden – ik was daar toevallig ook bij – met de VVD meegaat in de stellingname van: ga maar door met die verbreding van de weg, je dan vervolgens in een verkiezingscampagne gaat zeggen: "Wij waren, wij zijn en wij blijven tegen een verbreding van de A27" en dan nu uiteindelijk toch weer een afspraak maakt waarin die verbreding in dat kader vooropstaat, waardoor ik verplicht ben om jullie werk over te doen, dan raak je iets wat met het fundamenteel geloof van mensen in de politiek heeft te maken, namelijk geloofwaardigheid. In die zin wil ik een oproep doen, in elk geval aan de collega's van GroenLinks, om hierover vooral eens bij zichzelf te rade te gaan. Ik dank u vriendelijk.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb even gewacht op het amendement van de SP over de banen voor lageropgeleiden. U verwijt het nieuwe college vaagheid. Die kwalificatie deel ik, maar nu gaat de vaagheid van meer aandacht voor vmbo-ers naar een actief werkgelegenheidsbeleid. Als u dat ook niet veel verder uitwerkt dan dit, dan neemt u niet veel weg van die vaagheid.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil de heer Dercksen graag een antwoord geven. We hebben het op deze plek al eens eerder gehad over werkgelegenheidsbeleid. Daarbij hebben wij plannen uit het verleden vergeleken, waarin staat: "We stoppen er zo veel geld in en dat levert zo veel banen op, enzovoort." We weten dat het heel moeilijk is om dat soort plannen op die manier te laten werken. Ervaringen uit het verleden leren dat die zelden het resultaat opleveren dat van tevoren verwacht wordt. Wij geloven er wel in – daarin verschillen wij waarschijnlijk – dat als je in het proces met alle betrokkenen om de tafel gaat zitten en je je inspant en het tot prioriteit van je beleid verklaart om voor die banen te zorgen, je dan een heel eind kunt komen. Je moet echter wel die politieke wil hebben. Die politieke wil hebben wij in dit voorstel neergelegd.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Dit amendement gaat dus over politieke wil. Dat is dus de 'bottom line' van dit amendement. Dat is goed om te weten.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb er alle vertrouwen in dat het uiteindelijk boter bij de vis zal opleveren als dit volop gedragen wordt door een meerderheid van deze Staten en natuurlijk ook het nieuw te vormen college.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ja, maar boter bij de vis is in elk geval geen geld en is ook niet het aantal banen dat je nastreeft.

De heer MEIJER (SP): Uit dat overleg kan voortkomen dat blijkt dat er meer geld moet komen. In de eerste plaats zul je echter moeten zien wat we kunnen doen en waartoe onze aanpak kan leiden. Dan kan inderdaad een van de mogelijkheden zijn dat je aan cofinanciering doet en dat je er meer geld in stopt. Dat heb ik zeker niet willen uitsluiten. Samen voor zoiets gaan staan, namelijk om meer mensen met een lagere opleiding aan de bak te helpen en om hen niet in de steek te laten, is een aanpak waaraan wij veel geloof hechten.

De heer DERCKSEN (PVV): Wij verschillen er inderdaad van mening dat banenplannen in de regel geen banen opleveren, maar alleen maar geld kosten. De enige manier om echt banen te creëren, is ervoor te zorgen dat de mensen minder lasten hebben. Daarover verschillen wij van mening. Dan wil ik toch mijn motie nog eens onder de aandacht brengen. Wij willen namelijk wel echt concreet iets doen door ervoor te zorgen dat mensen zich kunnen laten scholen, bijscholen en herscholen, zodat ze met hun opleiding aansluiting krijgen bij de arbeidsmarkt. Dat kunnen we doen met ons eigen geld dat via een heel duur traject loopt, Brussel genaamd. Kunt u ons daarin dan steunen, zodat wij vandaag dan wel concreet iets kunnen doen voor de werklozen en de werkzoekenden die wij allebei hoog in het vaandel hebben staan?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! De heer Dercksen heeft de motie begrijpelijkerwijs laten ronddelen op het moment dat ik hier stond, dus ik heb hem nog niet goed kunnen lezen. Zoals altijd lezen wij voorstellen met de grootst mogelijke belangstelling. Ik constateer wel dat het coalitieakkoord probeert werk te maken van het gat tussen opleidingsniveau en datgene wat gevraagd wordt door de arbeidsmarkt en dat men daarop concreet wil inzetten. Ik zal naar eer en geweten beoordelen of wij vinden dat het voorstel van de PVV daarop een aanvulling kan zijn.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik zat even te zoeken of wij hetzelfde bedoelen als de heer Meijer. Mijn oproep was ook om tot een banenplan te komen voor jongeren, voor mensen met een lagere opleiding en voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar dan gericht op taken die de provincie zelf onder haar hoede heeft en die zij zelf kan invullen om het geld dat hieraan wordt besteed een plek te geven. Je bekijkt dan dus echt welke taken je als provincie hebt om het op die manier handen en voeten te geven, zodat je bij jezelf begint. Natuurlijk kun je het uitbreiden met andere partijen, maar dit lijkt ons wel zo sympathiek.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Hiervoor geldt wat ik ook tegen de heer Dercksen heb gezegd: uw voorstellen zijn rondgedeeld op het moment dat ik hier stond. Ik heb het voorstel dus nog niet goed kunnen lezen. Hetgeen de heer Van Muilekom samenvat, spreekt mij aan. Ik hoop dat het-

geen ik gezegd heb hem ook aanspreekt. Dan sluit ik niet uit dat wij in de komende uren misschien tot een goede samenwerking komen. Wie zal het zeggen. Voor mij staat in elk geval voorop dat wij die keuze maken. Wij zien de rol van de provincie vooral ook als dat je actief bent waar anderen tegen een muur lopen, dat je een antwoord geeft op een maatschappelijke behoefte die anderen niet kunnen vervullen en wanneer je in dat gat springt. In die zin hoop ik dat wij concreet iets kunnen betekenen voor de mensen die in een kwetsbare positie verkeren en niet aan een baan kunnen komen.

De VOORZITTER: De amendementen A5, A6, A7, A8 en A9 zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. De amendementen kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Voor een soort oppositiepartij is dit coalitieakkoord een prachtig coalitieakkoord. De titel is: In Verbinding. Ook de tekst is gericht op het maken van een verbinding. Zo heb ik hem tenminste al lezend ervaren. Ik begrijp inmiddels dat er andere partijen zijn die dat niet direct zo hebben ervaren, maar de ChristenUnie heeft het op die manier gelezen en ervaren. Wij zien daarin ook de uitdaging. Hoe maak je verbinding? Hoe ga je de verbinding met elkaar aan binnen de Staten, maar ook daarbuiten? Ik ben een heel eenvoudige reclamejongen. In de marketing kun je globaal op twee manieren een verbinding maken. De ene manier is door heel hard te roepoeteren hoe goed je bent: "Wij van WC-eend bevelen dit of dat aan". De tweede manier om verbinding te maken, is door echt met elkaar in gesprek te gaan. Dat is een beetje wat de Hema pas heeft gedaan toen zij met klanten in gesprek ging over prijsverlagingen: de conversatie aangaan.

Het doet de ChristenUnie goed dat dit college in dit coalitieakkoord kiest voor de tweede manier. Om daarin nog een stapje verder te gaan, bevelen wij aan om eens te lezen in het werk van de Joodse filosoof Martin Buber. Hij schreef het boek "Dialogisch leven", waarin hij uitvoerig ingaat op de voorwaarden van een goede dialoog. Hij zegt dat het er in essentie om gaat dat je elkaar ziet, dat je oog hebt voor elkaars belang en dat je tot elkaar gericht bent, maar dat je ook de behoefte voelt om iets met elkaar te delen, net als een diep verlangen om elkaar te begrijpen. Kortom: dialogisch leven geeft ons een uitstekende basis voor een goede samenwerking.

In het coalitieakkoord komen wij heel vaak zinnen tegen als: "we werken verder aan" of "we gaan door met". Enerzijds zijn dit soort zinnen misschien niet heel erg spetterend en heel erg inspirerend, maar anderzijds volgen ze wel het principe van dialogisch leven door werkendeweg en overleggendeweg te ontwikkelen en vooruitgang te boeken.

In het coalitieakkoord staat een heel bescheiden paragraaf over dialoog, Staten en college. Het is heel charmant dat dat zo'n bescheiden paragraaf is en dat er nog nadere invulling aan kan worden gegeven op 5 en 6 juni tijdens de sessie van de Staten.

Een heel ambitieuze paragraaf gaat over een zichtbaar en toegankelijk bestuur. Volgens ons wordt de provincie door veel mensen nog als heel erg ver weg beleefd. Dat is niet per se goed of slecht; daarover kun je straks bij de borrel misschien nog heel uitvoerig discussiëren, maar het is wel een constatering. Als wij de burgers meer willen betrekken, dan is dat nog een heel forse uitdaging. Een concreet model daarvoor is die van de G1000. Amersfoort heeft daarmee al ervaring opgedaan. Juist vandaag hebben wij daarbij tijdens een lunchsessie met een deel van de Staten stilgestaan. De provincie Noord-Brabant heeft een potje waarop organisatoren van zo'n G1000 een beroep kunnen doen. Mijn vraag aan de coalitie is: is dit iets voor onze provincie? De coalitie wil in haar werkwijze meer zichtbaar en beter toegankelijk zijn. De vraag aan de coalitie is: hoe wil zij dat gaan vormgeven?

In de pijlers voor de nieuwe coalitie komen dit soort dingen ook aan bod. Onze doelen bereiken op andere manieren, met nieuwe aanpakken en met nieuwe instrumenten. Heeft de coalitie al concrete andere manieren in gedachten? Dat is wel de vraag die opborrelt als je dat soort teksten leest. Grotendeels zal het wellicht uitdraaien op een cultuurverandering in eigen huis. Mijn vraag is: wat zijn de verschillen met de afgelopen vier jaar? Zou iemand van de coalitievrienden dat eens goed kunnen uitleggen? Ik ben daar best benieuwd naar.

In het akkoord komen wij ook heel wat teksten tegen over kerntaken, over ruimte voor wisselende meerderheden. Dat is een vorm van het met elkaar in verbinding gaan. En over nieuwe accenten, zoals

de energietransitie en voor de arbeidsmarkt voor vmbo-ers. Ook hier bespeurt de ChristenUnie volop ruimte. Het getuigt van een open houding. Dat is fijn. Als oppositiepartij voelen wij ons door dit soort teksten niet gebonden, maar wel enigszins verbonden. In die zin is een deel van de missie geslaagd.

Onder het kopje "Bestuur en organisatie" valt ook iets te lezen over het grenzeloze van onze provincie en over de samenwerking met China. Geloofsvrijheid en eerlijke handel, fair trade, mogen van de ChristenUnie meer aandacht krijgen, onder meer als onderdeel van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit jaar loopt het uitvoeringsplan Internationale acquisitie af. Graag herinner ik de coalitie aan de toezegging die de inmiddels oud-gedeputeerde Van Lunteren deed bij de behandeling van de begroting voor 2015 om deze thema's mee te nemen. Goede relaties in China vormen immers een uitstekende voedingsbodem om knelpunten rond mensenrechten en geloofsvrijheid aan de orde te stellen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik vraag me af waar het enthousiasme van de her Schaddelee vandaan komt als hij het heeft over vmbo-ers. Het enige wat er in het coalitieakkoord staat is dat meer aandacht wordt gevraagd voor vmbo-ers bij de EBU. Een kinderhand is misschien snel gevuld, maar ik word daar niet vrolijk van. Het is een totale nietszeggenheid, waarmee je niets kunt.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Dit zijn natuurlijk typisch de dingen waarnaar je op twee manieren kunt kijken. Ik denk dat alles wat je aandacht geeft groeit. Als de coalitie zegt dat zij er meer aandacht aan geeft, dan groeit dat vanzelf. Dan doel ik uiteraard op de ontwikkeling van de vmbo-ers tot partners op de arbeidsmarkt. Overigens wil ik daarop wel ingaan. Ik heb uw motie net gelezen. Ik heb het er nog niet uitgebreid in de fractie over gehad, maar dat zou wel een manier kunnen zijn waarop je dat invult, zeker. Misschien heeft de coalitie daar echter nog wel veel meer goede ideeën bij. Misschien komt er wel een gedeputeerde die daar heel goede ideeën bij heeft. Wij staan daar in die zin wat opener in dan hoe u daar wellicht in staat.

Onze provinciale organisatie wil een goed voorbeeld geven voor energiebesparing en fair trade. Wellicht is het een suggestie om toch eens na te denken over zonnepanelen op het dak van ons provinciehuis of – daarom zijn wij de vorige keer een beetje uitgelachen – over Archimedesmolentjes. U weet wel, die heel kleine windmolens waarvoor de Hogeschool Utrecht en de Universiteit Utrecht nog een paar daken zoeken. Hoort dat misschien ook bij het nieuwe duurzaamheidsbeleid? Dit vraag ik aan de vrienden van de nieuwe coalitie.

In onze fractie ontstond enige discussie over de vraag of dit akkoord juist wel of juist niet de deur opent in de richting van een verhoging van de opcenten. Dat is natuurlijk altijd een heel beladen onderwerp. Binnen onze fractie waren we daar nu nog niet zo een, twee, drie uit. We lezen immers een zin als: "Indien externe omstandigheden hiertoe aanleiding geven, zal evenwel gezocht worden naar alternatieve dekkingsmiddelen teneinde de ambities van dit college te kunnen realiseren." Als ik dit thuis zeg en ik moet dit uitleggen aan mijn kinderen, dan zeg ik: "Dit zou een prima opstapje kunnen zijn naar een belastingverhoging." Ik check het graag even: klopt dat? Wij vonden het een behoorlijk spannende tekst. Wij vernemen graag of dit een hint is in de richting van een verhoging van de opcenten.

Integraal werken. Daar wil deze coalitie ook iets mee. De vraag is alleen: wat? Met enige spijt moeten we toch constateren dat hiervan de afgelopen jaren, ondanks goede wil, heel weinig is terechtgekomen. Het nieuwe provinciale binnenstadsbeleid is een nieuwe kans om eindelijk een succes te maken van integraal werken. In de komende vier jaar zullen wij op allerlei vlakken met binnenstedelijke ontwikkelingen te maken krijgen. De provincie zal in aanraking komen met wonen en binnenstedelijke vernieuwing, leegstand, water en mobiliteit. Volgens ons is er het voornemen om alle vier gedeputeerden hiervan een of meer sectoren in de portefeuille te geven. Kortom: dat is een beetje versnipperd. Dat is niet zo handig als je integraal wilt werken. Moet er niet een coördinerend gedeputeerde komen voor het stedelijk gebied? Mevrouw Pennarts wordt dat al voor infra en ruimtelijke ontwikkeling. Wie weet wil een van de andere gedeputeerden dat wel worden voor het stedelijk gebied. Ik hoor al steun vanuit de coalitie; dat doet mij deugd. Ik daag de nieuwe coalitie in elk geval graag uit om daarover eens na

te denken. We zien overigens met grote belangstelling uit naar de herijking van de kadernota Wonen en Binnenstedelijke vernieuwing, zoals de coalitie die toezegt. Ik vraag: is al bekend wanneer wij die mogen verwachten.

De tekst over landbouw, milieubelasting en dierenwelzijn vonden wij een beetje mistig. We hebben het hier niet alleen over essentiële dragers van ons oer-Hollandse cultuurlandschap, maar ook over ondernemers met een heel grote economische betekenis. Beste coalitie, waarop mogen boeren en tuinders de provincie in de komende jaren afrekenen? Dat is een concrete vraag. Nu wij het toch over oer-Hollandse cultuurlandschappen hebben: het stemt mij toch wel een beetje treurig dat ik de eerste ben die hier het Groene Hart ter sprake brengt. Dit stond in mijn concepttekst en dat vond de fractie vandaag nog een beetje gewaagd. Zo van: "Je zult toch heus niet de eerste zijn." Ik ben wel de eerste. Ook in het coalitieakkoord treffen we niet direct een overdaad van tekst aan over het Groene Hart. Het Hart van de Heuvelrug wordt wel genoemd; complimenten voor de ambities op dat punt. De vraag dringt zich op of er ook nog een onsje meer aandacht naar het Groene Hart mag gaan, ook wat betreft de samenwerking met Noord-Holland en Zuid-Holland. Die samenwerking liet in de afgelopen jaren wat te wensen over. Dat is volgens mij ook voor ons als Staten een handschoen. Misschien moeten wij onze collega's in die twee provincies gewoon weer eens opzoeken en moeten wij in gesprek gaan, zoals wij dat in het verleden ook wel eens hebben gedaan. Mijn vraag is: zou een samenhangende benadering met een concreet plan kunnen bijdragen aan de bescherming van het Groene Hart?

De ChristenUnie is er blij mee dat het thema leegstand hoge prioriteit krijgt en dat dit wordt verbreed naar alle categorieën. Winkelleegstand hangt al een poos boven de markt en schreeuwt om een integrale aanpak. Ook rond het kerkelijk erfgoed komt dit probleem steeds groter op ons af. Ik herhaal graag mijn oproep aan alle partijen om aan te haken bij de expertmeeting in het symposium dat de ChristenUnie in de komende maanden gaat organiseren.

De tekst over de luchtkwaliteit vonden wij een beetje teleurstellend. Het gaat hier over de gezondheid van de inwoners van de provincie. Dan wordt er gesteld: "Wij gaan werken aan beperkingen en de voorkoming van luchtvervuiling en geluidsbelasting." Dat willen we al twintig jaar. Dat is ons nog een beetje te vaag. Het is wel fijn dat de voltallige coalitie nu de essentie van ons initiatiefvoorstel over roet en fijnstof omarmt. Wat ons betreft mag de coalitie echter snel een volgende stap zetten. Maak op basis van de roetkaart een uitgekend roetreductieplan voor de hele provincie. Wanneer komt er een concreet plan voor het fijnstofprobleem voor locaties met ouderen en kinderen nabij snelwegen?

Ook de teksten over energie zijn veelbelovend. Er wordt zelfs een heus Utrechts energiefonds genoemd. De adviseur ruimtelijke kwaliteit adviseerde om ter aanvulling een provinciaal energieakkoord te sluiten. Wat vindt de coalitie daar van? Kunnen wij aan dat provinciale fonds ook een provinciaal akkoord koppelen? Dat energiefonds gaat heel erg inzetten op het energiezuiniger maken van woningen. Ook in de monumentensfeer is er heel veel te winnen. Ik ben benieuwd of de coalitie daarin mogelijkheden ziet, met name om zo de beheerskosten voor eigenaren van monumenten wat naar beneden te krijgen. Zitten de woningcorporaties wel te wachten op het energiezuiniger maken van woningen? Naar ons idee zijn er al heel veel tools voor die woningbouwcorporaties. Dat zijn echter regelingen die vaak onbenut blijven.

Er zijn ook altijd dingen die intrigeren. Bij windenergie staat bijvoorbeeld de zin: "Voldoende draagvlak bij de gemeenteraad blijft daarbij een randvoorwaarde." Dat staat er meerdere keren in. Dat doen wij nu ook al. Op de huidige manier halen wij echter nooit onze doelstelling. Kan hierop wellicht wat duiding worden gegeven door de nieuwe coalitie?

Ik ga nu naar mijn laatste alinea. De rest kunt u teruglezen op onze website.

De ChristenUnie feliciteert de vier nieuwe coalitiepartijen van harte met het bereikte akkoord. Voor de komende jaren wensen wij de coalitie, de nieuwe leden van Gedeputeerde Staten, de leden van Provinciale Staten en niet te vergeten de ambtelijke organisatie veel vreugde en succes toe bij het uitvoeren van de taken voor onze mooie provincie Utrecht. Wij geloven dat de zegen van God daarbij onmisbaar is. Daarom bidden wij voor u en voor ons allen om wijsheid en om Gods zegen bij het werk dat wij voor deze provincie mogen verrichten.

Mevrouw ARISSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Het nieuwe coalitieakkoord heeft als titel "In Verbinding". Dat hebben we al een aantal keren voorbij horen komen. Dat klinkt hoopvol, maar na kennisname van de inhoud noemt de PvdD het liever "In Verblindings". Dat zeggen wij niet zomaar. Het coalitieakkoord heeft namelijk geen visie, er worden geen concrete doelstellingen geformuleerd en het biedt geen oplossingen voor de problemen die de provincie Utrecht de komende vier jaar het hoofd moet bieden.

Laten we echter beginnen met de positieve punten, want eerlijk is eerlijk, die zijn er ook en daar is de PvdD blij mee. Zo is er aandacht voor de energietransitie naar duurzame energie en energiebesparing, het stimuleren van fietsgebruik, de structurele bijdrage voor meer BOA's, het stimuleren van stadslandbouw, OV-bereikbaarheid, ook in de kleine kernen, de aanpak van leegstand en de duidelijke stellingname tegen schaliegas. Mooie doelstellingen waaraan we het college de komende vier jaar van harte zullen herinneren.

Tot zover de positieve punten, want dit akkoord bevat helaas heel veel slecht nieuws voor dieren, natuur en milieu. De PvdD vindt de vele complimenten aan het eigen adres van deze hernieuwde coalitie dan ook misplaatst. Juist nu er een radicale omslag nodig is, schotelt deze coalitie ons meer van hetzelfde voor. De PvdD vindt dat de resultaten en de plannen voor de toekomst bezien worden vanuit een veel te nauw perspectief, dat gekenmerkt wordt door een flink aantal blinde vlekken. De eerste en de meest in het oog springende blinde vlek betreft het centraal stellen van de eigen soort, de mens, wanneer gesproken wordt over dieren, natuur en milieu. In het coalitieakkoord valt het woord dierenwelzijn welgeteld drie keer. Dat is, op zijn zachtst gezegd, vrij karig, maar ook wordt hierbij de jacht in zijn geheel vergeten. Wat is de inzet van deze coalitie voor wilde dieren? Voor hoefdieren, zwijnen, ganzen? Voor de opvang van gewonde in het wild levende dieren? Wordt nu eindelijk eens de plezierjacht afgeschaft? Gaan we nu eens eindelijk inzetten op een diervriendelijke aanpak van overlast? In het vorige coalitieakkoord stond nog dat er aandacht zou komen voor innovatieve en alternatieve verjagings- en bestrijdingsmethoden. In het nieuwe akkoord wordt daarover echter met geen woord gerept. Binnenkort mogen de provincies hun eigen jachtbeleid vormgeven. In het coalitieakkoord zien we hier niets van terug.

Dan de ecoducten. Er staat: "Wij realiseren de ecoducten die op dit moment in voorbereiding zijn. Op de overige plekken waar wij eerder ecoducten hadden voorzien, treffen we verkeersmaatregelen in combinatie met het aanleggen van kleine faunapassages, tenzij zwaarwegende verkeersveiligheids-overwegingen dit onmogelijk maken." Graag een nadere toelichting hierop. Het is namelijk zeer betreurenswaardig dat er ecoducten worden geschrapt en dat ook nog de faunapassages blijkbaar niet gegarandeerd worden. De aanleg hiervan is geen gevaar voor de verkeersveiligheid, maar een vereiste voor de veiligheid van zowel mens als dier, mits de dieren natuurlijk niet afgeknald worden aan de andere kant van het ecoduct, maar dat spreekt natuurlijk voor zich. Dat hopen wij ten minste.

De natuur wordt in het coalitieakkoord eveneens bezien vanuit het menscentrale denken. De natuur moet beleefbaar zijn. De PvdD ziet echter liever dat de natuur eerst leefbaar wordt, ook voor alle wilde dieren die zich in de natuur bevinden.

In het coalitieakkoord is echter wel enige realiteitszin geslopen. Er staat ergens: "De recreatiedruk op het buitengebied neemt toe, terwijl het toezicht afneemt." Ook hier geldt weer dat uitsluitend het perspectief van de mens wordt belicht. Het gaat namelijk verder: "Dit raakt beheerders, veelal particuliere eigenaren." Nee, het raakt vooral de natuur die onherstelbaar beschadigd raakt. Laten we vooral wat vaker de natuur met rust laten.

Het woord dierenwelzijn komt dus slechts drie maal voor in het coalitieakkoord, maar het kan altijd nog erger: het woord biodiversiteit komt blijkbaar in het geheel niet voor in de vocabulaire van deze coalitie. Er is nog maar 15% van de oorspronkelijke biodiversiteit over en de daling zet nog steeds door. Het verdwijnen van dieren en planten heeft een negatief effect op de bodem, de lucht en het landschap. Denk hierbij ook aan de bijensterfte. Verlies van biodiversiteit heeft dan ook grote gevolgen voor veiligheid, landbouw en economie. Het investeren in het behoud en de verbetering van onze soortenrijkdom is noodzakelijk.

Dat brengt ons op de volgende blinde vlek, die niet minder groot is dan de voorgaande: de situatie in de veehouderij. De veehouderij bedreigt deze 15% overgebleven biodiversiteit en is de grootste veroorzaker van stikstof. Er is echter geen visie op uitbreidingen in de melkveehouderij, terwijl die visie toch hard nodig is, aangezien veel melkveehouders in deze provincie willen uitbreiden. Hoe gaat de coalitie hiervoor een oplossing bieden?

In het akkoord staat verder: "Ons ruimtelijk beleid ondersteunt het rendabel houden van de landbouw", direct gevolgd door de belofte om bij alle ruimtelijke ontwikkelingen op de agrarische percelen "goede landschappelijke inpassing, verbetering van dierenwelzijn, vermindering van de milieubelasting en verbetering van de volksgezondheid" te stimuleren. Volgens de PvdD is het in dat kader noodzakelijk om geen uitbreidingen in de veehouderij meer toe te staan, ook niet middels de PAS, de omstreden Programmatische Aanpak Stikstof. Even voor de zekerheid: is dat wat hier staat? Mag de PvdD dit lezen als een belofte dat er in de provincie Utrecht niet nog meer megastallen komen? Over biologische landbouw staat er welgeteld één enigszins cryptische zin: "Biologische landbouw stimuleren we vanwege de duidelijke voortrekkersrol voor de verduurzaming van de landbouw." Voorzitter, kan het nog vager?

De derde blinde vlek betreft duurzame energie, ondanks de positieve boodschap dat de transitie van fossiel naar duurzaam wordt geïntensiveerd. Er wordt in het kader van de energietransitie naar duurzame energie namelijk gesproken over bio-energie. Betekent dit dat de provincie Utrecht wil inzetten op mestvergisters? Omwonenden worden letterlijk ziek van mestvergisters: stankoverlast veroorzaakt aanhoudende hoofdpijn en misselijkheid. Mestvergisting is niet groen maar bruin.

De vierde blinde vlek betreft de benadering van de economie. Dit coalitieakkoord toont namelijk aan dat deze coalitie verblind is door geld en zich blind staart op economische groei als oplossing voor al onze problemen. Het gaat over méér geld, méér asfalt, méér vervuiling. Het is ook zeer te betreuren dat het coalitieakkoord zich neerlegt bij de verbreding van de A27, ondanks dat de meningen daarover in de coalitie verdeeld zijn. Tenminste, de PvdD hoopt dat de meningen nog steeds verdeeld zijn, maar je weet dat bij andere politieke partijen helaas maar nooit. Vasthouden aan je idealen is niet voor elke partij weggelegd. Ik zal geen namen noemen.

Tot slot: waar is onze gedeputeerde Dierenwelzijn? Ooit was dit een aparte portefeuille, maar in het vorige coalitieakkoord is dit als aparte portefeuille opgeheven. Het mag duidelijk zijn dat provinciaal beleid op verschillende terreinen van grote invloed is op het houden van dieren, dierenwelzijn en faunabeheer. De PvdD vraagt met klem om dierenwelzijn als aparte portefeuille aan een gedeputeerde toe te wijzen en dit niet onder het kopje Natuur weg te moffelen. Daartoe dienen wij graag een motie in.

Motie M18 (PvdD): voor een gedeputeerde Dierenwelzijn.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015, ter bespreking van het coalitieakkoord;

constaterende:

- dat er tussen 2007 en 2011 een gedeputeerde dierenwelzijn is geweest in de provincie Utrecht;
- dat dierenwelzijn in de vorige statenperiode is geschrapt als aparte portefeuille;
- dat ook in het nu voorliggende coalitieakkoord dierenwelzijn niet als aparte portefeuille terugkeert;

overwegende:

- dat er veel vraagstukken zijn waar dierenwelzijn een rol in speelt, waaronder ganzenbeheer, het bevorderen van de biodiversiteit en uitbreidingen in de (melk)veehouderij;
- dat de belangen van dieren moeten worden meegewogen in de besluitvorming;
- dat er meer afstemming nodig is tussen de verschillende terreinen waarbinnen dierenwelzijn een rol speelt (e.g. landbouw en natuur);
- dat het instellen van één eindverantwoordelijke hiertoe een bijdrage kan leveren;

verzoeken het college van GS om:

een aparte portefeuille Dierenwelzijn in te stellen en deze aan één van de Gedeputeerden toe te wijzen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie M18 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! In Verbinding: het motto van de beoogde coalitie. Voelde de SGP zich in de afgelopen weken verbonden? Werden wij in het programma door de beoogde coalitiepartijen verbonden met datgene wat wij in de komende vier jaar belangrijk vinden? Werden wij in die zin meegenomen in dat proces? Helaas niet. Zo zet u daarmee uw eigen collega's tijdelijk op non-actief. Dat creëert afstand. Afstand krijg je namelijk zonder verbinding. Zo creëren wij een houding van coalitie versus oppositie. Dat is onhandig, onverstandig en onnodig. We zeggen dit niet om zuur te doen, maar als een waarschuwing. Deze fractie wil het namelijk samen doen. Edoch is het uit het VVD-verkiezingsprogramma gehaalde motto goed gekozen. We hebben namelijk nogal wat te verbinden. Uit de Ipsos-enquête die de NOS net voor de verkiezingen liet uitvoeren, blijkt dat wij totaal onzichtbaar zijn. 84% van de kiezers geeft aan geen enkel statenlid te kennen. Dat is goed voor onze hoogmoed. Amper 6% noemt de partijen die samenwerken in het college van Gedeputeerde Staten. Omgekeerd evenredig zegt slechts 14% van de ondervraagden dat de provincie moet verdwijnen. Kortom: we zijn onzichtbaar, maar men wil ons als instituut nog niet kwijt. Wat ons betreft wordt dat het belangrijkste aanknopingspunt voor het zoeken van verbindingen: niet hier binnen zitten, maar naar buiten gaan.

Drie van de vier partijen uit de vorige en uit de nieuwe beoogde coalitie zijn gestraft door de kiezer en hebben verloren. De grootste vraag en uitdaging is en blijft of u uzelf zo kunt veranderen, dat u daadwerkelijk in staat bent iets anders te doen dan wat u tot nu toe deed. U heeft onze oproep om eerst met de winnaars om de tafel te gaan en om van daaruit een coalitie te smeden helaas naast u neergelegd. Wij zijn ervan overtuigd dat wij vanuit dat vertrekpunt het verschil konden maken. Ik noem u twee punten: de positie van de provincie en een voorbeeld van hoe je omgaat met je kerntaken. Beide punten zijn goed omschreven in het programma van D66; laat ik niet uit mijn eigen programma citeren. Om het laatste punt met een voorbeeld te verduidelijken, citeer ik uit het D66-programma: "Subsidie voor festivals bouwen we af. De financiering daarvan laten we liever over aan culturele ondernemers. Daarmee maken we bovendien geld vrij voor het onderhoud en de instandhouding van ons cultureel erfgoed. Dat vinden wij een echte kerntaak." Daar hadden wij met de andere winnaars op willen doorpakken. Ook hierin weten wij ons gesteund door de inwoners die zich via de Ipsos-enquête hebben uitgesproken. Onze kiezers vinden dat de provincie het laatste geld moet uitgeven aan die festivals.

Door de beoogde coalitie wordt programmatisch het verschil niet gemaakt. Het is een richtingloos, ambitieeloos en een visieloos programma. Dat schrijft u ook zelf met zo veel woorden. Het is meer van hetzelfde doordat u doorgaat op de ingeslagen weg. Daarvan heeft de kiezer echter tegen drie van de vier partijen gezegd dat men dat niet meer wil. Het heeft echter ook een voordeel. Omdat het programma weinig ambitie heeft, kun je er moeilijk tegen zijn. Op de thema's – daar komt 'ie toch – uitnodigingsplanologie en energietransitie – dat is iets anders dan het plaatsen van windmolens –, de arbeidsmarkt voor vmbo-ers, verkeersveiligheid, het voorkomen van lastenverzwaring en minder subsidies doet de SGP namelijk graag mee. Daarentegen doen wij niet mee aan de opdracht om meer binnenstedelijk te bouwen. In veel gevallen doet dat afbreuk aan de ruimtelijke kwaliteit en het groen in de gebouwde omgeving. Ook zult u ons tegenkomen daar waar agrariërs niet in staat worden gesteld om te komen tot een gezonde bedrijfsvoering. Wij doen ook niet mee met het handhaven van de rode contour. Daarmee helpen wij de kleine kernen niet vooruit. Dat laatste is buitengewoon belangrijk. Uit diezelfde enquête blijkt dat met stip op nummer 1 staat dat 86% van de kiezers zich zorgen maakt over het verdwijnen van voorzieningen in de kleine kernen. Als wij de verbinding zoeken met de kiezer, dan is dit er een van. Hier moeten wij echt ambitie tonen. Het kan toch niet waar zijn dat wij nauwelijks benoemen wat de kiezer het belangrijkste vindt van al het werk dat wij hier doen?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! De heer Van Leeuwen had het zojuist over de punten waarin u niet wilt meegaan. Dat ging onder meer over zaken die lastig zouden zijn voor de landbouw en tuinbouw voor wat betreft het groen. U wilde ook een coalitie van de winnaars. Kunt u enig inzicht geven in hoe u denkt, samen met de PvdD, dit soort punten op te lossen?

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Dat had ik zeker gekund. Ik heb bedoeld te zeggen dat je start met de winnaars. Dat er onderweg partijen uitvallen is evident, dat is logisch. Het zou net zo goed de SGP geweest kunnen zijn die uit de boot zou zijn gevallen, maar je start per definitie met de winnaars. Dat was mijn bedoeling.

Ik was gebleven bij de belangrijkheid van de kleine kernen. Dit moeten we ook doen voor wat betreft onze rol en positie als provincie. We zijn niet zichtbaar. Dat wreekt zich. De kiezer laat het afweten door een lagere opkomst. Ook werden wij in de afgelopen tijd te veel belaagd door de rijksoverheid: stadsregio's, Noordvleugel, 100.000-plus gemeenten – gelukkig opgeheven of niet doorgegaan –, maar we kunnen niet achterover leunen. Van onderop worden we belaagd door gemeenten. Het BRU hield op te bestaan en van de weeromstuit gaat men verder onder de naam U-10, een samenwerking van gemeenten op de disciplines economie, wonen, ruimte, energietransitie en bereikbaarheid; onderwerpen die ons aangaan. Zo ontstaat er weer een circuit zonder ons over ons; over bestuurlijke drukte gesproken. Wij zijn van mening – ook hier sluit het programma van D66 naadloos aan bij onze opvatting – dat wij ambitie moeten tonen over onze positie. Waar staan we? Waar willen we naartoe? Hoe doen wij dat? Met wie doen wij dat?

Bij energietransitie houdt u nog steeds vast aan windmolens. Als raadslid en inwoner van Houten weet ik wat voor gedoe het is om windmolens in je gemeente te realiseren. Dat duurt ook veel te lang. Alles wat u hebt opgeschreven om windenergie mogelijk te maken, is in Houten al geprobeerd of gedaan. Het werkt niet. Wat ons betreft tonen we op twee punten nog meer ambitie en wisselen we dat uit met wind. Ja, daarover moeten wij in gesprek met minister Kamp. Dat zijn de punten energiebesparing – wat je niet gebruikt, hoef je ook niet op te wekken – en zon. Inwoners raken veel meer intensief gemotiveerd op het moment dat zij zonnepanelen op het dak hebben liggen. Ik hoor u denken: "Daarvan heb ik er dan wel heel veel nodig." Ja, dat klopt, maar hoe meer hoe beter. Wat hebben we liever? Inwoners die blijven ageren tegen en zich niet betrokken voelen bij windmolens of inwoners die betrokken zijn bij besparingen en het opwekken van energie door eigen zonnepanelen? Daarbij kan het revolventende energiefonds fantastisch van dienst zijn.

Alles overziende zullen wij oppositie voeren voor dit college en niet tegen dit college. Wij zullen graag de verbinding zoeken om deze coalitie qua ambitie verder te helpen en verwachten daarvoor de ruimte te krijgen. Als dat niet lukt, zullen wij ons dienovereenkomstig anders gaan gedragen.

In alles is voor een ieder het belangrijkste of wij in verbinding staan met de Schepper en Onderhouder van alle dingen. Zijn wij een goede rentmeester van de schepping? 1 Corinthhe 4 vers 9 zegt het zo indringend: "Wat hebt u dat u niet hebt ontvangen?". We hebben op aarde alles maar te leen. We ontvangen het en moeten het ook weer aan onze kinderen overdragen. Laten wij de aarde beter achter dan toen wij deze ontvangen hebben? Dat is de vraag. Wie maakt zich geen zorgen over de stabiliteit in deze wereld, over de verschrikkelijke dingen die gebeuren in Syrië, Irak en Nigeria, maar ook dichterbij huis? Gelukkig, in al die onzekerheden is er een zeker perspectief. We hebben dat perspectief onlangs in onze feestdagen herdacht. Goede Vrijdag, Pasen, Hemelvaartsdag en straks Pinksteren, waarop wij gedenken dat de Heilige Geest werd uitgestort. Die Geest is er nog steeds. Dat perspectief, dat houvast en dat leven wens ik een ieder toe.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Laat ik maar beginnen te zeggen dat ouderen in het hele akkoord niet voorkomen. Het kan dus nog erger dan de drie keer van de PvdD. Nu zult u misschien zeggen dat u het over inwoners hebt. Ja, dat is natuurlijk zo. Daar vallen ouderen ook onder. Als je echter bedenkt dat ongeveer de helft van de inwoners van deze provincie 50 jaar of ouder is, dan is dat toch best een heel grote groep. Dat aantal gaat alleen maar toenemen. Je kunt je ook nog afvra-

gen: waarom niet? Zijn ze afgeschreven in deze provincie, waar men het altijd heeft over de draai-schijf? Zijn ze niet meer nodig? Kosten ze alleen maar geld? Vanaf 45 jaar hebben de meesten ook geen werk meer. Ook daarover staat niets in dit akkoord. Over een banenplan misschien wel. We gaan een banenplan ontwikkelen, maar niet speciaal gericht op de ouderen, met de vraag hoe we dat nu gaan doen. Welke initiatieven gaan we hiervoor ontwikkelen?

50Plus zou ook graag de hoop op meer samenwerking met de coalitie willen. Er staat wel 'verbinden', maar betekent dat ook samenwerken met de coalitie en de oppositie, dus dat samen het werk wordt gedaan? Ik zou het ook een mooiere titel hebben gevonden: 'Samen Verder' in plaats van 'In Verbinding'. Je doet het samen. Het punt is dat je natuurlijk altijd een meerderheid nodig hebt om iets te bereiken. De kans is over het algemeen dus niet zo groot. Daarom pleit 50Plus voor minder fractiediscipline. Natuurlijk heb je een akkoord; daaraan heb je je te houden, daarvoor heb je getekend, althans, als het uiteindelijke akkoord klaar is, ga je daarvoor tekenen. Daarna is er toch altijd nog ruimte voor de punten die niet in het akkoord staan. Laten wij die ruimte samen delen.

Vorige week was er een interpellatiedebat over de busverbinding in De Ronde Venen. Ik had toen het akkoord nog niet had gelezen. Daarvoor was de tijd te kort. Als ik het wel had gelezen, was ik nog meer verbaasd geweest dat er zo veel mensen tegen hebben gestemd. 50Plus hoopt dat de teleurstelling van vorige week toch nog kan worden omgezet in een positief gevoel door in de komende tijd te luisteren naar de inwoners – over draagvlak gesproken – en niet alleen naar wat er in het akkoord staat, maar de ruimte te gebruiken om keuzes te maken.

Ik heb nog een paar punten die ik extra wil noemen. Het begin was goed: er waren twee winnaars. In het begin was het de een en later was het de ander. Ze hebben allebei negen zetels. Toen werd er gezegd: "Wij gaan samen formatteren." Toen kwam het woord 'samen' nog wel voor. Wij kregen allemaal de gelegenheid onze wensen kenbaar te maken aan de formateurs. Dat was mooi. Daarna was er echter niets meer tot vandaag. Het zou mooier zijn geweest dat er nog een keer in de commissiekamer bij elkaar zou zijn gekomen en dat er gezegd zou zijn: "Dit is het conceptakkoord. Kijk wat je ervan vindt. Wat zouden we er nog aan kunnen verbeteren of aanpassen of er in kunnen brengen, voordat wij het in de openbaarheid bespreken?". Dat zou ik zeer gewaardeerd hebben.

Het vitaal houden van de kleine kernen heeft ook te maken met openbaar vervoer. Bij krimp heb je toch heel gauw juist die krimp doordat de mensen ouder worden en de vergrijzing in de kleinere kernen meer toeneemt doordat er minder kinderen geboren worden. Dat is nu eenmaal een logisch gevolg. Daardoor bestaat de kans, zeker voor de kleinere scholen, dat ze gesloten worden. Het gevolg daarvan is dat de kinderen die dan nog wel naar school moeten, niet meer naar een naburige, grotere kern, waar nog wel scholen zijn, toe kunnen omdat het openbaar vervoer geschrapt wordt. Ik zou willen zeggen: wees zuinig op de dunne lijnen, in plaats van dat je erop bezuinigt. Op dit moment – ik heb het ook al eerder gezegd – zijn er maar drie plaatsen waarover altijd gesproken wordt: de stad Utrecht, de Uithof en Amersfoort. Het lijkt wel of de rest van de provincie gewoon niet bestaat. Als ik het dan heb over het hele noorden, bijna tot aan Zuid-Holland, dan telt dat gebied bijna niet meer mee bij het openbaar vervoer. Ik zal niet de gemeente noemen waar ik vandaan kom; wees gerust. Het openbaar vervoer loopt als een rode draad door mijn verdere betoog.

Ook vind ik in het akkoord het onderwerp van de betaalbare woningen helemaal niet terug; de SP noemde het ook al. Ik noem dan gelijk ook het levensloopbestendig bouwen. Of is dat inmiddels zo'n vanzelfsprekendheid dat het gewoon gebeurt als je betaalbare woningen gaat bouwen? Niet alleen bij betaalbare woningen, maar ook bij duurdere woningen moet er levensloopbestendig gebouwd worden. De inwoners, als zij eenmaal een bepaalde leeftijd hebben bereikt, moeten langer zelfstandig blijven wonen. De zorgcentra gaan dicht of zijn omgebouwd of afgebroken. Dan moet je echter wel langer in je woning kunnen blijven. Het zou haast een soort verplichting moeten zijn om dat in allerlei ontwikkelingsprojecten mee te nemen.

Dan kom ik bij de recreatie. In de vorige statenperiode hebben wij alweer een stiltegebied verloren bij Soest. We zouden het fijn vinden dat in het akkoord zou worden opgenomen de stiltegebieden die wij

nu nog hebben in onze provincie zo te borgen dat ze blijven en dat ze niet verder worden aangetast. Verder vraagt 50Plus veel aandacht voor grondwatervervuiling. Daarom vinden wij het verheugend dat er de ambitie is om een vernieuwde samenwerking aan te gaan met de waterschappen, want de waterschappen en de provincie kunnen niet zonder elkaar. We kunnen alleen maar met elkaar optrekken bij het waken over zuiver grondwater. Daar waar het niet zuiver is, moeten wij bekijken in hoeverre wij het weer zuiver kunnen maken.

Dan is er ook de samenwerking met de RUD en de ODRU. Controleer ook elkaar over de monitoring van de verontreinigde gebieden.

Er staat in het akkoord dat de provincie streeft naar zero emissie van het openbaar vervoer. Daarop is 50Plus echt tegen. Als ik het goed begrijp, moet het gaan om het volledig afschaffen of het afstoten van emissie. Zeker in de buitengebieden hebben de mensen echter de meeste behoefte aan structureel openbaar vervoer. Als je dat gaat oplossen met regiotaxi's en buurtbusjes en dergelijke, dan wil dat wel eens werken. Als je ze belt, willen ze ook wel eens voorrijden, maar toch is er de behoefte, ook voor degenen die naar het werk gaan, dat als je 's morgens de bus gebruikt, je 's avonds kunt thuiskomen. Als dat niet altijd helemaal goed lukt, dan neemt men toch weer de auto. Het gevolg is dan ook weer dat degene die achterblijft dan helemaal geen vervoer meer heeft om ook nog maar ergens naartoe te kunnen.

Bij Cultuur en Erfgoed staat over de festivals geschreven dat de provincie wil blijven bijdragen aan grote en kleine festivals van internationale en nationale betekenis. Ik zou daaraan zeker willen toevoegen dat dit ook geldt voor lokale festivals. Wat is nationaal? Nationaal is voor mij het land. Wat is lokaal? Lokaal is niet alleen Amersfoort, maar dat is ook Veenendaal. Veenendaal zou ook een evenement kunnen ontwikkelen. Het Prinsengrachtconcert is ook ooit met tien bootjes begonnen. Moet je daar nu kijken. Ik zou daaraan dus zeker de lokale festivals willen toevoegen, in plaats, dat het alleen gaat om festivals van nationale en internationale betekenis.

Er staat in het akkoord: "Voor windenergie stellen wij geen subsidie beschikbaar". Dat is echter iets anders dan te zeggen dat je voor of tegen bent. Soms hoeft je er namelijk geen subsidie voor te geven. 50Plus vindt nog steeds dat er geen windmolens zonder draagvlak kunnen komen. Dat staat nu in de structuurvisie. Daaraan dienen wij ons te houden. Ook heb ik gelezen dat men bij de structuurvisie gaat bekijken hoe het rood voor rood nog anders kan worden ingevuld. Daarvan is 50Plus zeker een groot voorstander, omdat we toch steeds meer tegen het probleem aanlopen dat steeds meer agrariërs stoppen en dat steeds meer gebouwen vrijkomen, maar dat men bijna alles moet afbreken om ergens anders iets nieuws te kunnen bouwen om zich te kunnen vestigen. Binnenstedelijk gaat dat natuurlijk wel, maar buitenstedelijk niet.

Dan nog het volgende punt over binnenstedelijk en buitenstedelijk: voor de realisatie van de woningbouw is het grootste gedeelte gericht op binnenstedelijk bouwen. 50Plus vindt dat niet helemaal een goed idee. Wij vinden dat je ook het buitenstedelijk gebied heel goed moet bedienen. Nu lijkt het net alsof het buitengebied niet bestaat. Dat kan natuurlijk niet, want dat is uiteindelijk het grootste gedeelte van onze provincie.

De VOORZITTER: Ik wil de vergadering even schorsen. Ik krijg het signaal dat twintig minuten voldoende moeten zijn. De vergadering is geschorst.

Schorsing van 22.07 uur tot 22.32 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering. Ik geef het woord aan de heer Kocken. Ik benadruk nog eens dat ik graag zou zien dat er zo helder mogelijk gereageerd wordt op de vragen die gesteld zijn. Ik probeer er alles aan te doen om een tweede termijn te voorkomen. Als nu nog vier fracties het woord hebben, zijn wij een uur verder. Dan volgen nog alle stemprocedures. Ik zou graag enige tijd hebben tussen het moment dat wij hier stoppen en het moment dat wij de volgende afspraak hebben.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik daarover iets zeggen? De kans is groot dat ik in tweede termijn nog wat moties heb. Dat recht behoud ik mij graag voor.

De VOORZITTER: Ik hoop dat ze alvast op papier staan. Dan kunnen we snel zijn.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik zal proberen zo veel mogelijk vragen te beantwoorden en zo veel mogelijk te reageren op de moties en amendementen. De fractievoorzitters van de vier coalitiepartijen hebben geprobeerd een verdeling te maken van de verschillende onderwerpen. Daarbij zal ik voornamelijk ingaan op het formatieproces, de stijl van het college en alles wat daarmee samenhangt.

Het is laat op de avond, dus ik probeer het kort te houden. Voor u staat in elk geval een trots mens. Die opmerking kreeg ik ook toen de foto verscheen van toen het akkoord werd gepresenteerd. Ik kreeg van verschillende kanten te horen: "Wat sta jij ontzettend te glunderen." Dat klopt. Ik denk namelijk dat wij met elkaar voor deze provincie een goed akkoord hebben geleverd, dat ons in staat stelt om aan de ene kant het bestaande beleid dat de afgelopen jaren in gang is gezet nu handen en voeten te geven en het uit te voeren en aan de andere kant dat wij, juist omdat wij als coalitie samenwerken met een vertrouwde club, meer openheid richting de Staten en richting de samenleving hebben. Die samenleving buiten is veel belangrijker dan wat wij hier in dit huis allemaal doen.

De titel kan een filosofische bespiegeling uitlokken, maar je kunt hem ook als heel praktisch definiëren als verbinding en mobiliteit die wij als VVD altijd zo belangrijk vinden en die ook uitnodigt tot de vraag: waar sta je dan als het om verbinding gaat? Het is al eerder opgemerkt door de heer Schaddelee die de heer Buber citeerde: verbinding zegt namelijk ook iets over waar je zelf staat. In dat perspectief neem ik u mee in een verhaal dat mij in de afgelopen maanden heel erg geïnspireerd heeft. Ook voor de komende jaren zal dat voor mij de leidraad zijn. Ik neem u even mee naar het einde van de negentiende eeuw, in Utrecht, in een bakkerij. Denkt u zich dan eens in dat daar kinderen aan het spelen zijn op de vloer tussen het meel en de bloem. Het zijn twee jongetjes. Het ene jongetje is vooral aan het tekenen in het meel en het andere jongetje kijkt naar de machines in de bakkerij. Dat waren andere machines dan heden ten dage, maar dat kunt u zich wel voorstellen. Die ruimte was verder sober ingericht. Die jongetjes groeiden op in een bakkersgezin van een kleine zelfstandige. Het was allemaal niet ruim en het werd er niet ruimer op toen de vader op jonge leeftijd overleed. De jongens hebben zich door hard werken en tegelijkertijd het volgen van scholing opgewerkt. De een maakte uiteindelijk op latere leeftijd glas-in-loodramen voor voornamelijk kerken – dat zal de heer Schaddelee en het CDA aanspreken. Die kerken stonden in de hele provincie; zowel in de stad Utrecht als ook in Amersfoort, in Maarn en ook in Woerden. Die kerkramen werden door het ene jongetje, nu een volwassen man, gemaakt en het andere jongetje, ook nu een volwassen man, zorgde voor de technische zaken. Die ramen waren uiteindelijk zo beroemd en werden zo gewaardeerd dat ze bij de sloop van kerken werden opgenomen in musea als het Centraal Museum in Utrecht. Dat is een verhaal dat ons als VVD en als liberalen inspireert, omdat het een verhaal is van mensen die zich hebben ontwikkeld onder omstandigheden die niet erg goed waren, maar die wel op hun eigen manier uit zich hebben gehaald wat er in zat. Dat soort mensen zorgt er heden ten dage ook voor dat onze economie het goed doet, dat wij onze samenleving ten opzichte van andere samenlevingen zo goed hebben kunnen ontwikkelen, omdat het een beroep doet op het menselijk kunnen en niet op wat zij niet kunnen. Die twee jongetjes waren mijn grootvader en zijn oudste broer. Vanuit die inspiratie kijk ik ook naar iets als verbinding. Het gaat erom ervoor te zorgen dat je datgene wat je zelf wilt, je inspiratie en je doelstellingen, meeneemt in het contact met de ander. Dat geldt dus ook voor wat wij hier in de Staten doen. In de afgelopen weken hebben wij daar ook in gezocht. Dat zoeken zal in de komende tijd ook wel blijven. Verbinden is namelijk niet het neerleggen van jouw wensenlijstje en dan maar verwachten dat het gehonoreerd wordt. Dat geldt voor beide kanten. Het is zoeken naar de gemeenschappelijkheid, naar wat je voor elkaar kunt betekenen en naar wat je wellicht niet voor elkaar kunt betekenen doordat de belangen of de werkwijze te veel uiteenlopen.

Die zoektocht moeten wij in de komende weken, maanden en misschien zelfs jaren hier in de Staten met elkaar aangaan. Kijkend naar hoe deze titel van dit coalitieakkoord zich verhoudt tot die van het vorige college – Focus, Vertrouwen, Oplossingsgericht. Dan zie je een omslag in de afgelopen jaren die door het college is doorgevoerd. Dat betreft allereerst de discussie over waar we hier voor zijn, de

kerntakendiscussie. We zijn minder gaan doen en datgene wat wij minder zijn gaan doen, datgene wat nodig is om als provincie te doen, zijn we beter gaan doen door bijvoorbeeld inpassingsplannen te maken en door echt uit te spreken: "Dit is van provinciaal belang en daarop pakken wij door, daarvoor zetten wij onze bevoegdheid in en daarin hakken wij knopen door, dan pakken wij ook de bevoegdheid over van gemeenten als dat nodig is, om ervoor te zorgen dat die provinciale gemeenschappelijke belangen die gemeenteoverstijgend zijn, worden behartigd. Daar"voor is de provincie. Daar is je meerwaarde als middenbestuur. Ik denk dat wij met elkaar, nadat wij in de afgelopen periode de wissels hebben omgezet, het afgelopen college heel veel dank moeten zeggen voor het feit dat het allemaal goed gebeurd is en dat wij nu in staat zijn om vanuit die definitie van onszelf weer naar buiten te stappen en met die anderen te gaan samenwerken aan de doelstellingen. Straks kom ik op wat die doelstellingen voor mij zijn.

Ik ga nu over naar het proces van de verkiezingen en de formatie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Het is een soort natuurlijk moment om toch even op het eerste blokje terug te kijken. Het is natuurlijk mooi dat uw familie zich heeft kunnen opwerken tot iets heel moois, maar een VVD die hoge belastingen hanteert, niet alleen hier, maar ook in Den Haag – u gaat weer opcenten uitgeven en u gaat een aantal reserves opsouperen – ontnemt veel mensen gewoon de mogelijkheid door hen het geld af te pakken door middel van belastingen, zodat zij niet zelf kunnen bepalen wat zij met hun geld doen. Ik zie geen enkele urgentie in dit coalitieakkoord waaruit blijkt dat dat bij de VVD heeft gespeeld. Integendeel, er wordt veel geld uitgegeven aan allemaal linkse hobby's – laten we gewoon zeggen hoe het is – en ik zie helemaal niets waarop de VVD zich zou kunnen profileren. Ik kijk ook even naar de heer Meijer; hij noemde de A27, dat is rijksbeleid. De vraag boven dit akkoord is: waar is de VVD?

De heer KOCKEN (VVD): Die ziet u onder andere voor u staan.

De heer DERCKSEN (PVV): Dat is een beetje mager.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben inderdaad niet de breedste VVD-er. Uw eigenlijke vraag is: hoe verhoudt dit akkoord zich tot de wens van de VVD om tot belastingverlaging over te gaan? Op het moment dat er een meerderheid is om de belasting verder te verlagen, dan hoort u mij niet. Dan ga ik daarin gewoon mee. Er speelt echter ook een afweging van welk geld er beschikbaar is, wat de doelen zijn – ik ga dan even terug naar de titel In Verbinding –, waarbij je elkaar vindt om daarop je beleid voor de komende jaren te baseren voor wat je wilt gaan doen. Daarover maak je afspraken. Er staat geen belastingverhoging in.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Dan kunnen we dat blokje ook gelijk doen op verzoek van de heer Schaddelee. Hij vond het namelijk ook nogal wazig. Gaat u hier garanderen dat u de komende vier jaar geen opcenten gaat verhogen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Daarop kan ik een klip en klaar antwoord geven, want dat kan geen enkel mens. Wij zijn voor het grootste deel van onze inkomsten namelijk afhankelijk van het Rijk. Op het moment dat het Rijk een forse inkomstenverlaging voor ons doorvoert, zullen we wel moeten kiezen. Dan is het mijn insteek om eerst hier in huis te kijken wat wij minder kunnen doen. Als er dan op de cruciale taken die er dan nog liggen en waarin u zich wellicht ook nog kunt vinden – denk bijvoorbeeld aan mobiliteit – nog tekorten zijn, zullen we wellicht toch moeten overgaan tot bijvoorbeeld een inflatiecorrectie. Die inflatiecorrectie is er nu niet en die staat niet in het akkoord.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Dat is helder, dat is mooi. De VVD belooft geen bevriezing van de belastingen. Dat had niemand, met de korte geschiedenis die wij van de VVD hebben, gedacht. Nu wij echter over mobiliteit spreken: wat gaat de VVD dan doen aan het grootste knelpunt op de provinciale wegen in de provincie Utrecht? Daarover lees ik helemaal niets in het coalitieakkoord.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Zoals ik net al aangaf, beloven wij dat wij de belasting laag houden. Punt. Over de knelpunten op de wegen hebben wij afgesproken dat wij als betrouwbare overheid het voorgenomen mobiliteitsbeleid uitvoeren. Daaronder heeft bij de stemming ook de PVV haar handtekening gezet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben inderdaad voor het Mobiliteitsplan gestemd, maar dat was mijn vraag niet. Mijn vraag was: wat gaat u doen aan het grootste knelpunt op de provinciale wegen? Wij lezen daarover niets in het coalitieakkoord. We lezen over ecoducten, over windmolens, over het steunen van corporaties, u gaat mensen aanmoedigen die internetverbindingen aanleggen en ik weet niet wat voor gekkigheid allemaal. Gezien het feit waar de VVD ooit in een grijs verleden voor stond, voor mensen die zich met de auto willen verplaatsen, stel ik de vraag: wat doet u aan het grootste knelpunt op de provinciale wegen in Utrecht? Ik denk dat ik het antwoord ken: niets.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Dat denkt u niet goed, want in het Mobiliteitsplan waarover u zojuist sprak, ziet u de maatregelen. Dat zit onder andere in een westelijke ontsluiting die door anderen al genoemd is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ja, dat is al besloten. De A27 is rijksbeleid.

De heer KOCKEN (VVD): Dit college legt zijn prioriteit inderdaad bij het uitvoeren van het bestaande beleid.

De heer DERCKSEN (PVV): Dat is helder. De VVD staat dus in elk geval niet voor het bevriezen van de belastingen en zelfs niet voor het oplossen van het grootste knelpunt. We kennen de provinciale wegen, namelijk het punt bij de Loenerslootsebrug. Helemaal niets, achterover zitten en we wachten lekker af.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb de behoefte om nog even te reageren op de heer Dercksen.

De VOORZITTER: Dat mag, maar ik heb ook de behoefte om te reageren. Dit loopt zo namelijk niet goed. U heeft nu anderhalf uur van de avond eraan besteed om vragen neer te leggen. We zijn net begonnen met de beantwoording daarvan en dan begint u allemaal nieuwe vragen te stellen. Dat lijkt me niet verstandig. Ik vind dat nu de vier coalitiepartijen de gelegenheid moeten hebben om van hun kant te reageren op datgene wat u allemaal gevraagd heeft. U weet hoe het spel werkt: op het moment dat u het knopje indrukt, staat de klok stil. De echte klok loopt echter door. Ik heb al een aantal signalen gekregen van mensen die zeggen: "Wilt u eraan denken dat ik morgen moet werken." Ik wil dus echt zo veel mogelijk naar een situatie waarin de vier fractievoorzitters de gelegenheid krijgen al datgene wat u hen hebt voorgelegd te beantwoorden.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Mijn enige opmerking is zeer kort. De heer Dercksen is kennelijk niet goed op de hoogte. Hij zegt dat er al besloten is tot de westelijke rondweg Amersfoort. Zulks is onwaar. Er is nog geen bestemmingsplan. Het besluit ligt er nog niet. Het is nog volop onderwerp van discussie in de Amersfoortse gemeenteraad.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil even een opmerking maken. Een aantal weken geleden stonden we hier ook. Toen zat u ook nogal achter iedereen aan, want iedereen moest zo nodig naar bed. Eens in de vier jaar hebben wij hier een debat over het collegeakkoord. Dat is het belangrijkste debat. Het kan toch niet zo zijn dat wij hier van de interruptiemicrofoons worden weggejaagd, omdat wij er geen vragen over mogen stellen? Hier wordt het beleid van de komende vier jaar vastgesteld. Dan gaan we maar om 01.00 uur naar bed. Dat maakt mij echt niet uit. Daarvoor zijn we ingehuurd. Daarvoor krijgen wij € 1.300 in de maand. Daarover moeten wij niet zeuren.

De VOORZITTER: Dat tijdstip van 01.00 uur gaan we zeker halen. Dat is geen probleem. U hoeft ook geen rekening met mij te houden, want ik win het van u allemaal. Tegen de tijd dat u allemaal door de knieën bent, zit ik hier nog steeds rechtop. Dat is het punt niet, maar ik wil wel rekening houden met een aantal , dat die signalen afgeven. De heer Kocken gaat door met zijn betoog.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Zoals ik net al aangaf, staat de VVD dus voor bevriezing van de lasten, maar verkoopt ook geen illusies dat het te allen tijde altijd zo kan zijn. We stemden wel voor.

Op 18 maart zijn er verkiezingen geweest. Vervolgens hebben wij een duidingsdebat gehouden. Daar is al het nodige gewisseld over de uitslag. Dat ga ik hier allemaal niet herhalen, ook gelet op de klok. Wel spreek ik hier in elk geval naar al de vrijwilliger die, voor welke partij ze dan ook actief zijn geweest tijdens de verkiezingscampagne onze dank uit. Die mensen hebben er met elkaar namelijk wel voor gezorgd dat er duidelijk iets te kiezen was voor de inwoners. Daarop kan onze samenleving zich beroepen in relatie tot andere samenlevingen in deze wereld. Daarbij mogen we ook wel eens stilstaan, ook al is het laat op de avond.

Iemand heeft gezegd dat het in het begin goed was en dat er vervolgens eerst de een was en toen de ander. Toen dacht ik dat het in aansluiting op de inbreng van de heer Van Leeuwen ging over Adam en Eva, maar het bleek uiteindelijk over de VVD en D66 te gaan. Na die verkiezingen en na dat duidingsdebat hebben D66 en de VVD samen het initiatief genomen om twee informateurs te zoeken die gesprekken hebben gevoerd met alle fracties. Daaruit kwam het beeld naar voren dat de vier partijen die tot dan toe de coalitie hadden gevormd ook met elkaar wilden doorgaan en dat zij dat op een wijze wilden doen die voor andere fracties meer ruimte bood dan in het verleden. Dat is de basis geweest voor het ingaan van de formatiefase. Aan het begin bent u daarover bijgepraat door een rapportage van de informateurs. We hebben ook aan het einde van het formatieproces nog een moment ingelast om u, voordat het akkoord verscheen, bij te praten. Dat is misschien niet wat u had gehoopt, maar dat is wel voor het eerst in dit huis.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De heer Kocken sprak over vertrouwen en zo. Kan de heer Kocken mij eerlijk zeggen dat dat niet al duidelijk was voordat de informateurs aan de gang gingen? Het lijkt mij namelijk niet dat dit tijdens het informatiegesprek aan bod is gekomen, maar dat het iets is wat tevoren speelde.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Nu kan ik alleen voor mijzelf spreken. Dat was nog niet voor 100% duidelijk. Dat is ook afhankelijk van een verkiezingsuitslag.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): U gaf argumenten aan als een nieuwe werkwijze en dat soort zaken, maar we hebben elkaar er helemaal niet over gesproken. U heeft er met geen enkele fractie over gesproken. Ik denk dat u uw conclusie al duidelijk had voordat die gesprekken plaatsvonden.

De heer KOCKEN (VVD): Dit begrijp ik op dit moment niet. Mag ik het even vertalen in hoe ik denk dat u het bedoelt? Jullie willen een andere werkwijze ...

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): U zegt net dat u een werkwijze had om op een andere manier met de Staten om te gaan. Dat zei u net zelf.

De heer KOCKEN (VVD): Dat kwam in het duidingsdebat duidelijk naar voren bij alle partijen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Ik heb geen partij gehoord die dat anders zou willen. Daarom zeg ik: gegeven de uitslag van het informatieproces, stond het volgens mij al vast voordat die gesprekken er waren.

De heer KOCKEN (VVD): Ik zie niet in hoe u tot die conclusie komt. Die uitslag stond namelijk nog niet vast.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): OK, omdat u nog niet wist dat er in de afgelopen vier jaar vertrouwen was geweest en dat zij op een bepaalde manier willen gaan samenwerken.

De heer KOCKEN (VVD): Dat gevoel heb je op een bepaald moment wel, maar we hebben nadrukkelijk gekozen voor dit proces, om ervoor te zorgen dat het in een afgezonderde setting besproken werd. Daarop is goed doorgevraagd. Dat zal waarschijnlijk bij u ook zijn gebeurd.

De VOORZITTER: Wilt u uw betoog voortzetten?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Met liefde. Het proces dat we met die vier fracties doorlopen hebben, in de samenstelling van het onderhandelingssteam, zoals dat ook in het akkoord staat, is een goed proces geweest. Daarbij hebben wij de input van buiten benut. Ook zijn we in dat proces geleid door de twee informateurs, de heer Gerritsen en de heer Schouw, die ik daarvoor ook namens de fracties hartelijk dank wil zeggen. Natuurlijk ook dank aan de medewerkers die direct hebben meegeschreven aan het akkoord, Marieke Broers en Kato Marijs, die de pers te woord stond, en ons daarin begeleidden. Dank daarvoor. Nogmaals: er ligt een goed stuk waarmee wij aan de slag gaan.

Dan kom ik direct op de vragen. Door de PvdA is gevraagd naar de doelstellingen van het college. Het gaat grotendeels om het voortzetten van het bestaande beleid, met de accentverschuivingen die geduid zijn. Er is ook gesproken over moties die zijn aangenomen en die niet in de tekst zijn terug te vinden. Onder andere de heer Meijer vroeg hiernaar. Neemt u van mij aan dat de aangenomen moties gewoon worden uitgevoerd, zoals gebruikelijk in dit huis. We hebben daarin wel een zoektocht gehad wat je opneemt in het akkoord en wat niet. Een van de spelregels is geweest dat wij hebben geconcludeerd dat wij niet alles hoeven op te nemen.

Dan de status van dit akkoord en daarmee de vraag van hoe wij tegenover amendering staan. Het stuk ligt hier voor ter kennisname. Dat is in de duale verhouding goed, want er zijn vier partijen die elkaar gevonden hebben in dit akkoord. Op het moment dat wij dit stuk ter besluitvorming zouden voorleggen, is iedereen er direct aan gebonden. Dat zou ik niet helemaal een goede zaak vinden. Daarmee zeg ik ook direct tegen de heer Meijer dat de amendementen niet hebben gewogen, omdat amendering niet aan de orde is. Dat zou namelijk inhouden dat u daarna gaat stemmen over het akkoord, waarmee u het zich eigen maakt. Overigens waardering – dat lees ik er namelijk ook in – dat u toch een poging wilt doen om alsnog aan te sluiten bij het akkoord. Daarvoor veel dank. Ik denk echter dat wij een andere manier moeten zien te vinden hoe wij daarmee omgaan. Daarbij verwijs ik naar wat ik eerder zei.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik bouw toch wel 'credits' op vanwege het feit dat ik nu niet interrumpeer?

De VOORZITTER: Er worden hier kruisjes gezet. Ja.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De ChristenUnie heeft gevraagd om geld voor G1000-achtige initiatieven. Dat klinkt heel sympathiek, maar gelet op de keuzes die wij moeten maken in de financiën en dat enerzijds bij G1000 het vaak passender is op gemeentelijk niveau te handelen dan op provinciaal niveau en anderzijds dat we in onze werkwijze willen proberen op die andere manier met de samenleving samen te werken. We hebben in de afgelopen weken al een paar keer het voorbeeld van de bouwtafel ziens langskomen. We moeten toch eens kijken of we op een andere manier in verbinding kunnen komen met de samenleving, met bedrijven, met maatschappelijke organisaties. Wij gaan er geen potje voor beschikbaar stellen, maar de gedachte erachter om meer te kijken naar hoe wij op andere manieren kunnen werken, steunen wij natuurlijk. Daarover mag geen misverstand bestaan. Daarmee sluit ik dit blokje van de verkiezingen en de afgelopen periode even af.

Dan kijk ik vooruit naar de komende vier jaar en dan meer op de inhoud. In het afgelopen weekend ben ik in Berlijn geweest. Een aantal van u weet dat. Voor de mensen die de VVD altijd associëren

met één vervoersmiddel: noteer even wat ik nu ga zeggen. Toen ik in Amersfoort in de trein stapte, had ik twee waarnemingen. De ene was: het is toch heel erg mooi als beeld dat, wil je vanuit Utrecht in Berlijn komen, je dan via Amersfoort moet reizen. Het beeld is soms dat het hier in huis alleen maar om de stad Utrecht gaat. Dat is net ook een paar keer naar voren gekomen. Dat is dus niet het geval. Er zijn 26 gemeenten in de provincie en ze zijn ons allemaal even lief. Dat zeg ik ook even, bijvoorbeeld richting samenwerkingsverbanden als de U10. Het is prima dat gemeenten elkaar weten te vinden. We zullen moeten samenwerken, want we vullen elkaar aan. Het moet geen competitiestrijd worden. De tweede waarneming, toen ik inmiddels in die trein naar Berlijn zat – de directe treinverbinding die deze provincie heeft –, was dat het toch wel heel erg stoer is dat wij met onze 1.300.000 inwoners concurrerend zijn, een topregio zijn en beter zijn dan Berlijn. Dat geldt natuurlijk ook voor Parijs en Londen. Dat is echt iets om trots op te zijn. Ook voor ons is dat een van de leidende motieven in de komende jaren om in die samenwerking met anderen, waarover ik het net al had, ervoor te zorgen dat wij dat samen zijn. Als ik bijvoorbeeld in het buitenland Utrecht noem, wordt er al heel snel door gesprekspartners geroepen "Universiteit Utrecht", "Festival Oude Muziek", "De Jaarbeurs", "Nyenrode." Dat soort parels zijn hier. Daarop moeten wij trots zijn. Wij moeten dat met elkaar uitventen. We moeten er samen ook voor zorgen dat wij door het beleid die topregio blijven. Dat kunnen we alleen maar als we ons beleid erop instellen dat de jongens en de meisjes die nu opgroeien in die bakkerijen – ik neem dat dan even figuurlijk; ik doel dan op mensen die in niet al te beste omstandigheden opgroeien – maximaal aan te sporen in hun capaciteiten in datgene wat ze van nature hebben meegerekregen te ontwikkelen en te ontplooien. Ik kom dan terug bij het begin van mijn verhaal en dan ga ik ook richting een afronding. Dan maakt het voor de VVD niet uit wat je achtergrond is, wat je godsdienst is en wat je etniciteit of nationaliteit is. Als je er een bijdrage aan wilt leveren dat wij als Utrecht topregio blijven, dan ben je van harte welkom. Daarop moeten wij ons beleid instellen.

Ik kom nu tot de laatste drie korte punten. Dat kan wat ons betreft door die lage lasten. De heer Dercksen gaf net terecht aan dat als je geen belasting heft, de inwoner zelf kan bepalen waaraan hij of zij zijn of haar geld besteedt. Dat kan ook door hetzelfde degelijke financiële beleid dat wij in de afgelopen jaren hebben gevoerd door te zetten. Dat kan door de ruimte die expliciet in dit collegeakkoord is genoemd om letterlijk meer ruimte te geven aan de ontwikkeling, aan de maakindustrie en aan het MKB, hetgeen ook ten goede komt aan de jongens en de meisjes die vooral goed zijn met hun handen, maar wat minder goed met hun hoofd. Nogmaals, het kan ook door het beleid van de afgelopen jaren voort te zetten, door een betrouwbare overheid te zijn, door niet meer te doen aan de kerntaken en dat heel erg goed te doen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een technische vraag voor de heer Kocken. Hij heeft net een uitspraak gedaan over de manier waarop hij tegen ons amendement aankijkt. Doet hij dat als VVD-woordvoerder of doet hij dat namens alle coalitiepartijen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Dat deed ik namens de coalitiepartijen.

De heer MEIJER (SP): Dank u wel.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! De heer Kocken zegt dat hij bedrijven en ondernemingen de ruimte wil bieden. Ik weet niet of er nog een 'sideletter' is bij het coalitieakkoord, want ik heb dat niet gezien. Met praatjes vul je geen gaatjes, dus daar hebben we allemaal niet zo veel aan. Ik heb daarom nog twee vragen voor de heer Kocken. Ik denk dat de antwoorden daarop de inwoners van diverse gemeenten in de provincie ook wel interesseert. Als in 2017 de doelstelling voor windenergie is gehaald, wordt de inzet geïntensiveerd. Wat betekent dat? Het fietsgebruik moet verdubbelen tot 2030. Is er enige aanleiding om te denken dat er in de provincie Utrecht mensen zijn die dat willen, namelijk dat zij dan inderdaad met z'n allen op die fiets stappen?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Een punt van orde. U heeft net aangegeven dat u voorstelde om eerst de bijdragen van de verschillende fractievoorzitters af te wachten. Wij hebben als fractievoorzitters een aantal onderwerpen verdeeld. De vragen die nu worden gesteld, zullen

straks door een van de collega's beantwoord worden. Zij behandelen die onderwerpen. Wellicht is het goed om inderdaad even af te wachten wat er gezegd wordt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb daar geen boodschap aan. Ik vraag het aan de VVD-fractie en aan haar woordvoerder. Op dit moment ben ik helemaal niet geïnteresseerd in de woordvoerders van de andere partijen. Ik wil graag van de VVD weten waar het in dit akkoord staat.

De VOORZITTER: Ik wil voorkomen dat ik straks een tweede ronde in moet. Vandaar dat ik elke keer die afweging maak. Er zijn twee vragen gesteld en er komen twee heel korte antwoorden op.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik begin bij de laatste vraag. Op de veronderstelling of de aannahme dat er meer mensen gebruik willen maken van de fietssnelwegen kan ik heel kort ja zeggen. Dan hoeft u niet eens heel ver weg te kijken in deze zaal. Die zijn er.

De heer DERCKSEN (PVV): Zou u die informatie met ons kunnen delen?

De heer KOCKEN (VVD): Het is nu even aan de voorzitter.

De heer DERCKSEN (PVV): Ja, maar hij is nu even druk met andere zaken.

De VOORZITTER: Sorry, gaat uw gang.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! De heer Kocken gaf als antwoord dat er aanleiding is om te denken dat de mensen meer gaan fietsen. Ik heb het SMPU+ er nog eens op nagekeken. Daarin kun je zien hoeveel het fietsgebruik toeneemt of niet toeneemt als je fietspaden aanlegt en je ziet helemaal geen causaal verband tussen geld stoppen in fietspaden en het gebruiken van fietspaden. Als u die informatie opeens wel ergens heeft, zie ik die graag tegemoet. Voor zover ik het heb kunnen nagaan, is die er echter niet.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De heer Dercksen stelt nu een andere vraag dan die hij net stelde. Hij vroeg net of ik de aannahme heb dat mensen willen dat er sneller gefietst kan worden; hij vroeg toen niet naar het feitelijk gebruik. Ik heb een wedervraag aan de heer Dercksen.

De VOORZITTER: Nee, geen wedervragen.

De heer DERCKSEN (PVV): U heeft marktonderzoek gedaan?

De heer KOCKEN (VVD): Nee.

De heer DERCKSEN (PVV): U heeft dus geen marktonderzoek gedaan, maar het gaat gewoon om fietspaden aanleggen.

De heer KOCKEN (VVD): Ik was uw eerste vraag alweer even kwijt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Mijn eerste vraag was hoe de VVD de inzet gaat intensiveren om meer windmolens in de provincie Utrecht neer te zetten.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! In de tekst staat ook dat wij in 2017 die landelijke evaluatie hebben. Dan leven we in 2017. Dan kunnen we ook kijken wat de beschikbare mogelijkheden, middelen en noodzaak zijn. Als het nodig is, dan doen we meer. Dat gaan wij met iedereen bespreken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Even voor de helderheid: dat intensiveren van de inzet is iets vaags. Dat zien we in 2017 wel. Dat is de conclusie van dit antwoord.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Nee, dat geldt voor meer opmerkingen die hier gemaakt zijn. Soms is gezegd dat de tekst wat vaag is. Dat klopt, omdat wij hier in deze zaal niet precies gaan bepalen hoe de hoe-vraag wordt ingevuld. Dat is juist iets wat wij samen met de samenleving willen doen en dat dus onderdeel wordt van bijvoorbeeld de energieagenda.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! 2011 was een geweldig jaar voor D66. D66 voerde campagne met de boodschap dat het anders moest, wat door de stemmers werd beloond met een spectaculaire winst van drie zetels, van twee naar vijf. Vervolgens ging het ook anders. D66 trad voor het eerst in de geschiedenis toe tot het college van GS, waarin een duidelijk ander geluid hoorbaar werd. Om enkele voorbeelden te noemen: er werd nadrukkelijk gefocust op provinciale kerntaken, er werd op een verstandige manier geïnvesteerd in de economie en er werd zwaar ingezet op binnenstedelijk bouwen om het groen in de provincie Utrecht te sparen. Dat alles zonder hogere lasten voor onze inwoners.

In de afgelopen vier jaar heeft D66 met veel inzet en met veel plezier deel uitgemaakt van het provinciaal bestuur. De plannen die in de afgelopen vier jaar zijn gesmeed, moeten nu echter wel uitgevoerd worden. Die beleidsplannen zijn dan ook de basis voor het nieuwe coalitieakkoord. Tijdens de begrotingsbehandeling heb ik al aangekaart dat de reserves in het afgelopen jaar op veel terreinen alleen maar toegenomen zijn. Op die manier krijgen we de economie niet aan de praat. Het is tijd om te investeren. "Meer banen, minder lasten, beter onderwijs". Dat is de leus waarmee D66 dit jaar de verkiezingen voor Provinciale Staten en de Eerste Kamer is ingegaan. Opnieuw won D66 de verkiezingen. Nu behaalden wij zelfs een winst van vier zetels, van vijf naar negen. Het is dan ook vanzelfsprekend dat D66 opnieuw deel gaat uitmaken van de coalitie, nu als een van de twee grootste partijen. Uiteraard hebben we ingezet op het binnenhalen van zo veel mogelijk punten uit ons verkiezingsprogramma. Dat alles samen met de rest. We zijn trots op het bereikte resultaat.

Samen met VVD, CDA en GroenLinks hebben we een akkoord weten te bereiken waarin naast de voortzetting van de plannen van de afgelopen vier jaar ook de winst van D66 duidelijk tot uiting komt. Dat alles met steun van alle drie andere coalitiepartijen. De nadruk ligt in het akkoord wat D66 betreft op meer banen; meer banen door te investeren in de provinciale economie. Die economie moet groeien, zodat wij ook in de toekomst onze zorg, onze pensioenen en ons onderwijs kunnen blijven betalen. Wat ons betreft krijgt het MKB hierin prioriteit, want daar zit de innovatie, daar zit de ambitie en daar zit de kracht van Utrecht. Dat staat perfect omschreven in het coalitieakkoord.

Die groei moet wel duurzaam zijn. Dat wil zeggen: groei zonder de mens en het milieu uit te putten. Onderdeel daarvan is de energietransitie die een belangrijk nieuw beleidsonderdeel is in dit coalitieakkoord. Samen met onze partners gaan we een Agenda Duurzame Energie opzetten, waarin wij afspraken maken over zowel schone energie als over energiebesparing. Door partijen aan elkaar te koppelen, gaan wij proberen een grote stap te zetten. Daarbij hoort bijvoorbeeld ook het energiezuinig maken van woningen in de provincie Utrecht. Daarmee besparen we in de portemonnee en creëren we duizenden banen. Meer banen en minder lasten in één. Geen wonder dus dat D66 gelukkig is met het opnemen van dit onderwerp in het coalitieakkoord.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb zelden zo'n kulverhaal gehoord. Hoe kun je met het uitgeven van belastinggeld banen creëren? Het bestaat niet. Het bestaat slechts in dromen. Laten we eens beginnen bij bio-energie. Ik heb in de werkgroep Europa gezeten. Daar kwam een dame van de provincie een biogasnetwerk presenteren. Hartstikke goed gedaan. Echt heel knap. Al die boeren langs geweest. Bij dag één hadden we echter al kunnen weten dat als er niet een oneindige pot subsidie naartoe gaat, het nooit gaat gebeuren. Als D66 dus ruimte wil bieden aan bio-energie, hoe gaat het college dat dan doen zonder daar een hele partij geld naartoe te gooien?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Dat is een hoe-vraag, waarvan ik zeg dat GS daar straks over gaat. Dit is onze doelstelling. Ik ga nu even een aantal vragen, ook door de heer Van Muilekom, langs om aan te geven hoe wij daar tegenaan kijken. Dan wordt duidelijk wat wij nu kunnen beantwoorden en welke zaken in de komende tijd hier in deze Staten aan de orde komen waarover wij gezamenlijk gaan praten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Dit wordt een bed-, bad- en brooddebat. We moesten zo nodig een akkoord om een coalitie te smeden, maar wat we gaan doen dat zien we nog wel gedurende de rit. Het is echt een kansloos verhaal. Wat moeten we hier deze avond nu doen als er allerlei vaagheden in het coalitieakkoord staan. We proberen een sprankje duidelijkheid te krijgen, maar dan hoor ik dat u het ook niet weet en dat het straks in het college wordt besproken. Waar gaat de discussie over?

De VOORZITTER: De heer Hoefnagels gaat nu de vragen beantwoorden die aan hem zijn toegewezen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! In eerste instantie ga ik hierop reageren, want dat heeft de heer Kocken zojuist ook gedaan. Wij hebben een coalitieakkoord op hoofdlijnen gesmeed. Dat is onder andere met u besproken. Laten we nu niet alles vastleggen in dit coalitieakkoord en bepalen wat wij gaan doen, dat wij Archimedesmolens op het gebouw zetten, et cetera. We hebben er juist voor gekozen om dat niet te doen, zodat wij straks gezamenlijk dat soort dingen kunnen bespreken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil toch graag antwoord hebben op mijn vraag over bio-energie. Je kunt dat namelijk niet doen zonder daaraan subsidie toe te kennen, want het is onrendabel. Dat hebben de mensen hier met € 2.000.000 aan Brussels geld, Nederlands geld – subsidie – uitgevonden. Dan kunt het nog een keer opschrijven, maar het gaat niet zonder subsidie. Dan kunt u wel zeggen dat u wel ziet of de gedeputeerde iets creatiefs kan verzinnen, maar zo werkt het niet. Het gaat niet zonder geld. Kom nu eens met boter bij de vis en zeg: "Dit is een slap verhaal, want we doen er toch niets aan", of we gaan zeggen: "We gaan geld overmaken en het komt er". Dan staat u voor een beleid en niet voor dit soort vragen.

De VOORZITTER: Als u de heer Hoefnagels de kans geeft, dan komen al die antwoorden aan bod.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb niet alle antwoorden paraat. Dat moet ik heel eerlijk toegeven.

De VOORZITTER: Een groot aantal antwoorden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Dat is zo. In zijn algemeenheid zijn wij ontzettend blij met de brede steun die is uitgesproken voor het hoofdstuk Energietransitie. Er is daarover een aantal vragen gesteld, die ik hier even zal beantwoorden. De PvdA heeft onder andere gezegd een percentage voor duurzame energie in 2020 te missen. In feite is 10% staand beleid. Het NMU geeft aan dat alle zeilen moeten worden bijgezet om zelfs die 10% te halen. Als een ander percentage, bijvoorbeeld zoals door u genoemd, van 16%, wordt opgenomen in het coalitieakkoord, dan is duidelijk dat dit een onhaalbare kaart is. We moeten al alle zeilen bijzetten om die 10% te halen. Laten we daarvoor ongelooflijk ons best gaan doen in de komende periode.

De PvdA heeft ook een mening over de Nul-op-de-meter-woningen. Die neem ik voor kennisgeving aan. Ik stel voor dat u dat meeneemt in het vervolgproces dat de gedeputeerde voor Energietransitie zal leiden. Datzelfde geldt ook voor de Archimedesmolens van de ChristenUnie.

De ChristenUnie vraagt daarnaast ook of wij een provinciaal energieakkoord willen sluiten. We hebben gekozen voor een Agenda Duurzame Energie, met een uitvoeringsprogramma. Dat kun je alleen maar bereiken als je afspraken maakt. In feite komt het op hetzelfde neer, maar het heeft een andere naam. Je kunt een uitvoeringsprogramma dat je wilt uitvoeren met je partners alleen maar uitvoeren als je er afspraken over maakt. Het heet dan alleen geen provinciaal energieakkoord.

Tot slot heeft de ChristenUnie nog gesproken over draagvlak voor windenergie. U heeft daarbij de stelling neergelegd dat wij met de huidige gang van zaken het niet gaan halen. Wij hebben als basis genomen datgene wat Gedeputeerde Staten in de afgelopen periode, een half jaar geleden nog, aan ons heeft aangeleverd. Daarin wordt gesteld dat we de 65,5 Megawatt waarschijnlijk wel halen met de

huidige werkwijze. Daarvoor moeten dingen gebeuren. Daarom willen we daarop aanjagen. Zolang de gedachte echter is dat wij dat halen, hebben wij daarover niets opgenomen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Op zich volg ik dat. Dat is inderdaad een half jaar geleden zo gesteld. U maakt zich met deze tekst in het coalitieakkoord echter wel erg afhankelijk van de nukken van de gemeenteraden. Wat die nukken van de gemeenteraden soms kunnen betekenen, hebben we gezien bij Utrecht en bij Lage Weide. Dan wordt een proces helemaal op zijn kop gegooid met allerlei juridische procedures. Hoe kijkt u daar precies tegenaan? Hoe krachtig zijn we bereid om gemeenteraden eventueel van repliek te dienen als er wel in den brede draagvlak onder de bevolking is voor windenergie, maar niet binnen een bepaalde gemeenteraad?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! De gemeenteraad is leidend. Dat staat ook in het akkoord. Wij verwachten echter dat als wij meer inzet plegen op het vorige proces, dat al regelmatig hier in de Staten aan de orde is geweest, waarbij wij in de voortrajecten meer ondersteuning en mogelijkheden bieden en meer algemene verhalen daarover vertellen en daarop de focus zetten, er dan wel degelijk minder negatieve aspecten aan de orde komen in de gemeenteraad. Daarbij denk ik overigens dat het plan in Utrecht niet zo een, twee drie zal worden aangenomen, maar een heel aantal andere plannen wel zullen worden aangenomen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! U probeert niet naar mij te kijken.

De VOORZITTER: En terecht. De heer Hoefnagels maakt eerst zijn eigen verhaal af.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag over de inzet van dit college voor windenergie. Ik mag hierover toch wel een vraag stellen?

De VOORZITTER: Nee, want de inzet van het college is vanavond niet aan de orde. Het concept-coalitieakkoord is aan de orde.

De heer DERCKSEN (PVV): Daarover wil ik graag een vraag stellen, in aansluiting op wat de heer Schaddelee net vraagt.

De VOORZITTER: U heeft eerder deze avond uw spreektijd gehad en daarin heeft u uw vragen gesteld. Die is de heer Hoefnagels nu aan het beantwoorden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Nee, ik ben toch helemaal niet gehouden om alleen maar vragen beantwoord te krijgen die ik aan het kathedraal stelde? Wat is dat nou voor gekkigheid? Ik kan hier elke vraag stellen die ik wil. Die beperking kunt u mij niet opleggen. Het spijt me geweldig.

De VOORZITTER: Ik geef de heer Hoefnagels eerst de gelegenheid zijn vragen te beantwoorden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb de beantwoording van de vragen over duurzame energie in principe afgerond. Ik wil graag door met de rest van mijn verhaal, dus wat dat betreft zouden de vragen op dit moment op het juiste ogenblik komen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik dank de heer Hoefnagels voor de steun.

De VOORZITTER: Ja, dat zou ik ook gedaan hebben.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! D66 wil de inwoners meer betrekken bij windenergie. Gaat u hen dan ook eerlijk voorlichten? Gaat u hen vertellen dat de woningen minder waard worden, dat ze 's nachts wakker liggen, dat ze slagschaduw krijgen en dat vogels komen te overlijden? De PvdD loopt ook meteen naar voren, en terecht. Kortom, gaat u hen eerlijk informeren? Gaat u de

heer Wienke uitnodigen die vertelde dat windenergie kul is en dat er geen CO₂ bestaat? Gaat u hen eerlijk voorlichten? Zo nee, nodigt u ons dan uit om dat wel te doen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan daarover heel stellig zijn: wij gaan hen eerlijk inlichten, maar dat is niet hetgeen u zojuist vertelt.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Ik wilde toch nog even terugkomen op de bio-energie. Gaat dat ook over mestvergisters?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ja, dat is een vorm van bio-energie.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): In Nederland produceren wij 70.000.000.000 kilo mest. Dat is veertien keer het lichaamsgewicht van de Nederlander in poep. Daarin is voor € 345.000.000 subsidie gestoken voor 150 mestvergisters. Voor dat kleine beetje dat daarmee aan energie wordt opgewekt, moeten grote hoeveelheden soja en maïs worden ingevoerd uit Brazilië en Argentinië om de bio-industrie draaiende te houden. Dit hele proces kost jaarlijks net zo veel als wat 5.000.000 huishoudens gebruiken. Waarom?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Laat ik daarop heel kort reageren. Ik weet dat u er niet voor bent, omdat de PvdD tegen de bio-industrie en überhaupt tegen het houden van dieren voor consumptie is. U insinueert nu alsof die dieren gevoed worden om stront te verkrijgen ten behoeve van de mestvergisting. Dat is natuurlijk niet het geval. Die dieren worden gehouden om vervolgens als productie voor ons voedsel te dienen. Ik weet dat u daar tegen bent, maar het is niet zo dat soja wordt ingevoerd om vervolgens mest te creëren voor de biovergisting.

De VOORZITTER: U heeft nog een vraag? Ik verzoek u die kort te formuleren.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Het gaat ons niet alleen om de dieren. Het gaat ook om de mensen die er veel last van ondervinden door zware hoofdpijn en misselijkheid. Wat vindt u daarvan?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik weet niet of dit in grote mate gebeurt. We hebben dat hier in de Staten niet aan de orde gehad. U zult dat misschien op dat inhoudelijke punt moeten doen. Het enige waarmee ik zelf net toevallig ervaring heb, is dat mijn hond behoorlijk ziek is geworden van het eten van de koemestkorrels die wij op ons gazon hadden gestrooid. U stelt mij vragen waarop ik niet kan antwoorden, dus ik denk: dan ga ik maar een andere weg in. U stelt mij persoonlijke vragen, waarvan ik in feite niets weet. Ik kan er dus niet op antwoorden.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Ik zou toch graag een helderder en serieuzer antwoord wensen.

De VOORZITTER: De heer Hoefnagels weet het niet, zoals hij net zei.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik weet het niet, dus u zult dat straks moeten vragen aan de gedeputeerde van Landbouw, Natuur, et cetera.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil het even over de doelstellingen hebben. De PvdA is heel blij dat er een agenda komt, dat er geld bij komt en dat er ambities zijn. Het stelt haar echter teleur dat er geen ambitie is om, hoe moeilijk die 10% ook is, even een paar tandjes extra als doel te hebben voor 2020. Sterker nog: wij hebben het idee dat wij het klimaatneutraal zijn in 2040 op onze buik kunnen schrijven met de ambities die u nu hebt.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Klimaatneutraal in 2040 zal waarschijnlijk in onze provincie in grote mate moeten worden bereikt door terug te gaan in energieverbruik. Het is een

heel belangrijke taak die wij in onze provincie zullen moeten bereiken. Energieneutraal in 2040 betekent niet dat wij in 2040 in de provincie Utrecht 100% duurzame energie moeten realiseren.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Nee, ik wilde alleen maar zeggen dat wij er content mee zijn dat het zo geagendeerd staat, maar dat het jammer is dat geen ambitie in zit om meer te willen bereiken.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik denk dat wij ons er waanzinnig voor moeten inzetten om datgene te bereiken ook daadwerkelijk te kunnen bereiken. Dat heb ik gezegd en dat heeft ook de NMU aangegeven. Alles wat wij meer kunnen bereiken, is mooi. Als ik nu echter een ambitie neerzet die hoger is dan datgene waarvan zelfs de NMU zegt dat we er alles aan moeten doen om dat te bereiken, dan vraag ik me af of de coalitie reëel bezig is.

U kent D66 als de partij voor beter onderwijs. Het zal u dan ook niet verbazen dat wij de extra inzet van de coalitie op de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt toejuichen. De extra aandacht die wij van de EBU vragen voor mbo-ers en vmbo-ers past daarbij. Dat daarbij in het coalitieakkoord vooral wordt gekeken naar de recreatieve sector is ook volledig in lijn met de wensen van D66.

In Verbinding. Wij willen dit coalitieakkoord uitvoeren in verbinding met onze partners en inwoners. We hebben vertrouwen in de samenleving en in de eigen kracht van onze inwoners. De provincie kan niet alles zelf bepalen. De kennis en expertise van inwoners, het bedrijfsleven en alle gemeenten en instellingen zijn van belang om onze plannen op een juiste en snelle wijze te kunnen uitvoeren. Dat is bij uitstek een werkwijze die door D66 al bijna 50 jaar wordt gepropageerd. Een werkwijze die de provincie inmiddels ten volle omarmt.

Als coalitie willen wij ook in verbinding staan met de oppositie. Dat heb ik in de eerste bijeenkomst na de verkiezingen al uitgesproken als wens. Op 5 en 6 juni hebben wij een bijeenkomst waarin wij bespreken hoe wij dat goed kunnen realiseren. Ik geef daarbij aan dat er altijd verschillen zullen zijn. Coalitiepartijen en oppositiepartijen zullen het niet altijd met elkaar eens zijn, maar laten wij constructief kijken hoe wij gezamenlijk het beste resultaat voor de provincie kunnen bereiken.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Maasdam. Terwijl zij langzaam naar voren komt, maak ik u erop attent – maar u had het waarschijnlijk al gezien – dat zij vandaag jarig is. Zij is overigens niet de enige jarige in de zaal, want ook de heer Verbeek is jarig. (Applaus)

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Gefeliciteerd, mijnheer Verbeek.

Laat ik beginnen te melden dat het voor mij vandaag een bijzondere dag is. Ik was even bang dat ik het niet meer kon vertellen en dat het na twaalfen zou zijn dat ik het woord moest voeren. Gelukkig is het nog geen 00.00 uur; we hebben nog een half uur te gaan.

Voor mij is het een bijzondere dag. In meerdere opzichten. Ik ben namelijk niet alleen jarig, maar ik mag ook voor het eerst de Staten toespreken in mijn rol als fractievoorzitter. Dat vind ik ook mooi om te melden. Dan even over die verjaardag. Ik vier mijn verjaardag eigenlijk nooit en al zeker niet groots, maar vandaag kan het dan toch weer eens feestelijk worden. Als het aan het CDA ligt maken we vandaag namelijk de start met de nieuwe manier van werken die wij, allen hier aanwezig, zowel coalitie als oppositiepartijen, voor ons zien. Het coalitieakkoord dat nu ter bespreking voorligt, biedt daarvoor immers een heel mooie basis. Het coalitieakkoord biedt een uitgestoken hand richting de maatschappij. Niet langer geven wij onze rol als provinciale overheid vorm door ge- en verbod, nee, we zetten definitief onze koers door in het zoeken van verbinding met onze partners.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik even inbreken?

De VOORZITTER: Nee, dit keer mag u het echt niet, omdat zij eerst haar betoog mag afmaken.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Verjaardagscadeautje.

De heer DERCKSEN (PVV): Is dat onderdeel van de nieuwe werkwijze?

De VOORZITTER: Nee, het is de gewoonte dat iedereen die hier voor het eerst het woord voert, dat ongestoord kan doen. Dat weet u best.

De heer DERCKSEN (PVV): Mevrouw Maasdam heeft hier al 100 keer het woord gevoerd.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Geen 100 keer. Dat is niet waar.

De heer DERCKSEN (PVV): Niet? U hebt hier in de Staten gezeten.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Ja, ik heb in de Staten gezeten, maar ik heb nog nooit het woord gevoerd als fractievoorzitter.

De heer DERCKSEN (PVV): Als wij dat doen, staat het gelijk in de krant als iemand dat niet heeft gedaan. Dat scheelt.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Ik ga gewoon door. Graag nodig ik ook de oppositiepartijen uit voor de nieuwe werkwijze. Zoals ik al zei: wij gaan onze rol als provinciale overheid niet langer vormgeven door ge- en verbod. Nee, we zetten definitief onze koers door in het zoeken van verbinding met onze partners, met bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden en natuurlijk met de burgers. Een van de belangrijkste waarden van het CDA, het vertrouwen op de kracht van de maatschappij, krijgt daarmee gestalte.

Als provinciale overheid zullen we meer en meer een dienende rol vervullen. Dit betekent dat we vertrouwen zullen moeten uitstralen en ook echt hebben in oplossingen die vanuit de maatschappij naar boven komen. Dat betekent meer dan een luisterend oor, al begint het daar wel mee. Als overheid ga je op zoek naar begrip voor de problemen en mogelijke oplossingen die vanuit de maatschappij worden aangedragen. Ik kijk dan bijvoorbeeld ook naar de inbreng van de PvdA, die vroeg hoe wij het dan gaan doen. Dat wordt het spannende in de komende jaren; dat hebben de vorige sprekers ook al aangegeven. Wij geven nog lang niet altijd invulling aan het hoe. Dat doen wij heel bewust niet, omdat wij met de maatschappij, met de partners en met de burgers daaraan invulling willen geven. Dat is heel spannende en er zullen oplossingen komen die wij nu misschien nog helemaal niet kunnen voorzien. Als we echt willen luisteren, zullen we dat moeten kunnen oppakken en op die manier het hoe moeten invullen.

Vanochtend, zoals de ChristenUnie al aangaf, hebben we de G1000-bijeenkomst gehad. Die was inspirerend. We hebben ook geconstateerd dat het misschien niet de oplossing voor de provincie is, maar het geeft ook wel weer een manier van denken aan die wij kunnen meenemen in het echt opzoeken van wat er uit de burgers en de maatschappij komt. Dat wordt in de komende jaren heel belangrijk. Een goed voorbeeld daarvan uit de afgelopen periode is natuurlijk Maarsbergen. Dat voorbeeld kennen we allemaal. In Maarsbergen is uiteindelijk het idee vanuit de inwoners om tot een goede en veilige afwikkeling van de verkeersproblematiek te komen, waarbij ook de leefbaarheid in Maarsbergen is meegewogen, de variant geworden die wordt uitgevoerd. Als CDA gaan we ervan uit dat we de komende vier jaar nog vele voorbeelden à la Maarsbergen voorbij zullen zien komen. Daarom zijn we ook blij dat er in het akkoord specifiek aandacht wordt besteed aan het noordelijk weggedeelte bij het project Rijnbrug in Rhenen. Daar maken bewoners van Rhenen en Achterberg zich al jaren zorgen over de verkeersveiligheid. De oversteekplaats heeft nu onder de ouders van schoolgaande kinderen al de bijnaam 'de landingsbaan', omdat jonge kinderen na schooltijd met volle vaart een berg af komen rijden en dan plots midden in een onoverzichtelijke en zeer drukke verkeerssituatie belanden. Als de weg richting de Rijnbrug verbreed wordt, zonder dat er adequate aandacht is voor een veilige oversteek, brengt dat verkeersrisico's met zich mee en zal het Achterberg slecht bereikbaar maken vanaf Rhenen. Bewoners hebben daar zelf mooie ideeën ontwikkeld hoe een veilige oversteek er uit zou kunnen zien. Het mooie is dat wij gaan kijken wat daar wordt ingebracht. Dat wil niet per definitie zeggen dat wij het op die manier gaan uitvoeren, maar we kijken wel hoe de inbreng daar is en hoe de inwoners erover denken. Het past dan ook in de verbindende en dienende rol die wij kiezen dat we serieus kijken naar dit probleem en de oplossingen die bedacht zijn meewegen. Mogelijk werkt die oplossing, maar

mogelijk ook niet. Dat betekent ook dat je de verwachtingen bij de inwoners goed moet managen. Het wordt namelijk niet: u vraagt, wij draaien. Het wordt ook niet: we luisteren, zoals het vroeger ging. Je luisterde en dan had je een avond zo van: er moet ook nog een inspraak plaatsvinden. Daarna gaan we weer door met ons eigen verhaal. Nee, je moet de verwachting richting de burgers managen. Je kunt namelijk niet altijd ja zeggen. Als je de verwachtingen niet managet, dan creëer je teleurstelling. Dat is het laatste wat wij willen. Provinciale belangen en financiële beperkingen zullen altijd een rol spelen bij een uiteindelijk besluit.

Die nieuwe verbindende rol van de provincie ziet het CDA ook bij de aanpak van de leefbaarheid in de kleine kernen. De aanpak hiervan zal samen met inwoners vorm moeten krijgen. Daarmee wordt de oplossing maatwerk en zal het ook leiden tot betrokkenheid vanuit de inwoners. We vragen immers een actieve inzet vanuit de gemeenschap.

Die verbindende rol van de provincie betekent voor het CDA dat we niet alleen een uitgestoken hand bieden aan maatschappelijk partijen, maar ook aan vanuit de coalitie aan de oppositie. Daarin ben ik blij dat er partijen zijn die nadrukkelijk hebben aangegeven dat zij dat terugzien in het akkoord. Die handschoen wordt hopelijk opgepakt. Wij willen hem ook oppakken in de komende periode. Het betekent dat wij minder denken in oppositie en coalitie en dat wij meer op constructieve wijze met elkaar in gesprek zullen gaan. Minder debat waarin de tegenstellingen worden uitvergroot en meer echt met elkaar in gesprek, waarbij we begrip opbrengen voor elkaars standpunten. Zoals vanochtend tijdens die bijeenkomst over burgerparticipatie ook al werd geconstateerd: uiteindelijk verschil je misschien op 20% van de onderwerpen, maar op 80% zijn we het als partijen vaak wel met elkaar eens.

Mijn voorgangster, Petra Doornenbal, gaf in december, tijdens haar bijdrage voor de begroting voor dit jaar al aan dat het draait om vertrouwen in elkaar. Als wij vertrouwen als basis durven te hanteren voor onze onderlinge verstandhouding, dan hoeven we ons niet in onze politieke loopgraven te verschansen, maar kunnen we daadwerkelijk een stap naar elkaar toe doen. Ook ben ik ervan overtuigd dat alleen als wij deze stappen hier in de Staten met elkaar zetten, wij ook die stappen naar buiten toe kunnen zetten. We zullen zelf het goede voorbeeld moeten geven door zo op een verbindende manier met elkaar om te gaan.

Ik refereerde net al even aan de verkeersveiligheidsissues. Voor het CDA is verkeersveiligheid van belang. Uit onderzoek, zoals door de ANWB, blijkt dat Utrecht veel provinciale wegen heeft die als onveilig worden gekenmerkt. Onze eigen ambities voor het terugdringen van verkeersonveilige situaties worden nu nog niet gehaald. Het is dan ook goed dat verkeersveiligheid in dit coalitieakkoord een hoge prioriteit heeft gekregen en dat er daarbij ruimte is om zogenaamde 'black spots', specifiek onveilige situaties, los van de trajectaanpak aan te pakken.

Al eerder noemde ik eveneens de leefbaarheid in de kleine kernen als voorbeeld voor een nieuwe werkwijze. De SGP gaf al aan dat 86% van de mensen de leefbaarheid in de kleine kernen een van de belangrijkste 'issues' vindt. Voor de toekomst van de provincie is de balans tussen stad en platteland van belang. Juist het mooie evenwicht tussen natuurlandschap en stedelijke voorzieningen maakt Utrecht tot een economisch krachtige provincie. Toch moeten we ook constateren dat de leefbaarheid van de kleine kernen steeds vaker onder druk staat. Het CDA hecht er dan ook aan dat de leefbaarheid middels een programmatische aanpak weer net als in het verleden op de agenda staat. Ik zeg dan wel "net als in het verleden", maar dat is natuurlijk niet zo. De aanpak is anders en we gaan niet voor gemakkelijke oplossingen. We gaan ze ook niet van bovenaf opleggen. Nee, vraagstukken en oplossingen komen vanuit de gemeenschap zelf en worden actief opgepakt. De provincie pakt daarbij, als het gewenst is, een stimulerende, coördinerende en verbindende rol.

Gekoppeld aan de leefbaarheidsissues zijn er 'issues' van leegstand. De provincie heeft beleid ontwikkeld om de problematiek van de kantorenleegstand te kunnen aanpakken. Daarmee gaan we vol aan de slag. We moeten echter helaas constateren dat de problematiek breder ligt, mede ingegeven door de economische ontwikkelingen. Steeds meer worden we geconfronteerd met leegstand van agrarische opstallen, leegstand in de detailhandel en leegstand van zorgvoorzieningen; voor dat laatste punt kijk ik ook naar mevrouw Hoek. Oplossingen voor de leegstandsproblematiek zijn niet eenvoudig en de

oorzaken zijn ook zeer divers. Het is dan ook goed dat de provincie zicht over deze problematiek buigt door onderzoek te doen en te kijken hoe de provincie kan bijdragen aan oplossingen.

Last, maar zeker niet least, is het CDA blij dat we onze schouders gaan zetten onder de werkgelegenheid juist voor jonge mensen die een mbo- of vmbo-opleiding hebben genoten. Er is namelijk een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt nodig. De EBU zal gevraagd worden hiervoor meer aandacht te hebben. Wij gaan ervan uit dat dit ertoe zal leiden dat met het aantrekken van de economie ook de arbeidsmarkt voor deze jongeren een impuls zal krijgen, zodat ook zij hun waardevolle bijdrage aan de maatschappij kunnen leveren.

Dit brengt mij bij de vragen van de SP vragen hoe wij omgaan met het economisch beleid en hoe wij ervoor zorgen dat er banen komen. Hierover is ook een amendement ingediend, maar over het amendement is hier al het nodige gezegd. Als provincie maken wij geen banen; banen worden gecreëerd door bedrijven, door het MKB. Juist met de EBU pakken wij die handschoen op. Er worden nu natuurlijk ook al initiatieven ontplooid. Wij verwachten dat er ook banen ontstaan in de recreatie. Dat wordt specifiek benoemd in het coalitieakkoord.

Dan ga ik naar de motie M16 van de PVV over de aanpak van de werkloosheid. De coalitiepartijen hebben daarover gesproken. Wij kunnen ons daarin vinden als het verzoek aan GS wordt aangepast. Daar staat nu: "hoogste prioriteit toe te kennen aan het verkrijgen van ons geld uit Brussel". Als de PVV daarvan wil maken: "prioriteit toe te kennen aan het verkrijgen van geld uit Brussel", dan zou die motie onze instemming kunnen hebben.

De afgelopen vier jaar is veel beleid in de steigers gezet en is er voor gezorgd dat de focus echt op de kerntaken van de provincie is komen te liggen. Dat geeft een goede en solide basis voor de komende vier jaar, waar we als CDA dan ook graag aan meebouwen. De afgelopen vier jaar is meerdere keren de vraag naar voren gekomen of dat uitvoeren van beleid wel boeiend is. Dat is ook in een allereerste ronde door informateurs al gevraagd. Dat is een vraag die ik niet kan begrijpen. De reden dat ik juist ooit zelf gekozen heb voor de publieke zaak, is juist om die uitvoering van beleid. Als je gaat uitvoeren, komt je erachter wat het is wat je op de tekentafel hebt bedacht. Daar kom je de mensen tegen waarvoor je het doet en waarmee je het doet. De 'proof of the pudding' – ja, ik houd van koken – is 'in the eating'. Nu kom ik echt aan het einde van mijn betoog: dat is een spannende uitdaging, waar wij in de komende vier jaar voor staan, juist voor de uitvoering van ingezet beleid. De nieuwe verbindende werkwijze van de provincie als overheidslaag en als Staten onderling vormt daarvoor een belangrijke randvoorwaarde.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Maasdam heeft in haar betoog de kleine kernen nogal aan de orde gesteld. Als PvdA zien wij – en ik denk dat wij niet de enige fractie zijn – dat door de schaalvergroting in de landbouw de ontwikkelingen die er gaande zijn, bijvoorbeeld de leegstand die u beschreef, alleen maar groter zal worden in de komende jaren. Zou er niet een soort 'task force' moeten komen die nagaat wat wij met de kleine kernen gaan doen? Overigens ben ik tegen veel woningbouw in de kleine kernen. We moeten echter wel nagaan hoe er met die schaalvergroting wordt omgegaan. Ik denk dat er nieuwe dragers, nieuwe functies moeten komen in dat buitengebied om dat buitengebied in stand te houden. Die urgentie mis ik in het verhaal.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Er komt een programmatische aanpak voor de leefbaarheid in de kleine kernen. Dat geeft de ruimte en wij gaan dan met inwoners en partijen bekijken hoe wij dat aanpakken. In het coalitieakkoord erkennen wij de agrarische leegstand heel nadrukkelijk als probleem. Ook dat probleem gaan wij bekijken en aanpakken. Die twee punten kun je aan elkaar verbinden en ze zullen elkaar in de toekomst toch gaan raken.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): U spreekt over het betrekken van allerlei maatschappelijke partijen. Wij werken op dit moment veel samen met de OGEM. Dat wordt niet genoemd als een vehikel dat benut of gebruikt gaat worden. Is dat er onbewust buiten gelaten?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Dat staat niet benoemd, maar wij werken daar inderdaad wel veel mee samen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Een laatste vraag betreft het banenplan. Ik zou dat graag gekoppeld hebben aan de provinciale taken waarover wij zelf zeggenschap hebben om die op die manier te verbreden. Het gaat om het invulling geven aan banen voor jongeren, langdurig werklozen en garantiebanen in het takenpakket van de provincie, in de volle breedte. Komt er zoiets als een soort banen-/werkgelegenheidsplan of gaan we daartoe de EBU opdracht geven?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Zoals wij gezegd hebben, vragen wij de EBU om aandacht voor de werkloosheid, ook onder jongeren met een mbo- of vmbo-opleiding. De vmbo is natuurlijk niet echt een startkwalificatie. Met name de EBU is het vehikel waarmee wij gaan werken.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Maasdam noemde net onder meer het extra toezicht op het buitengebied, wat mogelijk ook voor extra werkgelegenheid zorgt. Nu wordt daarvoor een bedrag van € 250.000 per jaar gereserveerd. Daarvoor kun je hooguit vijf BOA's in dienst nemen. Mogen we veronderstellen dat dit een soort startbedrag is dat later wordt uitgebouwd? Is het een eerste aanzet of volgt er nog meer? Ook wordt in het coalitieakkoord gesproken over het instellen van een gezamenlijk onderzoek naar wat mogelijk en nodig is. Met wie wordt dat gezamenlijke onderzoek opgepakt? Met landeigenaren, met politie, noem maar op? Welke concrete maatregelen ziet u en wat is de planning daar ongeveer bij?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Ik begrijp uw vraag, maar ik begrijp hem ook niet helemaal. Ik heb het niet over toezicht in het buitengebied gehad.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Ik dacht dat u dat net noemde als voorbeeld van werkgelegenheid.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Nee.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Dan houden we die vraag nog even in de lucht.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Aan het begin van de avond stond heel lange tijd veelbelovend GroenLinks als eerste op het bord. Nu blijkt ik dan toch de laatste op deze lange avond te moeten zijn.

De fractie van GroenLinks geeft steun aan het coalitieakkoord In Verbinding. Voor GroenLinks betekent In Verbinding vooral het met elkaar in gesprek zijn, het begrijpen waar verschillende partijen of mensen iets belangrijk vinden en het met elkaar onderzoeken of je daarin kunt voorzien. Zo hebben wij de onderhandelingen ook gevoerd. We praten veel over onderhandelen. Ik vroeg me wel eens af of het eigenlijk wel onderhandelen is. Eigenlijk is het gewoon praten. Uit die onderhandelingen is gerold dat toch ook partijen als GroenLinks en VVD, die op bepaalde onderwerpen heel anders kijken naar de samenleving en de wereld en naar hoe wij naar een duurzame toekomst zouden moeten toegaan, elkaar kunnen begrijpen en kunnen vinden in een akkoord dat, zoals de heer Nugteren destijds aanduidde, het politieke midden vindt.

Ik ga kort iets zeggen over wat ons aanspreekt in dit akkoord. Daarna zal ik een aantal vragen beantwoorden over cultuur, mobiliteit, landbouw en dierenwelzijn. De fractie van GroenLinks is voor wat betreft dit akkoord met name blij met de inzet op energie en werk. We zijn zeer trots op de inzet op fietsbeleid, waarin de fiets als een volwaardig alternatief voor regionale mobiliteit wordt neergezet. Daarnaast is het vijfpuntenplan dat GroenLinks in de campagne heeft gepresenteerd volledig terechtgekomen in het akkoord. Dat is absoluut een van de paradepaardjes. Enerzijds zijn er partijen die hebben gesuggereerd dat het mobiliteitsbeleid alleen over autoverkeer gaat – dan begrijp ik niet waarover zij het hebben – en anderzijds waren er partijen die aangeven dat het helemaal niet over autoverkeer

ging. Dat toont maar weer aan dat, aangezien de meningen zo verdeeld zijn, ik dan denk dat wij een goed midden hebben gevonden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik gun de heer Bekkers zijn fiets, zijn luchtfiets. In de stukken waarin het over geld gaat, zie ik echter geen extra geld naar dit soort fietsplannen gaan. U bent heel erg blij, maar mijn vraag is: waarmee?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! In het mobiliteitsprogramma zit al een forse post voor de fiets, voor fietsinfrastructuur. Wat dat betreft is de blijheid op dit moment dat de wijze waarop inhoud is gegeven aan het beleid nog beter is, maar dat er ook offensiever wordt ingezet op de manier waarop dat geld wordt ingezet. Daar zijn wij blij mee. Wij denken dat het een hele klus is om het grote bedrag dat daarvoor voor de komende jaren gereserveerd is effectief in te zetten. Wij wensen de gedeputeerde die wij straks gaan benoemen daarbij heel veel succes.

Wij zijn er ook blij mee dat het beleid op het gebied van cultuureducatie en festivals wordt voortgezet en structureel wordt gefinancierd. Wij zijn er hartstikke blij mee dat onze koers voor het behoud van een mooi landschap en het werken aan een robuust natuurnetwerk verder wordt voortgezet.

Op het gebied van mobiliteit is een van de belangrijkste uitdagingen in deze provincie om het evenwicht te vinden tussen de behoefte om ons te verplaatsen en de behoefte om een goed leefklimaat te hebben, waarin wij onze topregio ook als een topregio om te wonen kunnen behouden. Daarover vindt u in het akkoord allerlei passages en daarin staat dat bij de uitvoering van ons mobiliteitsbeleid daarmee rekening moet worden gehouden. In dat licht heb ik met u afgesproken dat wij een motie indienen die niet zoveel met het akkoord te maken heeft. Deze motie is er ter voorkoming dat wij een apart interpellatiedebat zouden moeten hebben. Het gaat over de door de rijksoverheid voorgenomen snelheidsverhoging op de A12 tussen Reeuwijk en De Meern, naar 130 km/uur. Deze motie gaat erover een zienswijze in te dienen om de minister te vragen hierbij nadrukkelijk rekening te houden met de effecten op de leefomgeving, temeer daar de provincie met een inpassingsplan heeft besloten daar een geluidswal aan te leggen. Ik dien de motie bij u in. De gedeputeerden moeten nog worden benoemd, maar het is als het ware de eerste actie waaraan zij morgen uitvoering kunnen geven. De reden dat wij dit nu doen is dat de termijn voor de zienswijze op 23 mei sluit.

Motie M24 (GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, 50Plus, D66): zienswijze provincie over 130 km/u op A12.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015, aan de orde hebbende het interpellatiedebat over de door het Rijk voorgenomen snelheidsverhoging op de A12;

constaterende:

- *dat de minister van I&M voornemens is om de maximumsnelheid op de A12 tussen Reeuwijk en De Meern te verhogen naar 130 km/u, zoals blijkt uit het ontwerpverkeersbesluit gepubliceerd in de Staatscourant van 9 april 2015;*
- *dat er de mogelijkheid is om tot en met 22 mei 2015 bij Rijkswaterstaat zienswijzen in te dienen op dit ontwerpverkeersbesluit;*

overwegende:

- *dat deze snelheidsverhoging tot extra geluidsbelasting leidt in deze gebieden, met name ook in de wijk Veldhuizen in De Meern, bovenop de huidige geluidsbelasting die al noopt tot het aanleggen van een geluidswal;*
- *dat dit tot hogere emissies en concentraties leidt van fijnstof (in het bijzonder roet) en NO_x, in drukbevolkte gebieden in de provincie (in het bijzonder in Utrecht – Leidsche Rijn en Woerden), zeker ook gezien de zuidwestelijke ligging van de A12 t.o.v. deze gebieden en de overwegend zuidwestelijke wind in ons land;*
- *dat zowel geluidsoverlast als luchtvervuiling de gezondheid van mensen aantast en de leefbaarheid van de gebieden langs de snelweg vermindert, waarmee de snelheidsverhoging de omgeving minder aantrekkelijk maakt om te wonen en recreëren;*

*dragen het College van Gedeputeerde Staten op:
om een zienswijze in te dienen bij Rijkswaterstaat met in achtneming van bovenstaande overwegingen
en met de strekking dat de provincie Utrecht zich zorgen maakt over de nadelige effecten van de voor-
genomen snelheidsverhoging op de leefbaarheid en gezondheid van de (inwoners van de) provincie
Utrecht en verzoekt om dit zwaar mee te wegen in het definitieve verkeersbesluit.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Als de motie wordt aangenomen, zal ik hem meenemen naar het college.
De motie M24 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan wor-
den vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag over de motie M24.
Wij zijn heel blij met de zorg van GroenLinks voor een goede luchtkwaliteit en de geluidskwaliteit.
Vertaalt u dat ook verder door naar de A27, waar wij ook iets met snelheidsverlaging kunnen doen ter
verbetering van de luchtkwaliteit en de woonkwaliteit van de wijken? Dan kunnen wij misschien tot
een goede oplossing komen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik had aangekondigd een aantal vragen te
gaan beantwoorden op het gebied van mobiliteit. Daar hoort de A27 bij. Ik kom daarop zo terug. Ik
moet erbij vermelden dat de motie wordt ingediend door GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, 50Plus en
D66.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Via de motie wordt aan de minister gevraagd of
hij rekening heeft gehouden met alles. Heeft u aanwijzingen dat de minister niet met alle omstandig-
heden rekening heeft gehouden? In de aankondiging over deze verhoging van de snelheid staat name-
lijk uit en te na dat hij aan alle voorwaarden voldoet.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Met deze huidige minister moeten wij
daarmee zeker rekening houden. Wij vinden het echter vooral belangrijk dat wij het punt dat deze re-
gio opkomt voor de leefkwaliteit van zijn inwoners goed markeren en dat dit het moment daarvoor is.
Vandaar deze motie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag was: heeft u reden om aan te nemen
dat de minister niet met al deze omstandigheden rekening heeft gehouden?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Die vraag heb ik zojuist beantwoord.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dit is het overblijfsel van een interpellatie die Groen-
Links en de SP ooit samen zouden indienen. Wij zullen de motie steunen, omdat iets beter is dan niets.
Er was een eerste opzet van deze motie die aanmerkelijk daadkrachtiger was. Dan zouden wij de motie
mede ondertekend hebben. Nu wordt bijvoorbeeld niet de minister aangesproken, maar Rijkswater-
staat. Dat is wel zo veilig. Dan hoeft u niet met de VVD in debat te gaan over allerlei punten. Wij heb-
ben onze handtekening als mede-indiener daarom teruggetrokken, want wij gaan onze naam niet zetten
voor slappe hap. Wij zullen de strekking echter uiteraard steunen, omdat iets beter is dan niets.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Voor de PvdD geldt hetzelfde. Er was een oor-
spronkelijke versie die werkelijk veel daadkrachtiger was. Ook de PvdD wil toch een wat daadkrachtig-
er geluid naar Den Haag sturen. Wij zullen deze motie wel ondersteunen. Wat dat betreft is dit beter
dan niets.

Ik heb nog wel een vervolgvraag. Het nieuwe college wil nog meer geld uitgeven aan wegen en asfalt.
De verhouding op de begroting is het percentage dat door de provincie wordt besteed aan natuur 6%,
€ 34.800.000, versus een percentage van 38%, € 195.300.000 aan verkeer en vervoer. Hoe verhoudt
zich dat tot de gezondheid van de inwoners en dat uw fractie daaraan belang hecht?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik dank de PvdD en de SP voor hun steun aan de motie. Het is waar dat er eerder een scherpere motie in omloop was. Overigens is het feit dat Rijkswaterstaat wordt aangesproken de volledige verantwoordelijkheid van de minister van Infrastructuur en Milieu. Ik zie dus niet in waarom dat een verzwakking van de politieke verantwoordelijkheid zou zijn. In elk geval hebben wij het op deze manier voor elkaar gekregen om brede steun te krijgen. Door deze brede steun wordt een signaal naar de rijksoverheid belangrijker dan een motie die het net wel of net niet heeft gehaald. Dat is precies een belangrijk verschil tussen de SP en GroenLinks, namelijk dat wij op die manier daadwerkelijk resultaten bereiken.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Eén zinnetje: hoe lulliger, hoe beter. Dat is het pleidooi van de heer Bekkers.

De VOORZITTER: Dat is een beetje flauw.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! De vraag van mevrouw Arissen ging over de verhouding tussen de budgetten. Het punt is dat het mobiliteitsbudget zeker niet alleen over autoverkeer gaat. Daarin zit ook een belangrijk deel voor de fiets en een zeer groot deel voor het openbaar vervoer. In die zin wordt er veel geïnvesteerd om ook duurzame mobiliteit tot stand te brengen. Dat is op zich goed voor de leefkwaliteit. Daar ging de vraag over.

Dan ga ik nu in op de vraag over cultuureducatie, middels een motie van de PVV. Deze motie zal GroenLinks niet steunen. Ik spreek ook namens de partijen die het coalitieakkoord hebben gesloten, omdat wij nu eenmaal een andere afspraak over de inzet van cultuureducatie hebben gemaakt. Hetgeen u vraagt is al onderdeel van het cultuureducatieprogramma en kan daarvan prima onderdeel zijn. In dat opzicht is die motie overbodig. In elk geval steunen wij het zeker niet om het bedrag voor cultuureducatie in zijn geheel uit te geven aan alleen Kamp Amersfoort. Gezien uw ervaring met uw kinderen is het wel in overweging te nemen om misschien de ouders participatie aan te bieden. Uiteindelijk zijn zij daarvoor de voedingsbodem.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Als ik zo vrij mag zijn: mijn vrouw was daarbij. Zij mocht niet naar binnen. Zij moest in de foyer wachten en daar een colaatje drinken. Wij hebben geprobeerd te participeren in de cultuureducatie van de provincie, maar het mocht niet.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dat is precies wat ik bedoel met participatie: dat is natuurlijk geen participatie. Ik hoop dat u de volgende keer zelf ook meegaat. Wij gaan door met het beleid voor de festivals: structureel gefinancierd. Festivals zijn belangrijk voor het vestigingsklimaat in deze provincie; dat vinden wij in elk geval. Dan kom ik bij het onderwerp mobiliteit. Daarover heb ik net benadrukt dat wij daarin verschillende waarden voor de behoefte om zich te verplaatsen en de impact op de leefomgeving met elkaar verenigen. Wij vinden dat het akkoord daarin een goed midden zoekt, zodanig dat GroenLinks zich goed kan vinden in de variëteit aan inzet, zoals ik net uitlegde aan mevrouw Arissen. Er is wel een aantal dingen waarin de getalsverhouding zich uit voor de fracties. Een van de voorbeelden is genoemd: de westelijke ontsluiting. In deze Provinciale Staten zijn veel partijen die dat een belangrijk project vinden. Het staat ook in het VERDER-project en het is daarmee van provinciaal belang. Dat u nu de vraag opwerpt waarom dit nu ineens van provinciaal belang is, begrijpen wij niet. Het was van provinciaal belang en het is iets dat van provinciaal belang wordt geacht. Een aantal partijen hecht daar zeer aan.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Nu zegt de heer Bekkers gewoon iets dat feitelijk onjuist is. Er staan drommen projecten onder VERDER. Die zijn niet allemaal van provinciaal belang. Er wordt regelmatig onderhandeld in het UVVB over de operationele inzetbaarheid van die projecten. Door nu expliciet er één project uit te vissen en te zeggen dat dit van provinciaal belang is, dan geef je dat een aparte status ten opzichte van de andere projecten.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Het wordt door deze coalitie van provinciaal belang geacht en daarmee moet u het doen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dan is mijn tweede vraag als volgt. Ik hoop dat de heer Bekkers nog ingaat op mijn opmerking over geloofwaardigheid.

De VOORZITTER: Kunt u deze vraag beantwoorden?

De heer BEKKERS (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dit was geen vraag.

De VOORZITTER: Het antwoord is nee.

De heer MEIJER (SP): Dat is duidelijk.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De heer Bekkers heeft net een goed betoog gehouden over rijkswegen, veiligheid, geluid, overlast en dat soort zaken. Volgens mij heeft u in de campagne met al uw volume aangegeven hoe belangrijk u die A27 en de inpassing daarvan vindt. Juist ook als je gaat spelen met de snelheid op de ring zou een inpassing mogelijk zijn waarbij je Amelisweerd kunt sparen. Ik neem aan dat u de vrijheid heeft te gaan meedenken op deze weg, want er moet zeker over van gedachten kunnen worden gewisseld dat er een meerderheid in de Staten voor is om ons daarvoor als Utrecht keihard te maken. Gaat u dat ook doen?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik kom dan nu op de A27 en onze geloofwaardigheid, zoals de heer Meijer in de eerste termijn als vraag had gesteld. Uiteraard kom ik daarop terug, maar net vroeg u mij dat niet. U sprak uw hoop uit.

GroenLinks heeft er nooit een geheim van gemaakt en altijd het consistente standpunt vertegenwoordigd dat wij het nu en de noodzaak van de verbreding van de bak bij Amelisweerd betwisten, dat wij ons daarin zelfs gesterkt voelen door onderzoek en berekeningen van het Centraal Plan Bureau. Op dit moment hebben wij echter te maken met een coalitie in Den Haag, die de verbreding van de A27 als een prioriteit heeft gesteld en daarmee voortvarend doorgaat. In die situatie is het in elk geval verantwoord van een partij die hier het bestuur mede draagt om zo te opereren in relatie tot het Rijk, dat wij de belangen van de inwoners, waarbij het gaat over een zo goed mogelijke inpassing, zo goed mogelijk dienen. Daarop slaat deze passage. Dat is de reden dat GroenLinks kan instemmen met deze passage, ook al zijn wij altijd helder geweest.

De heer Meijer heeft gerefereerd aan een debat van twee jaar geleden, waarin hij een motie heeft ingediend. Ook daarbij heeft mijn collega-statenlid van destijds, de heer Fastl, helder gezegd wat het standpunt van GroenLinks is. Uw motie ging erover om de gedeputeerde, die niets anders deed dan uitvoering geven aan een door de meerderheid van PS vastgesteld beleid, dat overigens niet eens op elk onderdeel door ons gesteund was, erop af te rekenen dat hij niet zou moeten uitvoeren wat PS in meerderheid hebben besloten. Dat hebben wij niet gesteund. Dat heeft zelfs niets te maken met een coalitiedeelname, want ook dat is een verschil tussen GroenLinks en de SP: als Provinciale Staten iets vaststellen en de gedeputeerde geeft daaraan uitvoering, dan gaan wij, ook als het ons niet aanstaat, daarover vervolgens niet ineens een motie van wantrouwen of een motie van afkeuring aannemen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik stel vast, op basis van de opmerkingen van de heer Bekkers, dat zijn partij geen betekenis heeft. Er ligt namelijk een uitspraak en die uitspraak blijft in tact. Hij vindt wel iets anders, maar hij zit in de coalitie. Die uitspraak is gedaan en hij is het er niet mee eens, maar hij kan die uitspraak niet veranderen. Wat doet hij aan die onderhandelingstafel? Dat is de concrete vraag. Als je eerst zegt, in de campagne van 2011: "Wij zijn daar tegen. Wij verzetten ons daartegen." Als je dan vervolgens in een coalitieakkoord regelt dat er nog enige ruimte is voor een alternatief en het eerste meetmoment komt en je op dat moment zegt: "Nee, een meerderheid waarmee wij het niet eens waren heeft uiteindelijk die voorkeursvariant voor twee keer zeven uitgesproken. Wij drukken ons", dan kun je op dat moment al niet meer zeggen: "Wij waren, zijn en blijven tegen de verbreding van de A27." Nochtans bent u zo brutaal geweest om dat in de afgelopen campagne te zeggen en bij de eerstvolgende toetsingsmogelijkheid van nieuwe coalitieonderhandelingen het weer te

laten afweten door terug te grijpen op een kaderafpraak van februari 2011. Dat noem ik kiezersbedrog, mijnheer Bekkers.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Wat mij betreft praten wij langs elkaar heen. GroenLinks heeft namelijk altijd volgehouden de nut en noodzaak er niet van in te zien. Ik heb de heer Meijer net gezegd dat het debat van twee jaar geleden ging over een motie van afkeuring die hij indiende over het optreden van de gedeputeerde. Dat steunen wij niet. Er kwam toen niet ter sprake op welke manier aan het meest milieuvriendelijke alternatief uitvoering was gegeven. Dat is overigens gebeurd. Dat is in de afgelopen vier jaar behandeld. Het was niet relevant om nu opnieuw het meest milieuvriendelijke alternatief af te spreken. Wij moeten het nu doen met wat het Rijk van plan is. Als u het coalitieakkoord goed gelezen hebt, dan ziet u dat er wel degelijk verandering is ten opzichte van het coalitieakkoord van vier jaar geleden. Er is nu ruimte op het moment dat er bij het Rijk verandering in afwegingen plaatsvindt. Zelfs ook als er onderzoeken plaatsvinden die duidelijk andere gegevens naar voren brengen, dan kunnen wij daarover spreken. Dat staat er in het coalitieakkoord.

De VOORZITTER: Wilt u uw betoog voortzetten?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ten aanzien van het onderwerp landbouw is aangegeven dat de passages vaag zijn. Datgene wat in het coalitieakkoord staat, is voor een belangrijk deel de voortzetting van de Landbouwvisie. Mede op verzoek van GroenLinks is de kern daarvan duidelijker benoemd. Dat hadden wij onder meer aan de onderhandelingstafel te zoeken, mijnheer Meijer. Wij zijn buitengewoon blij en trots dat in dit coalitieakkoord de richting waarin de landbouw zich moet ontwikkelen nog een stapje helderder wordt aangegeven dan in de Landbouwvisie, namelijk dat wij staan voor een landbouw die rendabel kan functioneren. Het zal iedereen echter duidelijk zijn dat de toekomst van de landbouw er een is die duurzaam is en waarin de maatschappij vertrouwen heeft. Dat staat hier duidelijk. U kent het beleid voor uitbreiding boven de anderhalve hectare. Daarvoor zijn de eisen voorwaardenscheppend. Wij zeggen nu duidelijk dat elke ontwikkeling van een landbouwbedrijf aan die voorwaarden zou moeten voldoen. Wij vinden dat vooruitgang.

Daaraan gekoppeld is het punt van dierenwelzijn. Wellicht heeft mevrouw Arissen een vraag over dit punt. Ik wacht daarom heel even.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Over dierenwelzijn staat specifiek in het akkoord: "In de Landbouwvisie hebben wij ook ons beleid voor dierenwelzijn vastgelegd. Door landbouwstructuurversterking vergroten wij ook de mogelijkheden voor weidegang." De PvdD keek al hoopvol in de Landbouwvisie, dat kunt u zich wel voorstellen. Daarin staat helaas – dat is vrij teleurstellend – dat de boer zelf mag bepalen wat hij bijdraagt of niet bijdraagt aan dierenwelzijn. De vraag is: welke dierenwelzijneisen gaat GS stellen? Op welke manier wil dit nieuwe college dierenwelzijn stimuleren?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! De eisen die aan dierenwelzijn worden gesteld, gaan over uitbreiding van bouwblokken boven anderhalve hectare. Die staan in de Provinciale Ruimtelijke Verordening. Voor de richting waarin de landbouw zich heeft te ontwikkelen, worden er geen eisen gesteld. Er zijn dus geen regels geïntroduceerd met dit coalitieakkoord. Ook in de Landbouwvisie worden daarvoor geen regels gesteld. Hier wordt echter wel duidelijk gemarkeerd dat dit wel de richting is waarin de landbouw moet gaan en dat wij dat stimuleren. Op dit moment doen wij dat echter niet met regels. Wellicht dat dit in de toekomst wel kan, maar op dit moment is dat niet de keuze.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Hoe gaat u dat dan wel stimuleren als u het niet met regels stimuleert?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Er zijn verschillende initiatieven, met name om innovatieve stalconcepten te ondersteunen. Wij hebben bijvoorbeeld het Veenweiden Innovatiecentrum. Zo zijn er verschillende manieren waarop vernieuwingen in de wijze waarop veehouderij plaatsvindt door ons ondersteund en verder gebracht kunnen worden. Daarnaast denk ik dat het ook het simpele feit heel

belangrijk is dat wij dit uitspreken en als een heldere visie neerzetten, omdat namelijk het gros van de landbouwsector, van de agrarische ondernemers die zich aan het ontwikkelen zijn, niets liever wil dan om dat duurzaam te doen. Daar hebben zij ondersteuning bij. Het helpt als een overheid die richting ook duidelijk ondersteunt.

Mevrouw ARISSEN (PvdD): Vindt u werkelijk dat de visie op de biologische landbouw helder is?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Daarop heb ik geen antwoord.

Dan de andere vragen over het punt van dierenwelzijn. Er zijn diverse vragen gesteld over dierenwelzijn en het beleid voor dieren. Er wordt aangegeven dat het beleid zoals dat is ingezet, wordt voortgezet. Dat betekent dus ook dat de ruimte die u in het vorige coalitieakkoord las, mevrouw Arissen, over de inzet op innovatie en alternatieven al onderdeel van het beleid is. Dat beleid wordt onverminderd voortgezet. Dat is dus zeker de inzet en daarvan wordt niets teruggenomen.

Bij de eco-producten gaat het ook om voortzetting van het beleid. De zeven eco-producten waarvan hier staat dat er verkeersmaatregelen getroffen zouden worden, zijn in het vorige coalitieakkoord ook al zo aangegeven. Dit wordt op dezelfde manier voortgezet. Het is niet zo dat er op de een of andere manier faunapassages zouden sneuvelen. Het is zelfs mogelijk dat er ook op andere plekken faunapassages gerealiseerd worden.

U hebt een motie ingediend om de portefeuille Dierenwelzijn expliciet te benoemen. Heel eerlijk gezegd is er geen heel erg belangrijke reden om dat te willen. Wat ons betreft is dat namelijk integraal onderdeel van de portefeuille Natuur. We kunnen elk afzonderlijk onderwerp wel afzonderlijk benoemen, maar wij zien daarvan de meerwaarde niet in. Dierenwelzijn hoort wat ons betreft bij natuur. U kunt het beschouwen dat het als portefeuille ingedeeld is en bij een gedeputeerde wordt belegd.

Mevrouw ARISSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Wij zouden toch heel graag zien dat dat een aparte portefeuille wordt, juist omdat dierenwelzijn een onderdeel kan zijn van verschillende beleids-terreinen. Wij zien daarvan de meerwaarde dus wel zeer goed in. Daarnaast kost het helemaal geen geld. Het is gewoon een kwestie van een extra regeltje eronder schrijven. Wij begrijpen totaal niet waarom het niet mogelijk is dan wel dat het moeite kost.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Wij vinden het simpelweg horen bij natuur. We kunnen er tekstueel over blijven praten, maar wij vinden het een onderdeel van natuur en zien daarom geen reden om dit afzonderlijk te benoemen. Voor natuur in het algemeen geldt hetzelfde. Dat is ook onderdeel van verschillende vakgebieden. De gedeputeerde Natuur moet zijn expertise en inbreng ook naar voren brengen als het over andere onderwerpen gaat.

Mevrouw ARISSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Wij vinden het toch een heel belangrijk onderdeel. De mens behoort ook tot de natuur. Gaat u alle onderwerpen over mensen ook onder het kopje Natuur schuiven? Dat is natuurlijk een beetje een raar argument.

De VOORZITTER: Dit was de laatste keer, want dit was drie keer dezelfde vraag, met ook drie keer hetzelfde antwoord.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind het een uitstekende suggestie om, als het de mens als biologisch wezen betreft, dit door de portefeuillehouder Natuur te laten behartigen. Zelf zie ik dat meer als bijvoorbeeld vanuit de dimensie van milieu en leefomgevingskwaliteit. Het zou mooi zijn als de gedeputeerde Natuur zich dat op die manier zou aantrekken.

Hiermee heb ik de vragen over de verschillende onderwerpen behandeld. Ik wil graag afronden met te benoemen dat de fractie van GroenLinks de zittende gedeputeerde, Mariëtte Pennarts, voordraagt als kandidaat-gedeputeerde. Of mag ik dat nog niet zeggen? Dat is dan al verklapt.

De VOORZITTER: Het is nog een geheim. Er zijn nog twee mensen die een aanvullende vraag hebben.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb gevraagd of er bij het verhaal over de festivals ook het woord 'lokaal' kan worden toegevoegd en hoe hij daarin staat. U heeft het over internationale festivals en nationale festivals. Nationaal is het hele land, internationaal is bijvoorbeeld heel Europa. Waar blijft lokaal? Het is een kwestie van het toevoegen van een woord. Dan zou alles in het geheel worden gevat.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Het festivalbeleid zoals wij dat hebben, wordt voortgezet. Dat gaat om festivals van internationale of nationale uitstraling. Dat wordt voortgezet. Wij vinden het niet aan de provincie om ook festivals met een lokale uitstraling te bekostigen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Lokaal is ook Amersfoort. Ik heb het niet over een klein dorpje van 1600 inwoners. Ik durf Vreeland niet meer te noemen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb het ook niet over de plek waar het festival gehouden wordt. Het is zelfs mogelijk dat festivals die hun grootste basis in een stad als Utrecht of Amersfoort vinden, activiteiten ontplooiën op andere plekken. Het kunnen zelfs satelliet-evenementen buiten de provincie zijn. Het gaat er simpelweg om: hebben we hier een festival dat een internationale uitstraling heeft en dat daarmee een bijdrage levert aan het vestigingsklimaat en de aantrekkingskracht van deze regio? Dan vinden wij festivals die echt het lokaal niveau bedienen een taak van de gemeenten.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb even gewacht of de vertegenwoordiger van GroenLinks er mee zou komen. Heeft GroenLinks wel eens van het Groene Hart gehoord? Zou u het op de kaart kunnen aanwijzen? Dat is een beetje flauw natuurlijk. Ik heb over het Groene Hart en gevraagd of wij daaraan misschien wat meer tekst kunnen wijden en daarop wat intervisie op zouden kunnen vormen en wat meer de samenwerking kunnen zoeken met Noord-Holland en Zuid-Holland. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! GroenLinks kijkt er als volgt tegenaan: wij hebben al het voornemen om die samenwerking met de provincies Noord- en Zuid-Holland voor zo ver nodig nieuw leven in te blazen voor de bijeenkomsten over het Groene Hart. In de afgelopen periode is er altijd iemand van de fractie van GroenLinks naartoe gegaan. Verder vinden wij het Groene Hart en de kwaliteiten daar goed vertegenwoordigd in ons ruimtelijk beleid. Ook andere gebieden in de provincie hebben heel waardevolle kwaliteiten.

Ik rond af met nog één punt dat mij dwarszit. Er is gevraagd of wij de visie op de biologische landbouw concreet vinden. Die vraag heb ik geserveerd, want ik kon hem niet beantwoorden. Ik kom daarop terug, omdat ik de vraag simpelweg niet begreep. Dit is namelijk een akkoord op hoofdlijnen. Er staat een hoofdrichting in voor de landbouw. Er staat zelfs in dat wij biologische landbouw belangrijk vinden, omdat die een voortrekkersrol vervult in verduurzaming. Wellicht kwam u daarop terug, want in uw bijdrage was u het of was iemand anders het die dat een vage zin vond. Wij zien biologische landbouw zo dat biologische landbouw in de ontwikkeling van de landbouw dingen ontdekt, bijvoorbeeld de wijze van plaagbestrijding, die vervolgens breder toepasbaar zijn. Dat is onze visie op de biologische landbouw. Daarom is het belangrijk dat de provincie zich daarvoor inzet. Ik hoop dat ik uw vraag daarmee beantwoord. Zo niet, dan nodig ik u uit om duidelijk aan mij te vragen wat u nog graag wilt weten.

De VOORZITTER: Dat heet uitlokking.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! De geachte collega's hebben alle recht om de vragen die ze beantwoord willen hebben beantwoord te krijgen. De heer Dercksen kan daarover meepraten.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! De PvdD is inderdaad de partij die de visie op de biologische landbouw onhelder vindt. Welke concrete maatregelen gaat u nemen om biologische landbouw te stimuleren? U zegt namelijk: "Wij hebben een voortrekkersrol." Hoe gaat u die inkleden? U geeft wel een visie, maar u geeft daarbij geen concrete doelstellingen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp nog steeds niet wat er onhelder is aan de visie. Dat mag u echter zeggen. Ik gaf u een aantal voorbeelden van hoe wij vernieuwing in de landbouw ondersteunen. Op diezelfde manier kunt u ook maatregelen zien die te maken hebben met biologische landbouw en die vanuit de provincie ondersteund en gestimuleerd worden. Daarvoor zijn er ook middelen vanuit de Agenda Vitaal Platteland.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Wat is dan uw concrete doelstelling daarbij? Ik hoor namelijk nog steeds niets concreets.

De heer BEKKERS (GroenLinks): De doelstelling is dat wij op die manier nieuwe methoden ontwikkelen waarop landbouw kan worden bedreven en dat wij deze zichtbaar maken, zodat deze breder toegepast worden en waardoor wij de ontwikkeling naar een duurzame landbouw daadwerkelijk gestalte kunnen geven. Één ding is namelijk te zeggen dat wij alles duurzaam willen hebben, maar daarvoor moeten wij ook dingen ontwikkelen en onder de knie krijgen om die ingevoerd te krijgen onder de brede massa van agrariërs. Duidelijker kan ik het niet maken.

De VOORZITTER: Er is een tweetal fracties dat aangekondigd heeft nog een motie te willen indienen. Mag ik het woord geven aan de heer Dercksen?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Betekent dit dat er helemaal geen tweede termijn meer komt?

De VOORZITTER: Ja, daar wil ik wel naartoe, want het is bijna 00.30 uur. We hebben nog minstens een uur nodig voor allerlei stemmingen. Het loopt echt uit de hand op deze manier.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Ik heb wel een paar punten die ik in de tweede termijn aan de orde zou willen stellen, omdat ze in de eerste termijn niet aan de orde zijn geweest.

De VOORZITTER: Dan zult u een voorstel van orde moeten indienen. Ik stel voor om het hierbij te laten. Als u het anders wilt, moet u de Staten daarover een oordeel laten geven. Het woord is aan de heer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Het was toch een curieus debat, waarbij de heer Hoefnagels zich zelfs de blaren op de schouders klopte. Zo blij was hij met zichzelf. D66 bleek ook opeens weer een onderwijspartij, terwijl ze de studiefinanciering heeft afgeschaft. Als je offensief geld inzet, is dat klaarblijkelijk meer geld waard dan anders.

De VOORZITTER: Mijnheer Dercksen, dat is een beetje flauw. Als ik net een discussie heb met uw collega dat wij niet naar een tweede termijn gaan, dan moet u er niet een tweede termijn van maken als ik u de kans geef een motie in te dienen. Fair play.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik zou graag een korte schorsing willen om te overleggen over die tweede termijn. Ik merk namelijk dat er meer fracties zijn die daaraan behoefte hebben.

De heer DERCKSEN (PVV): Daar ben ik voor.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

Schorsing van 00.16 uur tot 00.30 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. De heer Schaddelee heeft voorgesteld om elke fractie twee minuten spreektijd te geven, zonder interrupties, om daarmee een tweede termijn af te ronden. Ik krijg het signaal van alle fracties dat zij daarmee akkoord gaan. Dat houdt in dat ik de fractievolgorde aanhoud zoals wij die eerder vanavond hebben gehanteerd.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Misschien is het wel goed om in dit debat nog eens te vertellen dat de energetische waarde van biomassa zo laag is, dat het smeriger is dan kolen. Misschien is het handig daarmee rekening te houden bij de uitvoering van het akkoord. Het bed-, bad- en broodakkoord is er gekomen om de coalitie weer een tijdje vooruit te helpen, maar men heeft geen idee hoe wij het gaan invullen. Ook lijkt het zo dat de VVD het wel goed vindt als tegen hun eigen minister zienswijzen worden ingediend.

Over mijn motie M16 heb ik van mevrouw Maasdam, die overigens geen maidenspeech hield, begrepen dat als wij daarin een kleine wijziging aanbrengen, de coalitiepartijen daarmee zouden kunnen leven. Ik verzoek de Staten daarom het volgende te lezen in die motie: na "verzoeken GS:" het woord "hoogste" te schrappen en om het woord Prioriteit dan met een hoofdletter te laten beginnen en om tevens het woordje "(ons)" te schrappen. Iedereen weet dat het ons geld is, dus dat hoeft er niet in te staan.

Dan heb ik met het coalitieakkoord in de hand toch nog twee verzoeken over Houten en de windmolens. Men wil rekening houden met de overlast voor de inwoners en de beleving van de omwonenden. Zowel de VVD-fractie als wij hebben hier vragen gesteld. Dat bleek dan niet aan het goede adres te zijn, maar er is nog steeds slagschaduw in Houten. Dat is niet de bedoeling. In de maatregelvoorschriften staat dat dat niet zou plaatsvinden. Wij roepen het nieuwe college van GS straks op daarop via de gemeente toe te zien.

Motie M25 (PVV): handhaving NUL-hinder slagschaduw windmolens Houten.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015, ter bespreking van het coalitieakkoord;

constaterende:

- *dat het coalitieakkoord aandacht vraagt voor de overlast die omwonenden ervaren van windmolens en dat daarbij niet alleen naar de minimale wettelijke kaders gekeken dient te worden;*
- *dat ondanks dat er NUL-hinder is vastgelegd in de maatwerkvoorschriften ter zake slagschaduw bij de windmolens in Houten, er toch slagschaduw is opgetreden en het bevoegd gezag weigert op te treden;*
- *dat de provincie toezicht houdt op de gemeente via het IBT;*

verzoeken GS:

een aanwijzing te geven aan het bevoegd gezag teneinde het ertoe te bewegen handhavend op te treden wanneer er slagschaduw optreedt.

En gaan over tot de orde van de dag.

In de verkiezingscampagne heb ik onder andere de heer Schaddelee horen spreken over het stilzetten van één molen. Nog dit weekend hebben mensen in Houten hun woning moeten verlaten om elders te kunnen gaan slapen. Ik hoop dat u zich eindelijk eens realiseert welke impact dat heeft op je gezin. Ik hoop echt dat mensen zich zo langzamerhand gaan realiseren in welke ellende de mensen in Houten zitten, in huizen van € 500.000 of van € 400.000, als zij niet in hun eigen slaapkamer kunnen over-

nachten. Wij willen dan ook dat erop wordt ingezet om met alle betrokken gemeenten en Eneco ernaar te streven om één windmolen stil te zetten en wel vanaf 23.00 uur 's avonds, als er bij bepaalde weersomstandigheden overlast is. Daarmee zou u een heleboel mensen echt heel erg blij maken. Die windmolens produceren al 30% minder energie dan bedoeld, dus dat kan het verschil niet zijn. De motie die ik daarover indien, luidt als volgt:

Motie M26 (PVV): stop nachtelijke overlast windmolens Houten.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015, ter bespreking van het coalitieakkoord;

constaterende:

- *dat het coalitieakkoord aandacht vraagt voor de overlast die omwonenden ervaren van windmolens en dat daarbij niet alleen naar de minimale wettelijke kaders gekeken dient te worden;*
- *dat een deel van de bewoners in Houten met grote regelmaat 's nachts geluidsoverlast ervaart van één windmolen, met alle gevolgen van dien;*

verzoeken GS:

zich tot het uiterste in te spannen om in overleg met alle betrokkenen te komen tot het 's nachts (vanaf 23.00 uur) stilzetten van de windmolen in Houten die bij bepaalde windsnelheid en windrichting voor geluidsoverlast (waaronder begrepen laagfrequent geluid) zorgt.

En gaan over tot de orde van de dag.

Tot slot nog een motie om iets te doen aan het grootste knelpunt op de provinciale wegen, namelijk de Loenerslootsebrug. Elke ochtend is dat een drama. Ik ken mensen die daar elke ochtend drie kwartier verpesten door daar in de file te gaan staan. Er moet de hoogste prioriteit aan worden gegeven om zelf te gaan sparen om, sneller dan nu de bedoeling is, te komen tot een tweede brug, om die files daar eindelijk een keer op te lossen.

Motie M27 (PVV): aanpak knelpunt Loenerslootsebrug.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 mei 2015, ter bespreking van het coalitieakkoord;

constaterende:

- *dat het grootste knelpunt op de provinciale wegen in de provincie Utrecht de Loenerslootsebrug is (N201);*
- *dat in het coalitieakkoord met geen woord gerept wordt over dit knelpunt;*

verzoeken GS:

- *in overleg te treden met zowel Rijkswaterstaat als omliggende gemeenten teneinde de financiering van een additionele brug rond te krijgen;*
- *per omgaande een aanvang te nemen om de meevaller bij de opbrengst van de MRB, die naar verluidt zal blijken uit stukken die nog niet aan Provinciale Staten zijn gepresenteerd, maar wel al in het coalitieakkoord zijn opgenomen, te reserveren voor dit knelpunt, teneinde een groter deel van de kosten zelf te kunnen financieren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De moties M25, M26 en M27 zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. De moties kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Vanavond heb ik heel veel gehoord dat deze coalitie een uitgestoken hand biedt aan de oppositie. Als dat gemeend wordt, niet door één, twee, drie, maar zelfs door vier fractievoorzitters die het woord voerden, dan is toch wel het minste wat ik verwacht dat de amendementen die SP heeft ingediend niet worden afgewezen omdat het amendementen zijn. Volgens het Reglement van Orde hadden amendementen gewoon mogen worden ingediend. Door een groepje fractievoorzitters is die optie vanmorgen afgeblazen; het zouden alleen moties mogen zijn. Ik verwacht dat er serieus gewogen wordt, nu ik van mijn kant zeg dat alle door de SP ingediende amendementen vanaf nu moties zijn. Dat moet je dus zo lezen dat waar nu staat: "besluiten" komt te staan: "spreken als hun mening uit" en dat het wenselijk is de zinsnede A te lezen als de voorgestelde tekst. Ik reken erop, gelet op al die intenties om een uitgestoken hand te bieden aan de oppositiepartijen, dat ten minste inhoudelijk beoordeeld wordt of het voorstel dan alsnog goedkeuring kan wegdragen.

De VOORZITTER: Wilt u de volgende aantekeningen maken? Amendement A5 is omgezet in motie M19. Amendement A6 is omgezet in motie M20. Amendement A7 is omgezet in motie M21. Amendement A8 is omgezet in motie M22. Amendement A9 is omgezet in motie M23. De moties daarna zijn doorgenummerd. Dan hoeven we ze echter niet allemaal opnieuw te kopiëren, want dat is een beetje zonde van het milieu.

De moties M19 tot en met M23 zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van alles wat wij vanavond besproken hebben, zijn er verschillende aspecten die te maken hebben met planning. Wij stellen voor dat deze in de volgende commissieronde op de termijnagenda's worden gezet, zodat wij inzicht krijgen wat wij wanneer van deze coalitie kunnen verwachten.

Voorts nog een puntje over extra toezicht op het buitengebied. Ik vroeg dat net ook al aan mevrouw Maasdam. Wij zijn benieuwd met wie dat gezamenlijke onderzoek vormgegeven wordt en of die € 250.000 wel voldoende is of dat het een eerste aanzet is.

We hebben het gehad over de vrijetijdseconomie. De coalitie wil die ondersteunen door een aantal dingen te faciliteren. De ChristenUnie mist in dit verhaal echter nog de recreatieschappen. Hoe ziet de coalitie dat?

Er staan heel mooie teksten in het coalitieakkoord over de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Dat is een icoon om heel trots op te zijn. Wat we hier lezen, geldt in feite ook voor de Oude Hollandse Waterlinie. Onze vraag is waarom we daar ook niet een beetje geld in steken en steken we bijvoorbeeld de koppen bij elkaar met Zuid-Holland, waar men al met verschillende projecten bezig is? Zo kunnen wij gezamenlijk dingen doen vanuit de reservepot.

Tot slot het Fonds Erfgoedparels. Dit fonds wordt voortgezet. Het accent blijft hierbij liggen op de restauratie van buitenplaatsen. Er wordt echter ook gekeken naar urgente gevallen buiten deze categorie, zoals oude kerken en industrieel erfgoed. Mijn vraag is: dit kan nu toch ook al? Volgens mij hebben we dat voor dit jaar ook al gedaan. Of lezen we dit verkeerd en missen wij een bepaalde accentwijziging? In hoeverre is dit dichtgetimmerd? Of zijn er ook nog schuifmogelijkheden met het oog op de nieuwe cultuurnota waarover wij vanaf komend najaar praten?

Mevrouw ARISSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Zoals u weet hebben we een motie ingediend om een aparte portefeuille in te stellen voor dierenwelzijn. Daaraan wil ik nog wel even iets toevoegen. Dierenwelzijn verdient juist nu extra aandacht. Ook de PvdD is landelijk meer dan verdubbeld qua zetels. Dat geeft een duidelijk signaal af. Juist nu moet er meer aandacht voor dierenwelzijn zijn, juist ook in de provincie. Er worden ganzen vergast. Er zijn forse uitbreidingen gepland in de melkveehouderij. Er zijn aanvragen gedaan voor 13.000 koeien erbij. Er zijn al ongeveer twintig megastallen in de provincie. Dit dreigen nu 50 tot 60 megastallen te worden. De jacht komt naar de provincie, die daarvoor verantwoordelijk wordt. Dat lijken ons voldoende argumenten om daarvoor een aparte portefeuille in te stellen. Het kost niets, het is gewoon één regeltje erbij voor dierenwelzijn dat aangeeft dat deze provincie dierenwelzijn serieus neemt.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Vanavond heb ik er vooral gelet of fracties daadwerkelijk willen verbinden. Ik moet een compliment maken dat het CDA daarin het verst is

gekomen. Ik heb andere fracties gezien die daarmee toch wel erg veel moeite hebben. Ik hoop dat het gaandeweg beter wordt. We gaan daarover in juni verder met elkaar spreken. Hetgeen ik vanavond echter waarnam, stemde mij niet optimistisch.

Ik heb mij hogelijk verbaasd over GroenLinks. Ik loop hier natuurlijk nog geen jaren mee, maar ik heb wel de verkiezingsdebatten over de A27 meegemaakt. Ik heb de heer Bekkers een heel verhaal horen houden over de A27, maar het komt gewoon hierop neer dat hij bij de eerste de beste klaroenstoot het verhaal al liet vallen. U had flink moeten zijn en moeten zeggen: "Dit college wordt niet gevormd zonder dat wij dit oplossen." Dat had u moeten doen. U gebruikt heel veel woorden, maar uiteindelijk heeft u gewoon direct het vaandel laten vallen. Dat is echter uw verantwoordelijkheid. Het heeft mij hogelijk verbaasd. Het is mijn indruk, met de SP, dat je hier kunt spreken over kiezersbedrog.

Ik heb ook iets genoemd over windenergie. Ik gaf al aan dat ik dat in Houten nu vijftien jaar heb meegemaakt, als raadslid en ook als inwoner. Het duurt veel te lang. U moet nu echt andere dingen gaan inzetten, want dit gaat echt niet werken. Dat lost u via windenergie niet op. Daarop heb ik nog geen reactie gehoord. Nu hoeft dat ook niet direct; dat horen we misschien later nog wel een keer.

Ik wil gelijk maar iets zeggen over de moties.

De VOORZITTER: Dat hoeft niet. Dat kan straks bij de stemverklaringen.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Akkoord. Dan gaan we dat doen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! 50Plus is verheugd te vernemen dat het CDA, anders dan in de vorige statenperiode, eraan wil werken meer te gaan samenwerken met de oppositie. Het is in elk geval gezegd, dus ik heb er vertrouwen in dat het gaat gebeuren.

Ik ben in de eerste ronde iets vergeten te zeggen en ik wil dat toch nog melden. 50Plus heeft de hoop dat de regelmatige samenwerking in de vorige periode met D66 en GroenLinks gecontinueerd wordt. Dan wordt het toch nog Samen Verder.

Tot slot merk ik nog op dat 50Plus teleurgesteld is over de opstelling van GroenLinks over de A27. Dat wilde ik graag gezegd hebben.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De VOORZITTER: Het kan echter niet dat ik nu allemaal mensen nee zie schudden. Er is een aantal vragen gesteld en ik neem aan dat u die nu gaat beantwoorden.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Dan wil ik daarvoor graag even een schorsing van een paar minuten. Als het gaat om vragen die in de tweede termijn gesteld zijn, dan lijkt het mij heel zinvol dat wij voor een goede beantwoording een paar minuten pakken. Ik heb zo het vermoeden dat als u de spreektijd van de coalitiepartners bij elkaar optelt en u daarvan vijf minuten afhaalt voor schorsing, de beantwoording in drie minuten gereed is.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor enkele minuten.

Schorsing van 00.36 uur tot 00.37 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Het enige punt dat dan nog bij mij zou liggen, is de vraag van de heer Schaddelee over de planning. Dat is een vraag aan Gedeputeerde Staten. Net als in voorgaande jaren is het goed om daarvoor een meerjarenplanning te hebben. Ik laat dat over aan het constituerend beraad van GS.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb geen vragen te beantwoorden.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Voor mij geldt hetzelfde.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ten aanzien van de vragen van de ChristenUnie over toezicht het volgende. Op basis van gezamenlijk onderzoek van partijen die ermee te maken hebben wordt bekeken wat effectief is om te doen. De inschatting is nu dat die € 250.000 voldoende zal zijn. Levert dat knelpunten op, dan zullen wij daarover opnieuw moeten spreken. Het wordt niet neergezet als een beginnetje. Dit stellen wij voor, maar er kan zich natuurlijk altijd iets ontwikkelen.

De transitie van recreatieschappen vinden wij belangrijk. Anders dan in de vorige periode is er daarom nu geld daarvoor opgenomen in het akkoord, zodat wij daaraan invulling kunnen geven. In de passage over het erfgoed in het coalitieakkoord staat de afspraak die de coalitiepartijen daarover maken. Dat zal dus ook in de nieuwe cultuurnota staan. Is er echter ruimte voor een inhoudelijk gesprek op basis van inzichten die de inhoud betreffend, dan moet daarover natuurlijk altijd gesproken worden.

Ik ben enigszins teleurgesteld over de reacties van een aantal partijen over hoe ik heb uitgelegd hoe GroenLinks in de discussie over de A27 staat. Mijn intentie is niet dat debat te heropenen. U kent GroenLinks uit de vorige periode als zeer constructief en regelmatig zorgend voor meerderheden, ook met de oppositiepartijen. Die samenwerking is er altijd geweest en zal er zijn. Voor mij werkt het niet om direct nadat het coalitieakkoord verschenen is, zonder ons nader te bevragen, ons weg te zetten als dat wij kiezersbedrog plegen, terwijl wij sowieso wel naar eer en geweten handelen. Dat treft mij. Ik heb getracht uit te leggen hoe wij daarin staan. Als dat niet begrepen wordt, dan vind ik dat heel jammer. Desalniettemin ga ik kort in op de amendementen die zijn omgezet in moties.

In zijn algemeenheid betreft het nog steeds veranderingen in het coalitieakkoord. Daarin gaan wij als coalitiepartijen niet mee, want het coalitieakkoord is gesloten. Daar hebben wij onze handtekeningen onder gezet en daarmee moeten wij het dan doen. Het zijn echter wel punten die in de uitwerking verder meegenomen kunnen worden. Dat geldt bijvoorbeeld voor het actieve werkgelegenheidsbeleid. Het lijkt mij uitstekend om in de verdere uitwerking daarover na te denken en na te gaan wat dat moet inhouden. De passage zoals u hem toevoegt, blijft ook heel algemeen, dus laten wij het vooral concreet maken met elkaar.

Over de ontsluiting van Amersfoort heb ik in de eerste termijn al op inhoud gereageerd en uitgelegd waarom dat er zo staat zoals het er staat.

Het energiezuiniger maken van de sociale huurwoningen staat al in het akkoord, maar dan in een ander hoofdstuk, namelijk het hoofdstuk Energietransitie.

Dan is er het verzoek om 'blijvend' in te voegen bij het openbaar vervoer in de kleine kernen. Er staat al dat wij het openbaar vervoer in de kleine kernen belangrijk vinden. Daaraan willen wij het woord 'blijvend' niet toevoegen. Dan zouden we dat ook bij de drukke regio's kunnen toevoegen. Dat voegt niet zo heel veel toe. Wij vinden ook de bereikbaarheid van kleine kernen en wijken belangrijk. Daarom staat het in het akkoord.

Over het amendement/de motie over de A27 heb ik voldoende gezegd. Daarmee heb ik namens de coalitiepartijen een korte reactie gegeven op de amendementen die een motie zijn geworden.

De VOORZITTER: Daarmee besluiten wij de tweede termijn. Wij gaan over naar de stemverklaringen en de stemming. Het wachten is eerst echter op de stemmingslijst. Zodra die er is gaan wij over tot de stemverklaringen. Ik schors de vergaderingen voor enkele momenten.

Schorsing van 00.41 uur tot 00.46 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering.

Stemverklaringen.

De VOORZITTER: Ik begin aan de stemverklaringen, maar vooraf geef ik het woord aan de heer Dercksen, voor een kleine correctie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Wij zouden een tekstuele aanpassing willen doen op motie M17 over Kamp Amersfoort. Ik begrijp dat daarvoor in dit huis een grote affiniteit bestaat. Gelukkig. Wij willen de dekking die wij daarbij aangeven, verbreden. Gelieve dus te lezen bij de tekst: "gelden voor cultuureducatie" "de cluster WMC". Daarmee wordt verbreed waar de dekking vandaag zou kunnen worden gehaald.

De VOORZITTER: Ik ga over tot de stemverklaringen en daarna tot de stemmingen. Alleen als het politiek van belang is graag een stemverklaring, kort en bondig. Het gaat om de moties M16 tot en met M27.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Motie M16 kunnen wij in de gewijzigde vorm steunen.

Motie M24 steunen wij. Het is bekend dat de VVD voor het verhogen van de snelheid op het rijkswegennetwerk is, waar dat kan. De motie gaat echter voornamelijk over de zorg voor de gezondheid van de bevolking. De VVD heeft het vertrouwen dat deze zorg wordt meegewogen door de minister bij de bepaling of de verhoging van de snelheid op het rijkswegennet mogelijk is. Om die reden kan de VVD deze motie nu steunen. Voor de goede orde meld ik wel dat het geen precedentwerking mag worden dat wij als provincie uitspraken gaan doen over rijksbeleid.

De VOORZITTER: Het kan korter, dames en heren.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben een drietal stemverklaringen. De motie M19 van de SP voor meer banen voor lageropgeleiden zullen wij niet steunen. In de toekomst zullen wij dit punt echter wel meenemen in de uitwerking.

De aangepaste motie van de PVV past ons beter. Daar hoeft geen stemverklaring van ons bij.

Dan de motie M26 van de PVV. Dit is de meest productieve motie die de PVV tot nu toe heeft ingediend over dit onderwerp. Wij willen eerst graag zelf onderzoeken wat de exacte stand van zaken is, voordat wij hierin meegaan. We zullen hem echter zeker meenemen in onze eigen beraadslagingen, maar zullen niet tegenstemmen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben een stemverklaring bij motie M17 over de uitbreiding van Kamp Amersfoort. Wij zullen er niet mee akkoord gaan, maar wij willen graag een keer in de commissie praten over de uitbreiding van Kamp Amersfoort. Dan kunnen wij eens kijken wat daar nodig of gewenst is.

Motie M19 van de SP over meer banen voor lageropgeleiden. Wij vinden het een heel goede aanzet om hierover in de toekomst en bij de uitwerking de discussie te voeren. Daarom zullen wij voor die motie stemmen.

De motie M20 gaat over de kleine kernen. Wij vinden het iets te dwingend geformuleerd dat het blijvend zou moeten zijn dat het altijd een afweging moet zijn. Daarom zullen wij tegenstemmen.

Bij de moties M25 en M26 over de windmolens vinden wij dat dit een gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Daarom zullen wij tegenstemmen.

Wij vinden wel degelijk dat de aanpak van het knelpunt Loenerslootsebrug aandacht zou moeten krijgen, maar wij willen hierop niet nu, bij de bespreking van het coalitieakkoord, ons akkoord geven. Het zal altijd een afweging zijn van geld en middelen ten opzichte van andere projecten.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! De motie over werkloosheid van de PVV zullen wij steunen, ook al doet en wil de PVV iets anders dan wij willen, namelijk gericht op onderwijs. Wij richten ons gewoon op de werkgelegenheidsaanpak.

Motie M17 steunen wij niet, met de aantekening dat Kamp Amersfoort geïntegreerd moet worden in de lopende cultuureducatieprogramma's. Wij willen niet zomaar andere programma's onderuit halen door ineens deze bijdrage aan Kamp Amersfoort te geven.

Wij zijn terughoudend bij de beperkende windmolenaanpak. Wij vinden dat het meer in een lokaal uitgewerkte aanpak helder moet worden welke aanpak het beste is. Wij vinden deze concrete invulling op dit moment te zeer over de hoofden van de gemeente heen gaan.

Tot slot de aanpak van de Loenerslootsebrug. Op dit moment kunnen wij niet exact overzien wat de gevolgen zijn van het concrete voorstel. Wij stemmen daarom op dit moment tegen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Een korte stemverklaring over de moties die net nog niet echt zijn besproken, namelijk de moties M25 en M26. Ze zijn erg gedetailleerd. Onze suggestie is dat we een keer echt inhoudelijk op een rij zetten wat er in Houten aan leefomgevingskwaliteit aan de hand is en om niet elke keer, als wij het eigenlijk niet over het onderwerp hebben, daarover moties te behandelen. Ik denk dat dit de constructieve afweging ten goede komt. Om die reden stemmen wij nu tegen deze moties.

Ten aanzien van motie M27 lijkt het ons belangrijk dat dit knelpunt wordt meegenomen in het mobiliteitsbeleid. Gezien de financiële passage zullen wij die motie op dit moment niet steunen. Daarvoor zijn nu net afspraken gemaakt in het coalitieakkoord en kunnen we nu niet zien wat er daarin overhoop wordt gegoooid.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb twee stemverklaringen. Wij zullen voor motie M26 stemmen. Wij zijn weliswaar voor windenergie, maar ook voor het betrekken van de burgers daarbij. Het gaat om een stukje participatie. Daarom zullen wij voor stemmen.

Wij zullen ook voor motie M27 stemmen, behoudens de opmerking dat wij het punt van de financiering nog nader zouden willen bezien.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Over de moties M25 en M26 over de windmolens het volgende. De PvdD vindt het heel belangrijk om te luisteren naar omwonenden. Wij vinden het middel dat genoemd wordt in motie M25 echter te zwaar. Wij kunnen daar helaas niet voor stemmen. Wij zullen motie M26 wel ondersteunen.

De heer P. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Motie M24 is wat ons betreft overbodig, want dat wordt allemaal wel afgewogen. Als je iets anders wilt dan wat hier staat en geen 130 km/h wilt, schrijft dat dan ook op. Dan kun je er gewoon voor of tegen zijn. Het moet echter niet op deze wijze. Wij vinden dus deze motie overbodig is en wij zullen er tegen zijn.

De moties M25 en M26 van de PVV gaan over de windmolens in Houten. Op dit moment vindt er een onafhankelijk onderzoek plaats, uitgevoerd door de Universiteit Utrecht. Wij willen dat onderzoek afwachten voordat wij hiervan iets vinden. Ik vraag daarom aan de PVV of zij deze moties wil aanhouden.

Evenals de ChristenUnie zullen wij voor motie M27 stemmen, maar willen ook wij de financiering nader bezien.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Motie M27 gaat over de aanpak van het knelpunt Loenerslootsebrug. De Loenerslootsebrug is een onderdeel van een totaal gebied dat een groot knelpunt is. De brug had meteen al breder gemaakt moeten worden, bij de vernieuwing. Dan is het echter niet compleet, omdat 1500 meter verderop onder de N201 bij Vreeland de brug in het vaarseizoen gemiddeld meer dan 60% van de dag open staat. Er is ook nog sprake van afstandsbediening. Daar zou dus een aquaduct moeten komen, maar daarop kom ik misschien nog op een ander moment terug als dit bij de voorjaarsnota of de najaarsnota terugkomt. De fractie van 50Plus zal de motie echter toch steunen, omdat alles welkom is wat de situatie daar kan verbeteren.

De VOORZITTER: Is de heer Dercksen bereid de laatste twee moties M25 en M26 aan te houden?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Motie M25 wel. Die gaan we aanhouden.

De VOORZITTER: Motie M25 wordt aangehouden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik zou eigenlijk nog een motie over de heer Van Lunteren willen indienen, maar dat doen we een andere keer. (Hilariteit)

Stemming.

De VOORZITTER: Ik ga over tot de stemmingen. Ik probeer het tempo zo hoog mogelijk te houden. De stemming betreft de moties die zijn ingediend tijdens de bespreking van het coalitieakkoord, PS2015PS03.

Provinciale Staten aanvaarden motie M16.

Provinciale Staten verwerpen motie M17. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen motie M18. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, PVV, SP, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen motie M19 (amendement A5). Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, PVV, SP, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen motie M20 (amendement A6). Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen motie M21 (amendement A7). Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen motie M22 (amendement A8). Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen motie M23 (amendement A9). Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden motie M24. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PVV en SGP.

De VOORZITTER: Motie M25, handhaving NUL – hinder slagschaduw windmolens Houten, is aangehouden.

Provinciale Staten verwerpen motie M26. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, ChristenUnie en 50Plus.

Mevrouw ARISSSEN: Mijnheer de Voorzitter! Excuses. Wij zijn toch voor motie M26 en tegen motie M27.

De VOORZITTER: Ja, maar ik kan nu geen veranderingen meer aanbrengen. U bent dus tegen motie M27.

Provinciale Staten verwerpen motie M27. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, ChristenUnie, SGP en 50Plus.

De VOORZITTER: Daarmee zijn deze stemmingen afgerond. De opmerkingen van de kant van de PvdD zijn onderdeel van het verslag.

Benoeming leden van het nieuwe college van GS.

De VOORZITTER: Dames en heren, de procedure gaat vanaf nu als volgt. Ik hoop zo van de vier coalitiepartijen te horen met welke gedeputeerde zij in zee willen gaan. Dan krijgen die vier mensen de gelegenheid om zich kort, dat wil zeggen in enkele minuten, nader aan u voor te stellen. De fractievoorzitters hebben daarna de gelegenheid om, als dat nodig is, een aanvullende vraag te stellen, die overigens wel gericht moet zijn op de kandidatuur en niet op de politiek. De politieke discussie hebben wij namelijk net afgerond. Ik hoop dat u zelf ook nog eens op uw horloge kijkt.

Zodra dat gebeurd is en ook de vragen beantwoord zijn, gaan wij over tot een viertal stemmingen. Aangezien het over personen gaat, zijn dat hoofdelijke stemmingen. Daarvoor hebben we overigens eerst een stembureau nodig. Ik stel u voor dat mevrouw Dorrestijn, mevrouw Vaessen, de heer De Kruijf en de heer Dercksen dat stembureau vormen. De griffier zal hen daarbij terzijde staan. Gaat u daarmee akkoord? Dat is het geval. Ik zie het enthousiasme.

We gaan nu eerste bekijken met welke kandidaten wij dat gesprek aangaan. Ik geef het woord aan de heer Kocken.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Namens de fractie van de VVD draag ik met veel genoegen mevrouw Jacqueline Verbeek-Nijhof voor als kandidaat-gedeputeerde.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! D66 draagt met veel trots Pim van den Berg voor als gedeputeerde. Ik ga ervan uit dat een kleine verschrijving van zijn naam geen invloed heeft op de voordracht, maar wil voor zijn aantreden helderheid geven. Het is Pim van den Berg.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De fractie van het CDA draagt met trots en genoegen de heer Bart Krol voor als gedeputeerde.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp uw vergissing wel, want tijdens het debat werden er zo veel portefeuilles in de richting van onze gedeputeerde geschoven, dat ik mij kan voorstellen dat u dacht dat het ook wel met drie gedeputeerden af kan. Desalniettemin draagt de fractie van GroenLinks met heel veel plezier en overtuiging Mariëtte Pennarts voor als gedeputeerde.

De VOORZITTER: Ik verzoek mevrouw Verbeek achter het spreekgestoelte plaats te nemen en zich nader te introduceren.

Mevrouw VERBEEK (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Mijn naam is Jacqueline Verbeek-Nijhof. Ik neem u even kort mee in wie ik ben en wat mij hier brengt, na deze heel mooie avond.

Ik ben geboren en opgegroeid in het oosten van het land. Tot mijn 18^e heb ik in Haaksbergen gewoond: Hoksebaargen. Vraag mij niet om nog Twents te spreken, want dan lachen ze mij in Twente toe. Ik weet dat ik het Twents niet meer zo beheers zoals het in Twente nog wordt gesproken. Ik doe mijn best.

Op mijn 18^e ben ik naar Haarlem gegaan. Als ik daar nu op terugkijk, dan denk ik, nu ik zelf moeder ben: ik was wel heel erg jong. Toen vond ik het een heel grote uitdaging en vond ik mijzelf helemaal niet te jong. Ik heb daar de HEAO gevolgd. Toen ik daarmee klaar was, ben ik naar de universiteit gegaan. Ik had een droom: ik wilde graag advocaat worden. Iets wat ik in mijn hoofd heb, laat ik niet zo snel los. Ik heb daar de studie Fiscaal recht gevolgd, over de directe belastingen en de fiscale advocatuur. Deze studie heb ik voornamelijk in de avonduren gevolgd, omdat ik toen al werkzaam was voor een belastingadvieskantoor. Eindelijk, in 1999, ben ik in deze mooie provincie komen wonen. Ik ben inmiddels bijna vijftien jaar getrouwd met Ingmar. Hij is helaas naar huis gegaan, maar hij volgt deze vergadering op de 'live stream', die het overigens net even liet afweten. Ik hoop dat hij nu weer kan meeluisteren en meekijken op dit mooie tijdstip. We hebben samen twee kinderen gekregen: Pieter Bas en Pepijn Donald. Wij wonen in Huis ter Heide, gemeente Zeist.

In 2006 ben ik in de gemeenteraad van Zeist gestart. In Zeist heb ik echt het vak geleerd. In 2010 ben ik gestart als wethouder. Daarvoor ben ik advocate-fiscalist geweest. Ik kan u aangeven dat ik nog elke dag blij ben om werkzaam te mogen zijn in het openbaar bestuur. Het zichtbaar maken van het beleid, het tot uitvoering brengen van het beleid, het in verbinding brengen – ik wil hierbij niet politiek duiden – met de ondernemers, met de inwoners en met alle partners. Ik kijk er erg naar uit. We wonen en we

werken met elkaar in een schitterende provincie. Ik heb er ongelooflijk veel zin in om aan de slag te gaan. Zeker ook na het debat van vanavond, waarin alle onderwerpen uit het coalitieakkoord nog een keer de revue zijn gepasseerd, heb ik er heel veel zin in om mijn schouders eronder te zetten. Dat doe ik niet alleen. Als het goed is, doe ik dat straks met drie fantastische collega's, waarmee ik in de afgelopen periode al heb mogen samenwerken aan de onderhandelingstafel. Ik doe het echter ook heel graag samen met u. Ik kijk heel erg uit naar onze samenwerking. Dank u wel.

De VOORZITTER: Ik nodig de heer Van den Berg uit om deze kant op te komen.

De heer VAN DEN BERG (D66): Mijnheer de Voorzitter! Geachte statenleden. Mijn naam is Pim van den Berg. Waarom die verduidelijking over mijn naam nodig is, weet ik niet helemaal, maar het kan zijn dat het een keer is geschreven als 'van de' of 'van der'. Dat gebeurt wel vaker. Het is gewoon Van den Berg met een 'g' op het einde. Ik ben niet van adel of iets dergelijks.

Ik ben geboren in Amsterdam, midden in het hartje van de Jordaan, op de Tweede Egelantiersdwarsstraat, met uitzicht op de Westertoren, in een onbewoonbaar verklaarde woning. Daar heb ik een jaar gewoond en toen werd de woning gesloopt. Toen ben ik naar de Westelijke Tuinsteden verhuisd. Vervolgens ben ik uiteindelijk gaan studeren. Aanvankelijk studeerde ik voor HTS-ingenieur civiele techniek. Dat heb ik in de avonduren gedaan. Tijdens die studie ben ik werkzaam geweest bij een aantal bouwbedrijven en een aantal ontwikkelbedrijven. Daarna ben ik Westerse sociologie en Culturele antropologie gaan studeren. Daarin heb ik mijn propedeuse behaald en mijn kandidaats. Daarna heb ik de kopstudie Planologie gedaan, met als specialisaties Volkshuisvesting, Bedrijven en voorzieningen en Bouweconomie. Vervolgens ben ik werkzaam geweest bij ministeries, onder andere bij het ministerie van VROM. Daar heb ik een dusdanige loopbaan gehad dat het interessant werd voor het ministerie om in mij te investeren. Aansluitend heb ik bij het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieu IML gedaan, Interdepartementale Management Leergang. Daar heb ik de twee afstudeerbegeleiders Udo Rosenthal en Martin van Rijn gehad. Ik heb daar zeer veel geleerd over het openbaar bestuur. Ik ben eigenlijk een man van het publieke domein.

Ik heb bij diverse departementen gewerkt, met mijn eigen bedrijf. Ik ben vaak ingehuurd door organisaties voor samenvoegingen of om afdelingen te leiden. Ik heb bij een tweetal waterschappen gewerkt, ook om daar fusies te begeleiden en om ingenieursbureaus op te zetten. Mijn specialisaties liggen in grote complexe projecten, waarbij veel omgevingsmanagement nodig is en waarvoor veel publieke belangstelling bestaat.

Inmiddels ben ik een tiental jaren in het openbaar bestuur werkzaam. Vijf jaar als gemeenteraadslid in Amersfoort en de laatste viereuhalf jaar als wethouder. Ik heb er heel veel zin in om nu eens voor een middenbestuur te werken. Ik heb dat al een beetje gedaan als inspecteur van Volkshuisvesting, waarbij ik de reorganisatie van het inspectiekantoor hier op de Maliebaan deed en waarbij ik verantwoordelijk was voor het Vinexcontract Leidsche Rijn 1995 – 2005. Dat was een erg interessante periode, waarin het niet alleen om een contract ging. Het eerste contract en het enige contract. Voor de rest gaat het allemaal om convenanten van de grote steden, maar ook om een verplaatsingsconvenant van de glastuinbouw naar de Harmelerwaard en directe omgeving, 110 hectare. Een erg interessante periode, waarin wij hebben samengewerkt met de provincie en toen nog het BRU.

Ik heb er erg veel zin in om werkzaam te zijn in het middenbestuur en om werkzaam te zijn voor u, maar vooral ook om werkzaam te zijn voor onze mooie provincie Utrecht. Dat wil ik ook graag doen met iets wat in het coalitieakkoord staat en dat er nadrukkelijk staat: samen met partners. Dat is het bedrijfsleven, dat zijn onze woningcorporaties, dat zijn onze gemeenten, dat zijn onze instellingen die het allemaal doen en dat zijn uiteindelijk onze inwoners. Zonder voor de voeten van al deze partijen te lopen, vind ik het een grote uitdaging om dat toch mogelijk te maken. Van buiten naar binnen, maar vooral ook om de wijsheid die er is bij vele partners waarmee wij het moeten doen, hier naar binnen te halen om u in staat te stellen om de juiste weloverwogen beslissingen te nemen. Ik vind het een uitdaging om dit mooie coalitieakkoord, waarvan ik denk dat er een heleboel D66 in zit, met u uit te voeren.

De VOORZITTER: Ik geef nu het woord aan de heer Krol. Die naam schrijf je met een K.

De heer KROL (CDA): Mijnheer de Voorzitter! In historisch perspectief is daarover veel te zeggen, maar de Staten kennen mij een beetje en ik zal dit moment niet benutten om daarover nog een kort college te geven.

Het is best raar om hier vanavond te staan, maar misschien ook wel weer heel bijzonder. Niet omdat het laat is, want dat is gebruikelijk in Statenvergaderingen. Dat wordt het altijd als het spannend en belangrijk is, maar omdat het natuurlijk niet voor de eerste keer is dat ik hier mag staan. Wat zeg je dan op het moment dat je vaker op zo'n plek hebt gestaan? Ik ben benieuwd hoe mijn geliefde collega Mariëtte daarmee straks omgaat. Graag wil ik echter toch een paar dingen zeggen die niet voor iedereen bekend zijn. Ik wil die vanavond graag benoemen om iets meer over mijzelf te zeggen.

Mijn naam is Bart Krol, maar dat wisten jullie al. Ik ben geboren in noordoost-Groningen, in het kleine, lieflijke plaatsje Midwolda, in het Oldambt, voor degenen die weten waar dat ligt. Dat was omdat mijn vader, die een geboren Hagenees was – hij kwam uit Den Haag en mijn moeder overigens ook – gereformeerd predikant was in Midwolda. Voor de liefhebbers van de SGP-fractie: hij was Synodaal Gereformeerd predikant. Dan weet je een beetje uit welke hoek dat komt. Ik zie mijnheer Van Kraenburg al kijken, zo van: dat is dan weer net niet helemaal in orde, zo zie ik aan zijn gezicht. Voor degenen die er niet zo veel gevoel bij hebben: je hebt die stromingen in allerlei soorten en maten. Onderling is het natuurlijk altijd een beetje strijd of je dan tot de echte of niet echte behoort. Dat was niet 'fijn' genoeg, zo zou ik haast willen zeggen.

Ik werd geboren naast het gemeentehuis van Midwolda. Midwolda had toen nog een eigen gemeentehuisje. Als ik te veel lawaai maakte – dit gaat u herkennen – dan zette mijn moeder mij in de wandelwagen – toen waren er nog geen maxi cosi's – in de tuin van de pastorie aan de Hoofdweg in Midwolda. Dan huilde ik net zo lang tot de ambtenaren van het gemeentehuis van Midwolda uit het raam hingen en aan mijn moeder vroegen of die herrie nu niet eens kon zijn afgelopen. Nu begint zich een soort rode draad te formeren van mensen die denken: "Kan het nu niet eens een keer wat korter of wat minder, enzovoort." Dat was Midwolda.

Mijn vader is daarna naar Vlaardingen vertrokken. Ik heb het daar met René Dercksen nog wel eens met plezier over, want Vlaardingen is weliswaar geen Rotterdam, maar het overgrote deel van mijn jeugd heb ik in de omgeving van Rotterdam doorgebracht. Daarom hoort u in mijn uitspraak dus geen Groningse restanten meer; daar heb ik te kort gewoond. U hoort soms echter wel, als u heel goed luistert, een enkel Rotterdams accent. De heer Dercksen vindt het altijd net niet helemaal goed genoeg. Waar het voor de ChristenUnie niet 'fijn' genoeg is, is het voor de PVV niet Rotterdams genoeg. Dat wordt een heel moeilijk gesprek, zo is mijn indruk.

Na het Vlaardingse vertrok mijn vader naar Leusden, waar hij toen werkte. Mijn vader had een heel simpel criterium. Hij zei altijd: "Ik wil niet meer heen en weer rijden tussen Vlaardingen en Leusden. Ik wil in de buurt van Leusden gaan wonen." Twee criteria waren in het leven van mijn vader belangrijk. Hij zei: "Er moet in elk geval een goede kerk zijn waar wij naartoe kunnen gaan. Ik ga eens kijken welke dominees er in een cirkeltje van zo'n tien tot twintig kilometer rond Leusden werken. Daarnaast gaan we op zoek naar een goede school, waar ze van jou nog iets weten te maken." Het ging dus om een school die toch nog enig succes in de onderwijs carrière van Bart Krol bracht. In het Vlaardingse – dat wil ik wel toegeven – was het namelijk niet al te briljant geëindigd. Daarover kan ik veel vertellen, maar dat zal ik niet doen, gezien het moment van de avond.

Zo zijn wij in Soest terechtgekomen. Daar heb ik de middelbare school afgemaakt. Daarna heb ik geschiedenis gestudeerd aan de Rijksuniversiteit Utrecht, zoals die toen nog heette. De commissaris vroeg mij dat diploma mee te nemen, om te controleren of ik wel een echte drs. ben en niet zo eentje ben als wij vroeger wel eens gehad hebben en die daardoor een heel korte politieke carrière had. Ik heb het diploma dus moeten laten zien. Hij heeft het gecontroleerd. Het is een gekreukeld papier, waarop staat dat ik die studie met goed gevolg heb afgelegd aan de Rijksuniversiteit Utrecht.

In de afgelopen acht jaar heb ik hier al gedeputeerde mogen zijn. Daar zitten nog allerlei andere politieke dingen tussen en een eigen bedrijf. Dat is allemaal niet zo interessant.

Er zit één rode draad in het werk, los van het feit dat u de preken van mijn vader soms nog terughoort in mij. Een mevrouw van de ChristenUnie had al eerder gezegd: "Dat moet een domineeszoon zijn,

want anders kan hij niet zulke verhalen houden." Ik probeer het altijd een beetje te beperken, maar het zit een beetje in de genen. Ik krijg dat prekerige er dus niet helemaal uit. Ik geloof ook dat het met elkaar spreken, het debatteren, en het elkaar daarbij overtuigen en het goede verhaal vertellen om deze provincie een stap verder te brengen, een essentieel werk is dat je doet als bestuurder van deze provincie. Dat is wel echt zoals ik in dit werk zit en zoals u mij in de afgelopen jaren hebt leren kennen. Daar hoort soms een korte preek bij. Dat kun je ook een betoog noemen. Het kan ook wel eens een te lang betoog zijn. Daar hoort echter een korte preek en een kort verhaal bij. Waarom doen wij dit ook alweer? Wij doen dit voor de mensen, voor de bedrijven en voor de instellingen van Utrecht. Wij doen het omdat wij echt geloven dat dit bestuur van de provincie Utrecht, dit middenbestuur, en alle besluiten die wij nemen, hoe moeizaam ze soms ook zijn, hoe lang ze soms ook duren, ertoe doen in het leven van de mensen in de provincie Utrecht, in al die gemeenten, op al die plekken gaan al die besluiten, zeker die in het fysieke domein, over het leven van die mensen. Dan is het niet erg dat vergaderingen lang duren. Dan is het niet erg dat preken lang duren. Dan is het niet erg dat we daarover met elkaar een stevig gesprek voeren. Het is een eer om dat mogelijk na de stemming van vanavond nog een periode te mogen doen. Ik zal met dezelfde liefde, met dezelfde passie en met dezelfde, hopelijk wat korte preken proberen dat werk te blijven doen zoals ik dat in de afgelopen jaren heb gedaan.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Pennarts.

Mevrouw PENNARTS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Een aantal u kent mij al. Voor een aantal van u ben ik een nieuw gezicht, hoewel ik velen van u al heb ontmoet in de wandelgangen en in de campagneperiode nader heb leren kennen. In de afgelopen vier jaar heb ik hier ook al rondgelopen in dit provinciehuis, omdat ik daar invulling mocht geven aan de portefeuilles Cultuur en Jeugdzorg. Ik ben heel blij dat GroenLinks mij heeft voorgedragen om ook voor de komende periode uw gedeputeerde te mogen zijn.

Ik ben blij met de portefeuille die GroenLinks is toebedeeld. Ik zie echt mogelijkheden om de cultuurportefeuille te koppelen aan de recreatieportefeuille. Ik zie mogelijkheden om echt mijn tanden te zetten in de flinke bestuurlijke vraagstukken die in de recreatieportefeuille zitten, maar ook in de milieuportefeuille. Daarbij heb ik kunnen leren van de uitdaging van de transitie van de jeugdzorg. Toen de bestuursperiode afliep was ik echt klaar met de klus. De jeugdzorg werd in die periode namelijk overgedragen aan gemeenten. Wij hebben er als gedeputeerden, samen met de Staten, een flinke bijdrage aan kunnen leveren. De manier die ik daarbij geleerd heb van het zoeken naar de samenwerking met partijen en het samen aan een doel werken zie ik ook als mogelijkheden in specifiek de portefeuilles Recreatie en Milieu. Die zijn voor mij nieuw.

Mijn ambitie ten aanzien van de milieuportefeuille is om daarvan echt een topportefeuille te maken in de zin van dat wij oog hebben voor de vraagstukken die er zijn. De mensen maken zich vooral zorgen als dingen niet goed gaan en als de antwoorden moeilijk te geven zijn. Voor mij de opgave om daaraan zo goed mogelijk invulling te geven en om ook de bestuurlijke opgave van de twee omgevingsdiensten die aan elkaar gekoppeld worden op een goede manier in te vullen en met de inwoners in gesprek te gaan, maar ook om de vragen die er leven bij de Statenleden en de commissieleden goed op te lossen. Aan de portefeuille zit ook bestuurlijk aspect: Bestuur, Strategie en Europa. Dat zijn onderwerpen die mij zeer na aan het hart liggen en waarvoor ik mijn in de komende periode graag wil inzetten.

Voor wie mij nog niet kent: mijn deur staat altijd open. Ik wil met u werken zoals ik ook in de afgelopen periode met de Staten heb gewerkt. Ik wil openstaan voor suggesties en ideeën en bereikbaar en benaderbaar zijn voor u. Ik verheug me op de samenwerking die wij voor de komende vier jaar met elkaar aangaan.

Over mij persoonlijk het volgende: ik ben geboren in Montfoort en ik woon er nu nog. U zou mij wat honkvast kunnen noemen. Ik ben getrouwd met een Montfoortse man. We hebben vier kinderen. Mijn achtergrond ligt in de communicatie en de marketing. Ik heb gewerkt bij KPN, bij TNT en bij ABN-Amro. Het was het gezin met vier kinderen dat mij noopte om het spoor te verleggen. Ik ben van het bedrijfsleven de politiek in gerold. Ik ben raadslid geweest in de gemeente Montfoort, ik ben lid geweest van de Rekenkamer van de gemeente Baarn., ik was delegatielid van de GroenLinks-delegatie in de Europese Groene Partij, ik ben Statenlid geweest in de periode van 2007 tot 2011 en, zoals ik net al

zei, was ik hier de afgelopen vier jaar gedeputeerde. Ik herhaal: ik zie er enorm naar uit om met de nieuwe collega's invulling te geven aan de nieuwe portefeuille voor u en in samenspraak met u.

De VOORZITTER: Willen de vier kandidaten even goed opletten en meeschrijven? Er is nu gelegenheid om vragen te stellen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Het is mij volledig duidelijk.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag voor de heer Van den Berg. Ik moet eerlijk zeggen dat ik hem al langer ken en dat ik altijd dacht dat het Van de Berg was. Even een serieuze vraag. Als politiek leider van de grootste coalitiepartij verlaat u Amersfoort, terwijl de financiële nood hoog is, met financieel toezicht van de provincie. Kunt u aangeven wat uw inzet als bestuurder bij de provincie, meer dan als wethouder, oplevert voor de burger en het bedrijfsleven in Amersfoort?

Mevrouw Verbeek, als wethouder in Zeist heeft u onder andere de belangrijke, nieuwe en ook complexe portefeuille in het sociaal domein gehad, onder andere voor de Participatiewet en de sociale werkvoorziening. Na één jaar na de start van het nieuwe college in Zeist kiest u nu voor de provincie. Kunt u iets vertellen over uw drive en uw ambities in het openbaar bestuur en over wat dat over u zegt? Stel nu dat er over twee jaar landelijke verkiezingen zijn, wat dan?

Mijnheer Krol, u start uw derde periode, met wederom als belangrijkste portefeuille: het landelijk gebied. Kunt u, wilt u of mag u van het CDA niets anders doen dan dat? Hoe blijft u open en fris voor de ontwikkelingen? U heeft daarover al iets gezegd, maar toch nog deze vraag.

Ook heb ik een vraag voor mevrouw Pennarts. Zij heeft in haar betoog al bijna het antwoord gegeven op de vraag die ik wilde stellen. Ik draai de vraag even om. In de afgelopen vier jaar heeft u goed werk geleverd voor de jeugdzorg, maar wat was daarin uw leerpunt dat u als ervaring gebruikt in uw nieuwe portefeuille Bodem en Milieu?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag voor mevrouw Verbeek. Het is een vraag die mij op de lippen brandt. Waarom gaat u in Zeist mijn afval niet meer ophalen? Ik moet dat nu met de auto wegbrengen. Daarover hebben we het echter een andere keer wel. Ik heb de volgende vraag aan mevrouw Verbeek. Dat is misschien goed voor de Staten, maar ook voor haarzelf. Kunt u uitleggen hoe u omgaat met het gegeven dat uw echtgenoot mede-eigenaar is van adopteereenrotonde.nu? De naam van dat bedrijf zegt precies wat het doet. Om allerlei gedoe, moeilijke vragen en schijn te vermijden, is het misschien goed dat u dat met de Staten wilt delen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Mijnheer Van den Berg nog maar eens. In de krant heb ik gelezen dat de heer Van den Berg een voorstel in de gemeenteraad van Amersfoort aangenomen heeft gekregen, geheten de Detailhandelsnota, waarin hij grote bedrijven, megastores, de mogelijkheid geeft om zich rondom de stad te vestigen. Die plannen hebben op veel weerstand gestuit van lokale ondernemers, die daar het gevoel hadden dat ze qua concurrentie flink onder druk gezet werden. De vraag aan de heer Van den Berg is: bent u van plan om die beleidslijn ook hier in de provincie te introduceren?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Een punt van orde. Dit vind ik een inhoudelijke vraag, waarover Provinciale Staten niet gaan. De aanstaande gedeputeerde Van den Berg zal ons beleid uitvoeren. Deze vraag lijkt mij daarom niet aan de orde.

De VOORZITTER: Daarin heeft u gelijk. Vanochtend is inderdaad expliciet een aantal keren uitgesproken dat de vraagstelling gericht is op de persoon en op het beleid.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het is gericht op de persoon. Ik vraag of hij van plan is om hier op dezelfde lijn door te gaan met datgene wat hij in Amersfoort gedaan heeft.

De VOORZITTER: Ik denk dat de heer Van den Berg het wel begrijpt. Hij zal daarop een gepast antwoord geven.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben geen vragen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Wij waarderen deze kennismakingsronde enorm, maar hebben nu geen vragen.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Ook de PvdD heeft verder geen vragen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! 50Plus waardeert ook de voordracht van de vier aanstaande gedeputeerden. Wij hebben verder geen vragen.

De VOORZITTER: Ik constateer dat er vragen zijn gesteld aan alle vier kandidaten. Ik denk dat het verstandig is dat ik dezelfde volgorde aanhoud. Ik nodig mevrouw Verbeek uit.

Mevrouw VERBEEK (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Op de vraag van de heer Van Muilekom over de ambities in het openbaar bestuur het volgende. In het openbaar bestuur weet je nooit waar je terecht komt. In 2006 had ik niet kunnen voorzien dat ik in 2010 wethouder mocht worden van Zeist en dat ik daar ook een tweede periode heb mogen starten. Ik ben er nu ongelooflijk trots op dat ik nu hier ben voorgedragen om gedeputeerde te worden. Ik heb er ongelooflijk veel zin in. Als u mij nu vraagt wat mijn ambities in het openbaar bestuur zijn, dan is dat in de aankomende periode het met volle inzet en overtuiging het vak van gedeputeerde uitoefenen.

U refereerde ook nog even aan de Participatiewet. Dat is een heel belangrijk onderwerp, waarbij wij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op een goede manier proberen te ondersteunen en proberen hen zorg te bieden waar dat mogelijk is. Ik kan u aangeven dat dit in Zeist in een fase zit, waardoor ik ervan overtuigd ben dat mijn opvolger, Sander Jansen, die hier op de tribune zat, op een heel goede manier verdere invulling zal geven aan dit dossier en de coördinatietak die daarbij hoort. Daar heb ik alle vertrouwen in.

Dan de beantwoording van de twee vragen van de heer Dercksen. De vraag over het afval zal ik graag aan mijn, waarschijnlijk straks oud-collega, de heer Luca doorgeven. Ik zal vragen of hij contact met u opneemt. Dan kan hij u uitleggen dat het een pilot is waarmee wellicht zal worden gestart. Ook daarover moet de gemeenteraad van Zeist nog een besluit nemen. Daarin is dus nog van alles mogelijk. Tot die tijd wordt ook uw vuilnis in Zeist gewoon opgehaald.

In de brief heeft u kunnen lezen dat er geen contractuele relatie bestaat tussen de onderneming van mijn man en de provincie. Inderdaad, het woord zegt het al: adopteereenrotonde.nu. Mijn man is tussenpersoon voor de totstandkoming van de verhuurcontracten van de rotondes tussen bedrijven en de concessiehouder. Er is dus geen enkele belemmering. Echter om te voorkomen dat het idee zou kunnen ontstaan dat er een belemmering zou kunnen optreden, heb ik er zelf actief voor gekozen om morgen tijdens het constitutioneel beraad aan te geven dat ik het onderdeel concessie-exploitatie van de rotondes graag bij een andere collega ondergebracht zou willen zien.

De heer VAN DEN BERG (D66): Mijnheer de Voorzitter! Er is een vraag van de heer Van Muilekom. Wat gaat deze wethouder specifiek voor Amersfoort doen? Niets anders dan dat hij specifiek gaat doen voor alle andere gemeenten in de provincie. Het is natuurlijk wel zo dat er mogelijk een relatieverstoring zal moeten plaatsvinden, want een bestuurlijk toezicht en een financieel toezicht leiden er wel toe dat er even wat verkramping optreedt in het bestuurlijk verkeer. Het lijkt mij uitstekend om dat in elk geval te herstellen, of althans te intensiveren, met het volledige college. Dat is belangrijk.

Als het om het inhoudelijke gaat, doen wij voor Amersfoort natuurlijk al het nodige, hetgeen al verwoord staat in het coalitieakkoord. Eerder is al de EBU genoemd en dat wij de plannen voor degenen die een vmbo-opleiding of mbo-opleiding hebben afgerond, ook al hebben vormgegeven in een twee-

tal projecten die met name vanuit Amersfoort zijn opgestart: een energieproject en een digitaal project. Deze zijn ook al gehonoreerd door de EBU. Daarin gaan lokale ondernemers met deze mensen met deze kwalificatie aan de bak. Ik denk dat dat een goede stap is.

Daarnaast denk ik dat er goed gekeken moet worden met Amersfoort als regiogemeente. Het werkt provinciaal overstijgend, want ook Nijkerk zit in die regio. Ik denk daarom dat het belangrijk is om vooral met regio's in verbinding te zijn. Amersfoort is een kerngemeente, dus daarmee moeten wij zeker iets doen. Amersfoort maakt samen met Utrecht, en misschien ook wel provincieoverstijgend naar Hilversum toe, deel uit van de Noordvleugel. Ook daar zullen wij in de economie de nodige versterkingen aanbrengen.

Vanwege het simpele feit dat ik politiek leider was van een coalitie in Amersfoort, met inderdaad verreweg de grootste partij – we hebben twee wethouders geleverd – heeft de fractie vanavond een nieuwe kandidaat voorgedragen. Deze zal ongetwijfeld morgen bekendgemaakt worden. Ik ben ervan overtuigd dat daarmee de stabiliteit en ook de richting van het college zoals die is ingezet, zeker zal worden afgemaakt.

Ik ga niet verder in op iets als binnenstedelijke vernieuwing, waarin nog een grote opgave ligt en waarin mijn voorganger Ralph de Vries al het een en ander heeft betekend. Ook dat zullen wij intensiveren. Nogmaals: niets is specifiek voor Amersfoort.

Toch ook een licht inhoudelijke vraag van mijn gewaardeerde collega, de heer Meijer. We hebben het er vanochtend nog even over gehad. Ik mag toch wel een stevige, inhoudelijke vraag van u verwachten, nog niet wetende dat er een discussie plaatsvond tussen de fractievoorzitters, als het erom gaat wat die vraag zou moeten zijn. Het gaat om de Detailhandelsnota. U heeft het coalitieakkoord nadrukkelijk gelezen. Daarin staat iets over het detailhandelsbeleid. Het punt is voor ons namelijk zeer serieus en daarom hebben we het ook opgenomen in het coalitieakkoord. Wij komen met u te spreken over de vormgeving en de uitvoering van het detailhandelsbeleid, maar wel op provinciaal niveau. Dat betekent dat er goed gekeken moet worden dat er steden zijn waar je goed moet opletten als je voor een kerngemeente als Amersfoort, met een verzorgingsgebied van 450.000 inwoners, aan de randen gaat toevoegen meer specifieke detailhandel de mogelijkheid toe te staan. Daar moet je goed naar kijken. Sommige gemeenten zullen dat absoluut niet kunnen dragen, omdat het misschien wel leidt tot verarming of vershraling in de toch al kwetsbare binnenstad. Wij zullen het beleid echter samen met u vormgeven. Dat zal situationeel zijn en dat zal zeer zorgvuldig zijn. Wij zullen het ook zeker monitoren, ware het niet dat wij ook in het rijksbeleid al een ladder van duurzame verstedelijking kennen. We worden dus ook al teruggesloten bij de initiatieven die zich aandienen en wij worden geacht daar goed naar te kijken. Een vanzelfsprekend doorzetten van datgene wat er situationeel in Amersfoort plaatsvindt, ga ik u hier niet toezeggen.

De heer KROL (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De heer Van Muilekom stelt dat ik voor de derde periode het Landelijk gebied, agrarische kwesties en Natuur in mijn beleid heb en vraagt: of ik niet anders kan of mag je van de partij. In het openbaar bestuur heb ik mij altijd met de ruimte en de fysieke leefomgeving beziggehouden, omdat ik geloof dat die ertoe doen. Dat wij daar als overheid, op gemeentelijk of provinciaal niveau, actief zijn, omdat dit het leven van mensen raakt en omdat het heel veel invloed heeft op hun leven, kan ik in de portefeuille over landelijk gebied en natuur buitengewoon goed kwijt. Ik vind het een eer dat dit onderdeel weer bij mij is terechtgekomen. Dat moeten we morgen in het constituerend beraad echter nog besluiten. Misschien is het goed om er toch wel aan te refereren dat in die voorlopige verdeling, die morgen nog bekrachtigd en besloten moet worden, er ook wel een aantal elementen aan die portefeuille is toegevoegd die toch weer heel anders zijn. Die elementen zaten er tot nu toe namelijk nooit in. Dat zijn nu net die opgaven, waarover potentieel collega Van den Berg – zo moet ik hem nog maar even noemen – zojuist al even sprak. Dat gaat om wat wij dan die grote transformatieopgaven noemen. Het gaat om de grote clusters op het gebied van kantoren, detailhandel, agrarische leegstand en leegstand in de zorg. Dat zijn opgaven die voor een deel nieuw in de portefeuille zitten. Ik ga ervan uit dat die mij zeer veel nieuwe impulsen en uitdagingen geven. Het zijn heel spannende opgaven, die per gemeente, per plek en per situatie verschillend kunnen zijn. Ik zie ernaar uit om daarover verder met de Staten te spreken.

Nu ik hier toch sta, ga ik één omissie rechtzetten. Dat is namelijk dat ik niets heb gezegd over mijn vrouw en kinderen. Mijn vrouw heeft zonder koffie en thee en zonder hapjes, omdat dat hier niet gebeurt op de publieke tribune – over In Verbinding gesproken –, hier de hele avond gezeten. Daarom ben ik al 25 jaar met haar getrouwd. Dat wil ik toch even zeggen. (Applaus)

Mevrouw PENNARTS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Mijn man en vrienden van ons zitten ernaast, onder dezelfde voorwaarden.

De heer Van Muilekom vroeg mij wat ik in de afgelopen vier jaar heb geleerd wat ik kan gebruiken in mijn nieuwe portefeuille. Hij zei al dat ik daarop in mijn introductie al een klein antwoord heb gegeven. Ik wil daaraan echter toch nog graag een ding toevoegen. Dat is kort samengevat: erop af. Ik ben bekend in het veld van de jeugdzorg en cultuur. Men weet mij te vinden en men weet mij aan te spreken, omdat ik mij laat zien, omdat ik mijn huiswerk doe en omdat ik houd van makelen en schakelen. Die aanpak kan ook werken in andere portefeuilles. Zorg dat je weet waarover het gaat. Je moet benaderbaar zijn voor mensen en je moet open staan voor ideeën. Je moet ook zelf op onderzoek uitgaan. Die aanpak wil ik graag doorzetten in de volgende vier jaar.

De VOORZITTER: Dames en heren, daarmee rond ik de voorstelronde af. We gaan over tot de stemmingen. Daarvoor wil ik vragen of de vier leden van het stembureau hier vooraan willen plaatsnemen. U krijgt allen straks stembriefjes. We maken duidelijk welke ronde het is. Het is de bedoeling dat u één naam op het briefje schrijft. Daarna zullen de boden de briefjes ophalen en zullen de stemmen hier vooraan geteld worden. Tot nu toe heb ik het signaal dat er van de 49 leden nog 44 over zijn. Straks blijkt of dat het juiste aantal is. U schrijft dus één naam op. Ik zal eerst wachten tot de briefjes zijn uitgedeeld.

Graag wil ik van dit moment gebruikmaken om ook van deze kant de beide informateurs te bedanken voor het vele werk dat zij in de afgelopen weken hebben verricht. Eén van u is nog aanwezig. Ongeacht of je het eens bent met de uitkomst, heeft u een enorme inspanning geleverd, samen met uw collega. Dank daarvoor. (Applaus)

Zou u nog niets willen opschrijven? Het is verstandig om dat allemaal tegelijk te doen.

Op dit moment zou u allemaal moeten beschikken over een stembriefje. De eerste ronde betreft de eerste kandidaat die is voorgesteld door de heer Kocken. Dat betreft mevrouw Verbeek. Ik open de stemming.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Misschien kunt u nog een keer duidelijk aangeven dat mensen de naam moeten opschrijven.

De VOORZITTER: Dat heb ik al twee keer gezegd, maar het wordt later. Ik herhaal: het is de bedoeling dat u de naam opschrijft. Voor de eerste stemming heeft de heer Kocken mevrouw Verbeek kandidaat gesteld.

Als u uw stem heeft uitgebracht, wilt u het briefje dan dubbelvouwen, zodat het niet leesbaar is?

De stembriefjes worden ingevuld en opgehaald. Daarna worden de stemmen geteld.

De VOORZITTER: Ik zou het op prijs stellen dat de leden zo veel mogelijk blijven zitten. Terwijl het stembureau aan het tellen is, worden de briefjes voor de tweede stemronde uitgedeeld.

Ik geef het woord aan de voorzitter van het stembureau.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! We hebben 44 stemmen voor mevrouw Verbeek. Gefeliciteerd. (Applaus)

De VOORZITTER: We gaan over tot de tweede stemming. Door D66 is de heer Van den Berg voorgesteld.

De stembriefjes worden ingevuld en opgehaald.. Daarna worden de stemmen geteld.

De VOORZITTER: Het woord is aan de voorzitter van het stembureau.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! We hebben 44 stemmen voor de heer Van den Berg. Op vrijwel alle briefjes is de naam goed geschreven. (Applaus)

De VOORZITTER: Er wordt nu een derde stembriefje uitgedeeld. Door het CDA is kandidaat gesteld de heer Krol. Wij gaan over tot de derde stemming.

De stembriefjes worden ingevuld en opgehaald. Daarna worden de stemmen geteld.

De VOORZITTER: Het woord is aan de voorzitter van het stembureau.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben één ongeldige stem en 43 stemmen op de heer Krol. Gefeliciteerd. (Applaus)

De VOORZITTER: Wij gaan over tot de vierde stemming. Door GroenLinks is kandidaat gesteld mevrouw Pennarts.

De stembriefjes worden ingevuld en opgehaald. Daarna worden de stemmen geteld.

De VOORZITTER: Het woord is aan de voorzitter van het stembureau.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! We hebben 44 stemmen voor mevrouw Pennarts. Gefeliciteerd. (Applaus)

Beëdiging van de leden van het nieuwe college van GS.

De VOORZITTER: Ik verzoek mevrouw Verbeek, de heer Van den Berg, de heer Krol en mevrouw Pennarts hier voor mij plaats te nemen.

Ik maak de Staten erop attent dat na de installatie van het nieuwe college er nog moet worden voorzien in een tweetal vacatures in de Staten. Ik verzoek u daarom te blijven zitten. Dat heeft te maken met de mogelijkheid dat er volgende week ook gestemd kan worden voor de Eerste Kamer.

Ik begin met de eed. Daarna lees ik de tekst van de belofte voor. Daarna zal ik u de gelegenheid geven daarop te reageren. Ik verzoek de aanwezigen, zo u daartoe in staat bent, te gaan staan.

Mijn eerste vraag aan de vier kandidaten is of zij de zojuist uitgebrachte stemming voor het ambt van gedeputeerde willen aanvaarden.

Mevrouw VERBEEK (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Dat wil ik

De heer KROL (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Dat wil ik.

De heer VAN DEN BERG (D66): Mijnheer de Voorzitter! Dat wil ik.

Mevrouw PENNARTS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dat wil ik.

De VOORZITTER: De tekst van de eed luidt als volgt:

"Ik zweer dat ik, om tot gedeputeerde benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als gedeputeerde naar eer en geweten zal vervullen."

Mevrouw VERBEEK (VVD): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer KROL (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De VOORZITTER: Ik lees u nu de belofte voor.

"Ik verklaar dat ik, om tot gedeputeerde benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als gedeputeerde naar eer en geweten zal vervullen."

De heer VAN DEN BERG (D66): Dat verklaar en beloof ik.

Mevrouw PENNARTS (GroenLinks): Dat verklaar en beloof ik.

De VOORZITTER: Ik kom u als eerste feliciteren, want we hebben een nieuw college. (Applaus)

Overhandiging bloemen.

De VOORZITTER: Dames en heren, de Staten bestaan nu uit 47 leden. Met het ja-woord dat de benoeming wordt aanvaard, zijn er twee vacatures in de Staten ontstaan. Dat vraagt dat ik afscheid neem van twee Statenleden en dat we er daarna voor zorgen dat die vacatures vervuld worden. Ik zal u daarover straks wat meer vertellen.

Als ik een speech moet voorbereiden, dan vraag ik aan mijn medewerkers of zij mij een aantal gegevens willen aanleveren. Zo heb ik van de nu vertrekkende leden Krol en Pennarts gevraagd hoeveel debatten zij als lid van de Staten hebben gevoerd, hoeveel moties er zijn van hun hand, hoeveel amendementen zij geschreven hebben en welke andere dingen zij hebben gedaan, zoals of zij zijn meegegaan met werkbezoeken van de commissaris. Met dat soort gegevens maak ik dan een speech. Het spijt me. Van die gegevens kan ik niets maken. Er is echter één opmerking die ik wel gemaakt wil hebben. Dat is dat ik groot respect heb dat u zojuist een stapje terug hebt gedaan. U had namelijk het hoogste ambt dat deze provincie kent. U bent nu naar een iets andere functie toe gegaan. Ik wens u daarmee veel succes. Ik wil u beiden echter, voor het feit dat u in de afgelopen maanden lid bent geweest van de Staten, natuurlijk wel het cadeau geven dat daarbij hoort.

Overhandiging cadeau.

Onderzoek geloofsbrieven en beëdiging van mevrouw drs. E. Kotkamp te Nieuwegein en de heer mr. J.M. Buiting te Utrecht.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heb het hoofd stembureau gevraagd om, als deze situatie zich zou voordoen, ervoor te zorgen dat ik vannacht nog beschik over de benoemingsbesluiten. De heer Van Zanen heeft die besluiten in de tussentijd getekend. Dat houdt in dat ik de procedure inga om ervoor te zorgen dat er een tweetal nieuwe collega's van u wordt benoemd. Ik zal ze daarna ook beëdiggen. Waarom is dat zo belangrijk? Volgende week moet er gestemd worden. Een van de nieuwe leden is niet in het land en moet dus iemand machtigen. Hij kan alleen maar machtigen als hij lid is van de Staten. Vandaar dat wij het op deze manier moeten regelen. Ik geef graag het woord aan mevrouw Vlam, want ook zij heeft haar werk reeds gedaan.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De commissie voor onderzoek van de geloofsbrieven is bijeen geweest en heeft kennisgenomen van de bescheiden van mevrouw Kotkamp en de heer Buiting. De commissie is van mening dat de bevindingen overeenkomstig de wettelijke vereisten zijn.

Er zijn dus geen beletselen voor de toelating van mevrouw Kotkamp en de heer Buiting tot de Staten van Utrecht.

De VOORZITTER: Ik verzoek de griffier om beide nieuwe collega's binnen te geleiden. Ik verzoek de aanwezigen te gaan staan.

Ik keer het dit keer om. Ik begin met de belofte en daarna komt de eed. De tekst is als volgt:

"Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen."

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Dat verklaar en beloof ik.

De VOORZITTER: Ik lees nu de tekst voor van de eed.

"Ik zweer dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen."

De heer BUITING (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De VOORZITTER: Heel hartelijk gefeliciteerd. Welkom terug in de Staten. Ik kom u feliciteren.

Overhandiging bloemen.

Sluiting.

De VOORZITTER: Dames en heren, het was een lange avond. We hebben echter een mooi resultaat. Volgens mij is het nooit voorgekomen dat meteen na de benoeming van het college ook de Staten weer op volle sterkte zijn. Ik ben er heel erg blij mee dat het gelukt is. Ik dank ook de ambtelijke ondersteuning voor alles wat er voor de voorbereiding van deze vergadering is gebeurd.

Ik nodig u uit om in de zaal hiernaast de felicitaties over te brengen. We hebben ervoor gezorgd dat er iets te drinken is.

Ik sluit de vergadering.

Einde van de vergadering om 02.12 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 22 juni 2015.

De voorzitter,

De griffier,